B-8
15

L. 6,50.

BIBLIOTECA
TERZI
Scanz. IX. Canc. IV.
Fila Retro N.° 5.

LIBRARY OF
THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS

FROM THE LIBRARY OF
CONTE ANTONIO CAVAGNA
SANGIULIANI DI GUALDANA
LAZZELADA DI BEREGUARDO
PURCHASED 1921

B
M314s

Rare Book & Special
Collections Library

DISSERTATIO HISTORICA
DE TUMULO
S. MARCELLINÆ VIRGINIS
SORORIS SANCTISSIMI PARENTIS NOSTRI
AMBROSII
IN EJUSDEM IMPERIALI BASILICA HUMATÆ,
EX VETUSTISSIMIS, ET RECENTIORIBUS MONUMENTIS
COLLECTA,

Ex qua multum quoq; luminis effluit antiquo Ambroſianæ Eccleſiæ
decori explicando, augendoque perutilis,

STUDIO, ET OPERA

JOSEPH SEPTIMII A LAUDE,
S. T. D., ARCHIPRESBYTERI IN EADEM BASILICA,
NEC NON SS. AMBROSII, ET CAROLI OBLATI,

ET D. ALANI DE MACULANIS
S. T. MAGISTRI, MONACHI CISTERCIENSIS, ET IN MONASTERIO AMBROSIANO
ARCHIVO, ET BIBLIOTHECÆ PRÆFECTI.

MEDIOLANI, Excudebat Anno Jubilæi MDCCXXV.
Petrus Franciſcus Nava. *Superiorum permiſſu.*

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

http://www.archive.org/details/dissertatiohisto00laud

M314s

EM.MO, ET REV.MO PRINCIPI
BENEDICTO
TIT. SS. DUODECIM APOSTOLORUM S. R. E. PRESBYTERO
CARDINALI ODESCALCO
ARCHIEPISCOPO MEDIOLANI

JOSEPH SEPTIMIUS A LAUDE,
ET D. ALANUS DE MACULANIS
FELICITATEM.

VIrium noſtrarum imbecillitati demandans utrumque Ambroſianæ Baſilicæ Sacrum Collegium, ut Corporis S. MARCELLINÆ VIRGINIS, ex antiquiſſimi Tumuli ruditate, & tenebris tandem aliquando educti, poſſeſſionem, veritatemque ante Civium, Exterorumque oculos ſtatueremus, injunxit etiam, quod nobis unicè in votis erat, ut qualeſcumque hi labores noſtri Tibi PRINCEPS EMINENTISSIME nuncuparentur.

rentur. Etenim melioribus neutiquam auſpiciis inſigne hoc Templum novi, ac ter magni decoris additamentum explicare poterat, quàm Tuis, cujus peculiari, ac largiſſimæ debet Beneficentiæ, & quòd proximè imminenti excidio ad ſolum minimè deductum ſit, & quòd magnificentiùs, atque ornatiùs Conditori ſuo, ac Patrono ſit reſtitutum. Ades enimvero PRÆSUL OPTIME, ades Urbi, ades Vaſtiſſimæ Diœceſi, quam, licèt in remotas Valles, & invios, præruptoſque Montes diſtributam, inviſere, ac diligenter luſtrare voluiſti, ingerens omnibus, non tam verbo, & exemplo, quàm vel ſolo occurſu Tuo odium ſcelerum, Evangelicæ cultum Legis, cæterarumque Eccleſiaſticarum Sanctionum obſervantiam, ſimulque omnes Tibi devinciens, cum ſingulos aut participes, aut admiratores efficias largitatis Tuæ. Cum tamen in reficiendis, ditandiſve Delubris, alendis ad duriorem pauperiem temporum calamitate redactis Sanctimonialium Aſceteriis, tuendà periclitantium Virginitate puellarum, ac pluribus aliis, iiſdemque excellentioribus, quæ Tibi

quo-

quotidie præmanibus ſunt, pietatis operibus, Te ipſum, ac cenſus Tuos dividas, ita nihilominus totum amantiſſimum animum Tuum in reſtaurandà, augendàque Sacrà Ambroſii Æde collectum experti ſumus, ut verè Te nobis oſtenderis Sacerdotem Magnum, qui non ſolùm ſuffulſit domum, & corroboravit Templum, ſed ipſiuſmet Templi primævam granditatem amplificavit. Nactus es, quodammodo hæreditario jure, Religionis ſtudium, quo ERBÆ FAMILIÆ Nepotes ſemper implevit Clariſſima Series Avorum: Vehementiùs hoc tamen in Tuis accendit viſceribus BENEDICTUS ODESCALCUS, Supremo Pontificatu, arduis, ac difficillimis temporibus, fortiter, & ſanctè geſto ſub INNOCENTII XI. vocabulo, ferè etiam poſteritati futurus celeberrimus, quem Tu, non tantùm Sanguinis cognatione attingis, verùm & accepto inter ſalutaris Regenerationis Latices Nomine, & adjuncto per Summum Antiſtitem vltimò defunctum, CLEMENTEM Cognomento, &, quod auguſtiùs eſt, Paſtoralium imitatione virtutum propiùs refers. Cœleſti hoc flagrans

igne ſubditam ſuaviſſimo regimini tuo Mediolanenſem Provinciam diligis: Aſt non aliam ejuſdem partem magis diligere viſus es, quàm Baſilicam hanc, cujus incrementis, & cultui meliores curas, & ſumptus impendis; acſi timendum foret, ne non ſatis, & pro merito videreris Ambroſium venerari, niſi princeps hoc Ambroſii Monumentum omni contentione Tibi probares cariſſimum. Cum igitur inclytæ Virginis exanimes Artus vetuſtiſſimis ruderibus ſubducti præcipuum ex ornamentis ſint, quæ debemus Beneficentiæ Tuæ, haud vereri poſſumus, quin humaniſſimo patrocinio tenuem licèt lucubrationem excipere velis, quæ eò duntaxat tendit, ut primùm emergentis in lucem nobiliſſimi Theſauri dignitatem apertam cuilibet, & perſpicuam reddat. Pleni proinde hujus ſpei, atque animi, nomine utriuſque Eccleſiaſtici Ambroſiani Collegii, eandem humillimè dicamus Tibi, affuſique Sacro Tuo Murici enixè precamur, ut, quemadmodum hactenus Te oſtendiſti, ſis hujus Templi, Noſtrùm, & rerum noſtrarum Soſpes diù Cuſtos, Præſes, & Decus.

AD LECTOREM.

TErris jam pridem erepto Satyro, ter Magni Mediolanenſis Antiſtitis Ambroſii Fratre, obiit ipſemet Ambroſius pridie Non: Apriles, anno nonageſimo ſeptimo Seculi IV. ab Æra Chriſti, ut colligitur ex ejuſdem vita cùm a Paulino elaborata (a), tum a Monachis Benedictinis Congregationis S. Mauri, ſecundùm Chronologiæ ordinem, exactiſſimè digeſtâ (b): MARCELLINAM verò utriuſque Sororem majorem natu, poſt acerbiſſima hæc domeſtica funera, Mundo deceſſiſſe XVI. Cal. Auguſtas unanimiter docent Martyrologia: Quis tamen annus feliciſſimam eximiæ Virginis diebus coronidem impoſuerit nullę nobis, quas hactenus viderimus, vel antiquæ, vel recentiores ſignarunt paginæ. Quoniam itaque, teſte Seneca (c), conjecturis ire in occulta tantùm licet, certum ſit, ut ex Auctoribus, & aliis Monimentis in hac Diſſertatione adductis clarum fiet, juxta Pontificis germani Tumulum exanime ejuſdem Corpus in Ambroſiano

Templo

(*a*) Num. 32.

(*b*) Num. 144., & 146.

(*c*) Nat. quæſt. cap. 29.

Templo ſepultum fuiſſe a S. Simpliciano Ambroſii primo Succeſſore = antiquâ morum probitate, probatâque diù doctrinâ toti Orbi Occidentali conſpicuo, = ut loquitur de eodem Baronius (d). *Nec credere pariter verearis egregium hunc Præſulem, jam initio ſui Pontificatus gravi ſenio laborantem, quarto glorioſiſſimi regiminis anno Cœleſte evocatum fuiſſe ad Regnum; Huic enimvero opinioni aſtipulantur diligentiſſimi Scriptores, nimirum ſupracit. Baronius, Galeſinius, & alii, quibus facem prætulit Concilium III. Carthaginenſe, celebratum anno primo Seculi V., ut ex Codice Aphricano diligenter excuſſo per Philippum Labbeum, & Gabrielem Coſſartium; ab eodem ſiquidem venerabili Patrum conſeſſu deſtinati leguntur Nuntii Anaſtaſio I. Rom: Hierarchæ, & Venerio Mediolani Archiepiſcopo ad Sacerdotes poſtulandos, qui colerent Eccleſias Aphricæ, & ſanioribus Catholicæ Fidei præceptis imbuerent. Vitâ proinde, naſcente primum Seculo V., functus erat Simplicianus, cui Venerius ſtatim ſucceſſerat. Hinc vides nonniſi in extremis Seculi IV. periodis emortuam Marcellinam, poſtremò nobis ſervatum, ex tribus, quæ Roma dederat, Ambroſianæ Familiæ ornamentum, & decus. Cum ergo ſupra tredecim Seculorum vel invidia, vel cura, rudi, ac inhonoro prorſus ſaxo clauſum, ereptumque oculis, cuſtodierit Virginale hoc Corpus, ut in conſpectum datum eſt, haud injucundum futurum duximus, ſi, quæ collocatos, cultoſque ſemper in*

hujus

(*d*) Ad ann. 397.

bujus Baſilicæ Hypogæo caſtiſſimos Artus teſtantur, graviora, eademque plura, ac plura Monumenta publicis obtutibus in unum collecta exhiberemus; Ex his enim Mediolanenſi non ſolùm Urbi, ac inſigni huic Templo tanti accreſcet Theſauri gloria, verùm, quod maximum fuit incitamentum laboris, faciliùs quiſpiam intelliget qualis, ac quanta fuerit ſemper opinio Virtutum, ac Sanctitatis Marcellinæ, cujus obſequio addictos Cives, & Exteros, Duces, & Reges, Antiſtites, & Purpuratos Romanos Dynaſtas, etiam multùm remotâ a diebus ejuſdem obitus temporum ſerie, deprehendet.

Opus autem fuit nobis etiam inquirere, leviter ſaltem, de celeberrimæ hujus Sacræ Ædis primordiis, & penitioris Sacelli vetuſtatem explorare, non urgente cupiditate excutiendi, ſcrutandique exeſas penè plurium Seculorum carie memorias, quod præcellentibus etiam animo, & doctrinâ Viris arduum, ac infeliciter ſæpe tentatum ſtudium eſt, ſed ut magis eluceſceret firmitas glorioſiſſimæ poſſeſſionis a tam priſcis ætatibus derivatæ. Præterquamquod, cum & imminentes Delubro ruinæ, & ſubterranei Sanctuarii inops nimiùm ſtatus deſcribi debuerint, quibus, validâ, effusâque manu, occurrente Eminentiſſimi Principis noſtri Religione, ſanctiſſima Lipſana primævo e Sepulcro educta fuere, operæ pretium erat oſtendere hujus antiquitatem Ædificii, ut liqueret in miſerrimam adeò conditionem, non hominum, ſed temporum præcipuè vitio, ac malignitate

rem

rem Ambroſianam redactam fuiſse. His excitati ſtimulis evolvimus Membranas, Authographa, Codices, Tabulas, aliaque non pauca probatiſsimæ eruditionis monimenta, quæ cùm in publicis, tum in privatis Archivis reperimus, ſe ſe vividiùs animo ad ſuſcepti laboris proſecutionem erigente, quòd nullus ſe objiceret Scriptor, nulla pagina, nullus apex, cujus livore cauſam noſtram labefactari, ac everti videremus. Reſpice tu igitur humaniori, quàm mereatur, oculo præſens opuſculum: Hebetem, & rudem ſtylum, verba, ſi quæ minùs caſtigata, Chronologiæ errata, ſi quæ obrepſerint, ut facilè evenit perveteres ætates inveſtigantibus, gravi nimis, rogamus, ne ſupercilio damnes. Reſpiciat tamen (in quod noſtrorum tendit votorum ſumma) cœleſti benignitate humillimi cultus teſtimonium MARCELLINA, nobiſque, & Cinerum ſuorum gloriæ adſit proprio, & germani Pontificis perenni patrocinio. Vale.

INDEX §. §.

§. I.

De Origine, & recenti Reſtauratione Ambroſianę Baſilicę.

§. II.

De Confeſſione, ejuſque Origine, & Reſtauratione.

§. III.

De Arca, & Corpore S. Marcellinæ ex eadem educto.

§. IV.

An publicę Venerationi exponi poſſit Corpus S. Marcellinę.

§. V.

S. Marcellinę Virginis Corpus Mediolani in Ambroſiana Baſilica humatum.

§. VI.

§. VI.
In Ambroſianę Baſilicę Confeſſione oſtenditur Tumulus, & Corpus S. Marcellinę.

§. VII.
De Loco Loci in eadem Confeſſione.

§. VIII.
De antiquitate Epitaphii, Altaris, Sacrificiorum, & Feſtivitatis S. Marcellinæ ad confirmandum Locum Loci.

§. IX.
Adducuntur nonnulla alia documenta ad magis illuſtrandum Locum Loci.

§. X.
Epilogus Operis.

DE

DE ORIGINE,

ET RECENTI RESTAURATIONE AMBROSIANÆ BASILICÆ.

§. I.

I. BAſilica, quæ ab Ambroſio, tunc Sacrorum Antiſtite, Ambroſianæ appellationem duxit, ut ex ſua ipſius ad Marcellinam Sororem epiſtola teſtatum habemus (*a*), quo primùm Auctore orta ſit, non ſatis conſtat inter Scriptores. Etenim, ſi Donatum Boſſium in ſuis Chronicis Mediolanenſibus ad annum CCCXC., ſi Bernardinum Arlunum Sect. I. Hiſtoriæ hujus pariter Urbis, ſi Franciſcum Cicerejum in ejuſdem Monumentis ab Alciato prætermiſſis, conſulas, tibi exhibetur hoc Templum, necdum redempto Terrarum

(a) *Epiſt. 22. ſcript. ann. 386. juxta PP. Bened. S. Mauri.*

rum Orbe, nuncupatum Æſculapio. Qua tamen ductus ratione hoc aſſerat, accipe ex verbis ipſius Boſſii : = Argumento eſt (inquit) quod adhuc in medio ferè Templi, in marmorea Columna, Æneus Serpens erectus eſt, in qua forma Æſculapius colebatur, quem populus in languorum remedia viſere ſolebat =. Verùm, cum teſte Arluno, (cui hoc omnino non diſplicet), pauci duntaxat, iique leves, obſcurique nominis Scriptores huic placito adhæſerint, neſcimus quomodo obtinere locum in hiſtoria, fidemve demum potuerit. Galvaneus Flamma (*a*), Puricellus (*b*), Bonaventura Caſtillionæus Sanguinis, Eruditionis, ac Pietatis exiſtimatione celebris, & hujus Baſilicæ Præpoſitus (*c*), cum aliis, docent circa medium ejuſdem poſitas olim fuiſſe geminas ex peregrino marmore Columnas, quarum uni, in latere dextero ingredientibus per Portam maximam collocatæ, impoſita erat Crux magna, in cujus meditullio ſalutaris Ligni, in quo Chriſtus pro humani generis piaculo pependit, haud modica portio claudebatur: Alteri verò ex adverſo aſſurgenti, in latere ſiniſtro, ſupereminebat Æneus adnotatus Serpens, itaut hinc Redemptionis Symbolum præceſſo in Angue, illinc ipſammet Myſterii veritatem exhibere nobis contemplandam voluerit quicumque ex Præſulibus noſtris duplicem hunc Lapidem excitavit, ornavitque, ſive is Ambroſius fuerit, ut plures

(a) *Chron. Flos flor. fol.* 127. *pag.* 1.

(b) *In Monum. Ambr. Num.* 198.

(c) *In vit. S Euſtorgii Primi MS. pag.* 146.

plures magni nominis Auctores contendunt, ſivè Arnulphus, quem Flamma, loco ſupracitato, vocat de Arſago de Seprio, quod noſtra non intereſt expendere. Utriuſque hujus Monumenti ſpecimen nobis etiam exhibuit, miniario opere, Pictor in fronte Miſſalis, ex pergamena, effingens Regiam propemodùm exultantis Baſilicæ pompam, & cæremonias, inter quas emeritum Johannis Galeatii Vicecomitis Caput, primi Mediolani Ducis, domino Diademate redimivit Antonius Salutiarum Princeps, & Archiepiſcopus noſter anno MCCCXCV., quod Miſſale dono datum ab eodem Sereniſſimo Duce cuſtoditur adhuc in Archivo Capituli Secularis. Quo tempore tamen, quo fato, cujus invidiâ, vel ſcelere & Crucem amiſerimus, & ſuppoſitum Lapidem, tacuere unanimi quaſi conſpiratione exteri, patriique Scriptores. Celeberrimum autem Anguem uſque in hos dies habemus incolumem, ſed alium prorſus ab eo, quem ſuperſtitioſa tempora effinxere Æſculapio; Quis enim vel hoſpes in literis apprimè non calleat diſſimili omnino exprimi ſpecie, habituque neutiquam illi reſpondente, quo vetuſtiſſimæ Ambroſianus Columnæ inſidet? Hic quippe, erectis capite, caudâque, implicat ſimplici volumine corpus: Illum circùm virgam revolutum nobis offerunt Aldrovandus, & Cartarius in libro, qui inſcribitur *Icones Divùm*, vel compluribus ſpiris terga ſinuantem Numiſmata tam Græca, quàm Latina præfigurant. Verùm, etſi hoſce aliqua ſaltem formæ proportio conſunderet Colubros, nullus

vel rimas ſcrutanti daretur ambigendi locus, num ille idem Catholicâ ſecurus emineret in Æde, qui olim Gentium colebatur in Aris; Omnem ſiquidem dubitationem abraderet vividior ſemper de Ambroſio fama, qui eâdem imperterritâ, ac pugnaci Religione, qua ſuperſtitiones alias evertit, nullomodo pati potuiſſet in Templo Urbis nobiliſſimo, ac ſibi cariſſimo inultum Anguem ethnicæ teſtem impietatis. Anne, qui iratas imperantis Juſtinæ non extimuit Aquilas, vereri poterat mutum, ac rigentem Hydrum? Qui cruentum Cæſarem ingreſſu Templi impavidus prohibuit, deſidi tuliſſet patientià, inter Chriſti, ac Martyrum Aras, triumphali quaſi in culmine ſuperbiens Epidaurii Idolum?

II. Nec ſanè minùs a veritate aberraſſe eos putemus, qui credidere, ad Mediolanenſis Eccleſiæ gubernaculum ſedente Ambroſio, ſtetiſſe hoc Baccho dicatum inſigne Delubrum, quod deinde Sanctiſſimus Pontifex elegantiorem in formam reſtauratum primò Sanctorum omnium Martyrum, poſtmodum verò Beatiſſimorum Fratrum Protaſii, & Gervaſii, quorum recèns inventas ſub Ara principe condiderat Exuvias, nomini, ac meritis conſecraverit; Profligatam enim Arrianorum hæreſim Ambroſii eloquio, & calamo Hiſtorici docuere: At verò nullum ipſi cum Ethnicis negotium interceſſiſſe legimus: Moviſſe quidem omnem lapidem, ne ſuadente Symmacho excitarentur Altaria Victoriæ, ne ineuntis anni Calendas contaminarent prophani ritus, ne Combibonum Agapes, & fucata pietatis ſpecie

con-

convivia in Superûm Fanis inſtruerentur, ne demum hæc Eccleſia, quam ut Sponſam adamabat, vel minuſculam ſuperſtitionis maculam, aut rugam haberet, teſtantur Auguſtinus (*a*), Baronius (*b*), & alii; ſed ne digitum quidem vertiſſe intelleximus, ut excitata Diis Gentium in hac Metropoli Delubra aut dejiceret, aut Cœleſtis Agni Sanguine diluta Regi, ac Numini immortali ſacraret. Imò, cum emortuo Maximiano, ſcilicet circà initium Seculi IV., antequam e vita migraret inſulatus noſter Fidei Athleta Maternus, unà ſimul cum impio Cæſare, omnis Idololatria Mediolani expiraverit, ut animadvertit Petrus Paulus Boſca Ambroſianæ Bibliothecæ Præfectus in ſuo Serpente Æneo, apertè liquet, antequam Ambroſius Sacrorum curam ſuſciperet, everſa jandiu fuiſſe, atque extincta penitus, ſi quæ extabant, Ethnicæ Religionis Monumenta.

III. Et ſanè in hac præcipuè Area Seculo IV. nullam Baccho, vel alteri commentitiæ Divinitati inauguratam domum perſeveraſſe facilè colligi poteſt ex ſcriptis Triſtani Calchi (*c*), in quibus agens de obitu Caji, poſt Barnabam ſecundi Mediolanenſis Archiepiſcopi, qui ad annum LXXXVIII. primi Seculi refertur, hæc habet: = Spiritum poſuit, ſepultuſque eſt in Polyandrio Philippi: Ita vocarunt locum in Hortis, quos prædives Homo uſui Religionis dicaverat: nunc idipſum ſpatium Am-

(a) *Lib. 6. Confeſs. cap.* 2.

(b) *In vita S. Ambroſii.*

(c) *Hiſtor. Patriæ lib.* 1.

Ambroſiana Æde, Cœnobioque occupatur =. Si igitur hic locus in Catholicæ Fidei beneficium, & incrementum jam ceſſerat, ſi Polyandrion appellabatur, quod græco idiomate Sepulcrum Hominum ſignificat, quæ pars, te amabimus, ejuſdem, non ſinè indecori ſamulatus tædio, & contemptu, ſervire Idolis poterat, iiſdemque mactatas ſacrilegas Victimas pati? Præterea, cum poſt Cajum, regente rem Eccleſiaſticam Caſtritiano, domeſticos Lares in Templum omnibus primò Cœlorum Incolis, ac poſtmodum ſacrum SS. Martyribus Nabori, & Felici commutaſſet præſatus Eques, Chriſtianæ Religionis planè ſtudioſiſſimus, cumque æmula paternæ Pietatis Munificentia Portii, ac Fauſtæ duas alias Baſilicas, a Conditoribus ſuis Portianam unam, Fauſtinianam alteram nominatam, hiſce in jugeribus ædificaſſet, nobis compertum manet nullum hic conceſſum, ſuccedentibus annis, ſuperſtitioni aditum, ſed loci Sanctitatem omnino integram, inviolatamque perſeveraſſe.

IV. Primis itaque eductam e ſundamentis imperio, & ſollicitudine Ambroſii Sacram hanc Molem nos credimus, conſpirantibus in hanc opinionem graviſſimis Auctoribus; Gregorius enim Turonenſis (*a*) Seculo VI., ſermonem habens de invictiſſimis Tutelaribus noſtris Protaſio, & Gervaſio, ac de eorum Corporibus in fortunatiſſima Baſilica noſtra conditis, hæc habet: = Quæ Beato Ambroſio revelata, atque ab eodem reperta, in

Baſilica,

(a) *De Gloria Martyr. Cap.* 47.

Baſilica, quam ipſe proprio ædificavit ſtudio, oſtenſis miraculis, ſunt ſepulta =. Baronius (*a*) = Ipſe etiam (nimirum Pontifex optimus) voluit ſepeliri in Ambroſiana a ſe erecta Baſilica =. Bugattus (*b*), Caſtillionæus in opere ſupracitato, ac demum, cum pluribus aliis, fuſiùs Puricellus (*c*); Poſt enumeratas namque tres alias Baſilicas ab eodem Sanctiſſimo Paſtore extructas (ut refert etiam Chronicon Flos Florum, & Flamma in ſuo Chronico majori), ſcilicet Deiparæ, ac cæteris Virginibus unam, quæ nunc S. Simpliciano, aliam Petro, ſociiſque Apoſtolis, quæ S. Nazario, tertiam Prophetis omnibus, ac Confeſſoribus, quæ S. Dionyſio nuncupatur, de noſtra hæc ſubdit: = Tam proprio igitur, ac ſingulari ſtudio S. Præſul, præ cæteris tribus, hanc nobis videtur unam ædificaſſe, ut nomen etiam Baſilicæ Ambroſianæ illi uni, vel ab initio propterea, in ore famæ reliquerit =.

V. Neque vel leve negotium faceſſit aut marmoreum ſimulacrum peritiſſimi Artificis ſcalpro elaboratum, erectumque olim in ipſomet ingreſſu Odei, quod alii dicunt Herculis, alii Panos, ſed Alciatus in ſuo MS. cenſet fuiſſe Bacchi: Aut quadratus, ingenſque lapis, inſculptos Vindemiatores, ac pendulas e Vitibus uvas repræſentans, qui tranſverſim ſupra Oſtium ſacræ Turris prope Canonicorum domos viſebatur, ex quibus,

tanquam

(a) *Tom. 4. de S. Ambr. ad ann.* 383.

(b) *Hiſtor. univerſ. lib.* 2. *Ital. idiom.*

(c) *Monum. Ambroſ. num.* 1.

tanquam e certiſſimis documentis eruunt nonnulli hanc jampridem Libero Patri ſacratam fuiſſe Ædem, & duntaxat repurgatam ab Ambroſio primùm, ceu quoddam Augiæ ſtabulum, & rei poſtmodum Divinæ ſanctiùs dicatam; Facilè ſiquidem hiſce coagmentatum marmoribus fundamentum evertimus; Toreuma enim inſculptas præferens fœcundo palmite vineas, nonniſi circa annum MCXXVIII. collocatum fuit in nova Turri, tunc temporis ſub Anſelmo V. Archiepiſcopo conſtructa, ut ex ejuſdem Diplomate in pergamena, quod reperitur in Archivo Canonicorum, & incipit, *Convenit noſtro*, diverſiſque in calce ſubſcriptionibus munitur. Statua autem, non Pana, ſed Bromium exprimat, nihil penſi habemus. Nolimus interim inficias ire, antequam Barnabas primis Chriſtianæ diſciplinæ tyrociniis Civitatem hanc imbueret, hoc Baccho Fanum extitiſſe, ſed (ut tradit Caſtillionæus in Vita S. Caji) non procul ab Arce, quæ à Conditore ſuo M. Marcello Inſubrum Domitore nomen accepit, cujus viſuntur adhuc intra ſepta Aſceterii S. Mauritii (quod vulgò dicitur Monaſterium Majus) magna veſtigia, ſeu etiam ſi placet, ubi impræſentiarum apertum eſt Ambroſianæ Baſilicæ Odeum. Hoc ipſo tamen, unà cum aliis ſuperſtitioſæ Antiquitatis monumentis, ſive vetuſtate collapſo, ſive potiùs Catholicorum indignatione decuſſo, collecta fuere haud pauca rudera, præſeferentia etiam Idolorum vultus, & ſymbola, congeſtaque, velut trophæum debellatæ Gentium Religionis, in hujus Tem-

pli

pli eximiam ſtructuram. Hinc ſparſim, ac præcipuè in Veſtibulo ejuſdem apparent variæ Belluarum effigies, Paraſtadis, aliiſque inſculptæ lapidibus, abſque ullo ordine, & Artis lege diſpoſitæ. Fortè ne, quemadmodum ex Lenæi Simulacri, ſic ex harum occurſu inanium Deorum turbam ſomniabis, quibus ante glorioſiſſimum Ambroſii Pontificatum locatam dicas hanc Aulam?

VI. Præſulgens igitur & dignitate, & peculiari benevolentiâ tanti Conditoris Delubrum, cui nimirum vivens cariſſima ſibi Pignora, Oſſa ſcilicet commiſit Protaſii, & Gervaſii, quos, præ cæteris Regiæ Cœleſtis Proceribus, in ſui, ſuæque Eccleſiæ Defenſores aſſumpſerat, cui pretioſiſſimum moriens Theſaurum, proprium nempe Corpus legavit, perpetuò duraturi arrham patrocinii: A quo prima Regiminis auſpicia ſuccedentes ſacro in Solio Hierarchæ (*a*), Italicum Diadema Reges, ac Cæſares, ſupremæ Poteſtatis inſigne Sertum Duces Inſubrum flagitabant: Cujus inibi collectæ non ſemel plurium Epiſcoporum Synodi, humata multorum Corpora Sanctorum, frequentes Pontificum, & Principum Tumuli Amplitudinem, Sanctitatemque claram maximè, ac teſtatam faciunt: Hoc ſcilicet toti penè Catholicæ Reipublicæ notiſſimum, & venerabile Templum jam proximam ruinam minitabatur, ac quaſi actum erat de præſtantiori hujus Metropolis Sanctuario, cujus ad Aras nonniſi ſecuri votorum, & ſponte ſua, & urgente durioris neceſſita-

B tis

(a) *Codex in Archiv. Archipresb. Metropol. de Angelb. pr.*

tis ſtimulo Cives ſimul, & Exteri ſupplices ſemper convenere. Tot ſcilicet annorum moles adeo ſua ſibi ſenectute gravis erat, ut, gravius etiam incumbente primariis parietibus tectorum pondere (quippe quæ plumbeis, atque etiam malè ſarta laminis) inclinari in lapſum quàm citiſſimum videretur. Medius æquè, ac duo alarum fornices multiplici vitio fatiſcentes non ſolùm admittebant inimicum imbrem, ſed modò hic, modò illic fruſtatim decidentes terrebant Cultores, metumque injiciebant deterioris infortunii. Potior arcus, qui a Navi majori, & dividit, & plenius innixum ſibi Tholum ſuſtinet, prorſus labefactatus, ægrè ſuo muneri ſufficiebat. Deficientibus ſtereobatis, ſtylobatæ, Pilæque, quibus ad aurei, gemmatique Altaris cuſtodiam junguntur divites metallo, & artificio Clathri, neceſſario ſubſidebant conſenſu. Hinc, ex duplicis hujus fulcimenti intermedii imbecillitate, duas, totius ſcindentes altitudinem muri, qua parte meridiem reſpicit, rimas agebat, nutabatque concameratum faſtigium, quod, etſi cum ipſiuſmet Baſilicæ ædificio abſolutum non fuerit, ut opinatur Puricellus (*a*), ante tamen exitum octavi Seculi perfectum oſtenditur in Diplomate MS. in pergamena pro Inſtitutione Monaſterii Ambroſiani. Huic congruit Proceſſus (utimur Juriſtarum vocabulo) vix ineunte XIII. Seculo authenticè exaratus à Lanfranco de Concorrezzo, & in utroque Tabulario, Canonicorum ſcilicet, & Monachorum, aſſer-

(a) *Monum. Ambr. num.* 21.

aſſervatus, ubi in examine decimi quarti, & decimi quinti teſtis ex Monachis, concamerati ejuſdem Operis, tanquam de re perantiqua, occurrit mentio. Quapropter, ſaltem ſecundùm preſſiorem ſignificationem, accipi minimè poſſunt verba Petri Gluſsiani (*a*), docentis conditum hoc culmen imperio, & ære Sanctiſſimi Præſulis Caroli Borromæi, præcipuè cum etiam ex Apocha recepta per Cæſarem de Bizzozero pridiè Idus Septembres anno MDLXXII., conſtet tunc inſtauratum ſolummodo, & plaſtica exornatum Arte, addito forſan etiam umbilico Teſtudinis ſumptibus magnifici Sacrorum Principis, conſentiente liberali utriuſque Capituli pietate. Præterimus infirmatos minores Arcus, quibus, majoris neceſſitate præſidii, decuſſati Fornices temporum ſucceſſu fuere, denudatos arenata calce parietes, deroſos Picturarum ornatus, rudes pilas, ſemirutas anterides, adeòut Eccleſiæ, quam meritò dixeris Delicium Ambroſii, nulla ſupereſſet ſpecies, neque decor.

VII. Triſtiſſimam hanc faciem, ac imminens antiquiſſimi Templi exitium, cui ſuſtentando robuſtior Conditoris dextera in promptu fuit in dies, haud diu tulit & Archiepiſcopatus, & Virtutum Ambroſii hæres EMINEN.MUS BENEDICTUS ODESCALCUS. Non illum calamitas temporum, quæ locupletiſſimam aliàs Provinciam, opibuſque, & auro, uſque ad totius Europæ invidiam, affluentem in extremum quaſi egeſta-

(a) *In Vit. S. Caroli lib. 2. cap. 25.*

tis coegit, non arduitas operis abſterruit, quæ, Peritorum etiam conſilio, ne cautos magis, & diligentiores Architectonicæ conatus eluderet timebamus: Non clam, & publicè alendis Pauperibus, tuendæ periclitantium Puellarum Virginitati, inſtruendis ſpiritualium exercitationum Collegiis, erudiendis, enutriendiſque, qui ab Infidelium ſentina in Romanæ Fidei gremium confugiunt, Neophitis, reficiendis, ornandiſque Delubris, aliiſque & in Urbe, & in vaſtiſſima Diœceſi Apoſtolicæ Munificentiæ impenſis effuſi majori ex ſumma, ac quaſi exhauſti Archiepiſcopales Reditus cohibuere. Statim plena manus admota, magnoque præeunte exemplo excitata tam Canonicorum, & Monachorum, quàm publica, & privata Civium liberalitas jam jam ruentem Sacram Domum fulcivit, firmavitque, ac pulchriori ſpectabilem forma, Phœnicis ad inſtar ſuo ex interitu in florentem juventam reſurgentis, Anteceſſori ſuo, & Parenti noſtro reſtituit.

De Confeſsione, ejuſque Origine, & Reſtauratione.

§. I I.

VIII. AMbroſianæ Baſilicæ citiùs etiam, & venuſtiùs, quàm ſperare auſi fuerimus, reſtitutâ re, dexteram ſub Purpura continere non potuit Beneficentiſſimus Princeps, & Paſtor ODESCALCUS, ſemper ardua, ſeque ipſomet digna moliri, & agere geſtiens. Obverſabatur ante oculos Confeſſio (alii Martyrium, Confeſſorium alii, communiter etiam Scurolum dicunt) informis, impolita, indecora, ad tabeſcentem adeò ſenectutem redacta, ut multum in ea reperires, quod horrori eſſet, nihil ferè quod venerareris. Stratum ſignino opere, quod olim ſummi pretii erat, pavimentum frequenti jam aſperum ſcrobe fallebat ſupplicum greſſus: Columellæ, quibus innitebatur Camera, diſparis inter ſe craſſitiei, longitudinis, ac marmoris: Baſes partim immerſæ plano, partim extra ordinem aſſurgentes: Nulla ferè inter epiſtylia cum ſcapo proportio: Abſimile prorſus artificium, nec æqualitas in menſura, quibus etſi olim aurum illinitum fuerit, vix tamen generoſi ſumptus veſtigia ſub acutam oculorum aciem cadebant. Pars ſuperior varios flexa in arcus

Am-

Ambroſii, Satyri, Marcellinæ, ac Mediolanenſium Archiepiſcoporum, quos vel publica integerrimæ vitæ, & clariſſimarum Virtutum fama, accedente Præſulum ſuffragio, Sanctorum Albo inſcripſit, ut moris erat ante Seculum IX., teſte Ricciolio (*a*), vel ſuccedentibus annis, Apoſtolicæ Sedis infallibile Oraculum, ad quod hæ cauſæ avocatæ fuerunt per Alexandrum III., & ſanè jure optimo, ut expendit Troylus Malvitius (*b*), multiplici imagine diſtinguebatur; Sed torpentis, ut evenit imis in Specubus, aeris vitio hæ pariter læſæ: Hoc uno doloris ſenſum allevante ex parte, quod is honor minimè erat penicilli, qui duriorem nobis earundem jacturam redderet. Duo demum Altaria, unum Orientem, aliud Occidentem reſpiciens, Ambroſio hoc, illud Marcellinæ Sorori ſacrum, vix, non abſque nobilis Baſilicæ turpi nota, ab iis rebus parata, quæ eccleſiaſticis ſanctionibus requiruntur, ſiccis oculis haud cerni poterant: Adeò verum eſt ipſuminet Cœlitum cultum pati ſenium ſuum, calentemque ſuis in primordiis erga Deum, & Superos religionem tepeſcere paulatim, ac in frigidam etiam ſegnitiem deflectere.

IX. Qua autem ætate, humo effoſſa, Sacellum hoc extructum ſit, dubium videtur conſulenti Scriptores, qui priſca hujus Civitatis monumenta excutere conati ſunt. Bernardinus Corius (*c*), qui exeunte Seculo XV. Hiſto-

(a) *Cronol. reform. T. 3. in Catal. Sanctor.*

(b) *Tract. de Canon. Sanctor. dub. 2.*

(c) *Hiſtor. Patriæ part. 2. ad ann.* 1233.

Hiſtoriam ſuam elaborabat, hæc barbaro ſermone, iis temporibus penes Italos familiari, habet: = Similmente conſtruere ſeceno li noſtri Predeceſſori l' antiquiſſimo edifitio ſotto l' altare del Diuo Ambroſio, e doue giace il ſuo glorioſo Corpo: ſicome anche è maniſeſto per le noſtre marche, & inſignie =. Hinc, ſuccedentibus Luſtris, Paulus Morigia (*a*), Ripamontius (*b*), & Puricellus (*c*), pedarii concurrentes in ſententiam Corii, exordium ejuſdem referunt in annum MCCXXXIII., quemadmodum etiam deberi teſtantur expenſis Coriæ Familiæ in hac Urbe, & Provincia, pervetuſta nobilitate, ac Sacrarum non minùs, quàm Secularium Dignitatum longa ſerie, ſpectabilis. Suus tamen his Viris egregiis honor ſit habitus: Nobis certè hoc non probatur; Si enim diligenter, ut par eſt, in ordinem ſtructuræ inquiramus, ipſamet fatetur antiquitatem ſuam, & ferme coævam Templo Originem, ut præſertim, adamuſſim conſideratâ ejuſdem teſtudine, & ſuperſtrato Odei, aliàs Cellulæ S. Ambroſii, plano, deprehendit, declaravitque peritiſsimus in hac Facultate Albertus del Fè, pro hujus Urbis Noſocomîo Majori, ac pro univerſo Ducatu Fabrûm Præfecto, cujus ingenio, ſollicitudini, ac labori deſperatam hanc multiplicis Architecti judicio Reſtaurationem debemus.

X. Congruunt huic aſſertioni plura priſcæ Ætatis docu-

(a) *Hiſtor. antiquit. Med. lib. 2. c. 19., & lib. 4. c. 11.*

(b) *Hiſtor. Eccl. Mediol. part. altera. lib. 4.*

(c) *Diſſert. Nazar. cap. 59. num. 16.*

documenta, quorum nonnulla, prout præſens cauſa exigit, profutura tamen ad ea firmanda, quæ infra dicturi ſumus, afferemus. Archivum Monaſterii Ambroſiani, quod licèt nihil penſi habere viſus ſit P. Mabillonius (*a*), eò quòd in eodem & veterum Codicum inopiam, & nullum digeſta in ordinem antiquiſsima, quæ plura, ac plura ſuppetunt, Pontificum, Cæſarum, ac Regum Diplomata, & Tabulas notaverit, permagni tamen hodie æſtimaret, ſi comparata, acquiſitaque non pauca præcipuè MSS. monumenta, cunctaque prænobili, ac ampliſsima in Aula exactè diſtributa poſſet inviſere, hoc ſanè Archivum nobis exhibet Catalogum Archiepiſcoporum Mediolanenſium, qui creditur Galvanei Flammæ, in quo hæc legimus: = Anno Domini DCCCXXVI. (Puricellus ait 827.) Die octava Octobris obiit Angelbertus, & jacet in hiemali Eccleſia S. Ambroſii =. Hic quærimus, quæ alia Eccleſia dici potuiſſet hiemalis, niſi Confeſsionis locus, cui hoc nomen propriè adaptari, ac in uſu antiquitùs fuiſſe docet Joſeph Vicecomes (*b*) ex Doctoribus Ambroſiani Collegii in ſuis Obſervationibus Eccleſiaſticis editis anno MDCXVIII. In alio Codice ejuſdem Monaſterii, cui titulus = Privilegiorum, & Diplomatum inſigni Baſilicæ, & Imperiali Monaſterio S. Ambroſii Majoris Mediolani conceſſorum exemplaria &c. = Pag. 26. legitur Teſtamentum Attonis Epiſcopi Vercellen-

ſis,

(a) *In itinere Ital. ad ann. 1686. Menſ. Jun. cap. 29.*

(b) *De Miſſæ rit. lib. 5. cap. 11.*

ſis, Regnantibus Ugone, & Lotario, ſcriptum in Synodo convocata in hac Baſilica anno DCCCCXLV. ab Arderico Archiepiſcopo, (ſive Alderico, ut eum dicunt Galleſinius (*a*), & Puricellus (*b*), ſive Olderico, ut Ughellus), quam a nonnullorum dicteriis egregiè vindicat P. Euſtachius a S. Ubaldo (*c*): In eo autem, poſtquam ſignanter Metropolitano Capitulo legaverat jus, & Dominium quatuor Vallium, ſcilicet Belleniæ, Leventinæ, Biaſcæ, & Intraſcæ, cum omnibus, qui ex eiſdem obvenire poterant, fructibus, ſic proſequitur: = Et hæc omnia cum conditione, ut in perpetuum omni primo die Lunæ Quadrageſimæ Majoris prædicti Archipresbyter, & Cardinales, Primicerius, & Decumani, qui pro tempore erunt, veniant cum Litaniis, & Crucibus ad hanc Baſilicam, ubi ante Corpora SS. Ambroſii, Orobaſii (ſic olim a pluribus Protaſius nominabatur), & Gervaſii Sacrum celebrent pro animabus meà, & B. M. D. Deſiderii Regis &c. =. Paucis deinde interjectis, hæc ſubdit: = Iterum idem fiat tertio die Lunæ ſequenti, ut ſupra, & ibi ante Corpus S. Marcellinæ Virginis Sacrum fiat pro animabus meà, & B. M. Aldigerii, aliàs Ermenulphi Patris mei, & Fratrum ſuorum, in eadem Eccleſia quieſcentium &c. =. Cum igitur, quemadmodum infra clarum fiet, juxta Tumulum Ambroſii in ſubterraneo receſſu ſepultum

C ſit

(a) *Tab. Mediol. Archiepiſc.*

(b) *Monum. Ambroſ. Baſil. num.* 170.

(c) *Metrop. Med. cap.* 7. *ſect.* 3. *num.* 258., *& ſeq.*

ſit Corpus Beatæ Sororis, conſequenter ibidem concedi debet, jam circa medium Seculi X., adfuiſſe Aram, in qua Sacrum conficeretur, ac penitius Sacellum, quod Confeſſionis nomine appellamus.

XI. Expirante Seculo XII., ut nonnullis civilibus controverſiis inter Canonicos, & Monachos hujus Templi cultui addictos ſubortis finem imponeret Innocentius III. Pontifex Maximus, Alberto Vercellarum Præſuli, & Petro Locedienſi Abbati totius diſceptationis examen, & firmandæ pacis curam demandaverat. Conſtructà itaque, abſolutàque primo Seculi XIII. anno inquiſitionum ſerie neceſſarià (vulgò Proceſſu, cujus ſupra incidit ſermo) ad quæſtionis ſtatum, veritatemque intimè eruendam, interrogati pro utraque parte plures teſtes, inter cætera, de numero Altarium, quæ intra Baſilicæ ambitum continebantur, unanimi conſenſu confeſſi ſunt quatuor eſſe, nimirum Ambroſii, Andreæ, Marcellinæ, & Juſtinæ. Supremo autem Sacerdoti noſtro, poſt ejus obitum, nuncupatam fuiſſe Aram Maximam nemo eſt, qui inficietur. Altare S. Andreæ conſtructum jandiu, ubi in præſens patet aſcenſus in Sacrarium Capituli Secularis, liquet ex Actis Viſitationis Borromææ ſolertiſſimè habitæ anno MDCIX. §. de eodem Altari. Quà egredientes e Templo excipit Impluvium, ante frontem Cœnobii Ambroſiani latè patens, didicimus a Majoribus noſtris ſtetiſſe aliud Altare Juſtinæ devotum. Quam autem hic ſedem, extra Confeſſionis fines, occuparet Altare S. Marcelli-

næ

næ oſtendat, precamur, Corius ejuſque fidi nimiùm ſectatores? Mox laudatus Princeps, & Præſul (*a*) idem nobis exhibet Tumulo nobiliſſimæ Virginis adjacens inferiori in Sacrario, his ſubinde additis: = Quod quippe Altare Orientem ſpectat, & ex illius inſpectione valde antiquum videtur, &, ut ex diverſis Traditionibus habemus, fuit primum Altare conſtructum poſt tranſitum Beatiſſimi Præſulis Ambroſii =.

XII. Verùm, ſi medullitus inveſtigemus ſenſum verborum Corii, minimè adverſantem nobis forſitan deprehendemus, quippe quòd hunc locum non excuſſere diligenter ſupra adducti Auctores, ſed, quaſi per tranſennam aſpicientes, ſtrictim perſtrinxere; Ubi enim ait = Feceno conſtruere i noſtri Predeceſſori l' antiquiſſimo edificio ſotto l' altare &c. = mentis aciem figamus. Sanè ſuperlativum illud *Antiquiſſimo* nonniſi ultimæ penè vetuſtatis ſtructuram in propoſito indicat. Quomodò igitur ejuſdem primordia attribui prudenter poterant duntaxat anno XXXIII. Seculi XIII. a Scriptore, qui calamum arripuit ante exitum Seculi XV., ut ipſemet teſtatur in epiſtola ad Cardinalem Aſcanium, depoſuitque anno MDIII.? Ne itaque inſimuletur nimiùm ſtudioſi erga Genus ſuum mendacii, ſumendum cenſemus verbum illud *Conſtruere* non ita preſsè, & religiosè, ut primam ſubſtructionem ſignificet, ſed in latiori quodam ſenſu, ut nimirum de Reſtauratione tantùm, aut etiam de

 exor-

(a) *In Act. Viſit. ann. 1609. §. de SS. Corporib.*

exornatione locutum eſſe vero non abſimile videatur, quod quidem apud Hiſtoricos non infrequenter accidit; Siquidem Gluſſianus, ut obſervavimus, ædificatum, regente Mediolanenſem Eccleſiam S. Carolo, Tholum hujus Baſilicæ tradidit, quem tunc ſolummodo refectum, & plaſticè expolitum oſtendimus. Blondus (*a*), Philippus Bergomenſis (*b*), Jacobus Gualla (*c*) ſcribunt Fanum S. Petri in Cœlo Aureo Papiæ a Luitprando Rege primis excitatum e fundamentis, a cujus tamen Munificentia firmitatem duntaxat, & venuſtiorem ſpeciem accepit: Et ex Privilegiis Ottonis M. anno DCCCCLXIX., ac Johannis XIII. colligitur Templum S. Salvatoris Monachorum S. Benedicti = fundatum foris, & prope Ciuitatem Papiæ a D. Adelayda Imperatrice Auguſta &c. =, cujus Patrocinio, & Liberalitate tantùm in ampliorem, atque elegantiorem formam excrevit, non alium ſui Conditorem reſpiciens, præter Regem Aribertum Primum, ut narrat Paulus Diaconus (*d*), & Sacchus (*e*), quos ſequitur eruditiſſimus P. D. Joh. Gaſpar Beretta Benedictino-Caſſinenſis Monachus (*f*). Enituerint itaque depicta etiam Stemmata, & famulari Artis induſtria

Eque-

(a) *In deſcrip. Lombar.* §. *Ticinum.*
(b) *In ſupplem. l.* 10. *ad ann.* 726.
(c) *Chron. lib.* 4. *cap.* 10.
(d) *Lib.* 4. *cap.* 17.
(e) *Lib.* 9. *cap.* 10.
(f) *Lychn. Chronol.* §. 3. *num.* 31., *&* 32.

Equeſtris Progeniei diſtributa Inſignia in Sacri Specus parietes: Perennem hæc poſteritati fidem facere poterant reparati quidem, ac paucis ab hinc Seculis decorati, ſed non primo erecti e lapide Sanctuarii, ut obſervat Carolus a Turre.

XIII. Hoc quoque Baſilicæ noſtræ ornamentum, & gloriam prope ſenium conſumpſerat, quod vel majoris impenſæ, ac dignitatis Monumenta nunquam didicit revereri: Et adhuc, non ſinè noſtro æquè, ac totius Urbis pudore, & probro, mirarentur Advenæ, neglectâ tantà Loci religione, tetro ſqualore Antri (ſit dicto venia) Ambroſii Cineres extabeſcere, niſi CARDINALIS ODESCALCHI Munificentia planè Regia turpem hanc notam redemiſſet, Pergravem ſiquidem, & magni curam impendii in ſe omnino generosè recepit, quique in reficiendà, augendàque ſuperiori Æde ſumptuum, & gloriæ conſortes non eſt dedignatus, noluit ut peculiari pietate dicatum Ambroſii Exuviis Sacrarium alteri deberet, quàm Amantiſſimo Ambroſii Succeſſori incrementa, majeſtatemque, in quam hodie ſuis veluti e ruderibus evectum eſt.

XIV. Videre eſt ergo, veteri, & indecoro ſqualore deterſo, Sacram hanc ſubterraneam Domum novos vultus induere, ac pulcherrimis ditatam acceſſionibus niteſcere, tanquam Sponſam ornatam Viro ſuo. Quà aperitur ex utroque latere in eandem deſcenſus & complanato ſilice aptati gradus; & paraſtades, ac oſtii ſupercilium eo elaborata marmore, cujus nativam

inter-

intermixti præſertim rubentis, albique coloris venuſtatem ab Arte omnino adſcitam putes. Fores non ex aſſibus, ut antea, rudique opere compactæ, ſed affabre ductis, coactiſque mutuos in amplexus ferro, & ære coronario eleganter, opulenterque conſtructæ, ipsà materiæ rigiditate Artificis niſibus ambitiosè obſequente. Hinc devenientibus in venerabile Hippogæum ſubſternitur Planum meliori coaleſcens latere, ac patientiſſimè lævigatum. Occurrunt teſtudini ſubjectæ viginti ſex marmoreæ Columnæ pretio, & decòre januarum antis reſpondentes, quibus Epiſtylia, & baſes Luculleus Lapis, peritiſſimo diſſectus, & expolitus ſcalpro, ac pumice accommodavit. Patent grandiores feneſtræ, quæ & abundantius Solis beneficium admittant, & liberiorem aeri ingreſſum præbeant, & exitum, ne horror, aut inclementia loci pios abſterreat conventus. Circùm parietes duplici ordine cernuntur fixa, utrique Sacerdotali Confeſſui excipiendo, Sedilia, in quorum conſtructione, nihil addi, aut deſiderari paſſus eſt Artifex, quod gravitas, & dignitas Sanctuarii vel damnare poſſet, vel poſtulare. Quod tamen maximè ſuſpicias habes concamerato in culmine; Hìc enim eximius Plaſtes, derivatam e Sinarum Regionibus methodum accuratiſſimè ſecutus, mirà formæ ſuavitate, diſtribuit ſuæ Facultatis conatus, ſingulaſque partes, in quas frequenti arcuum flexu dividitur, iis nobilitavit alterno adinvicem textu conjunctis operibus, quæ Sculptor ægrè in multi ſudoris thoreumate imitaretur, &, non

ſinè

ſinè magnæ laudis fœnore, Phrygia ſerico in panno deſcriberet acus. Haud tamen omnem hujuſce faſtigii amplitudinem ſibi uſurpavit Plaſtice. Omiſit in media navi circumſeptas laboris ſui elegantià viginti areolas, quas Pictoria ſolertiori impleret magiſterio; Par ſiquidem erat, ut, ubi multarum gentium obſequia ſibi devincit Ambroſius, certatim etiam plurium Diſciplinarum contentionibus honoraretur. Hìc itaque exquiſito opere conſecravit memoriam nominis ſui Johannes Baptiſta Saxius, Eques S. Sepulcri Jeroſolymitani, Picturæ laude in hac Urbe penè dixerimus hac ætate nemini ſecundus: Nec ſanè glorià, & exiſtimatione majoribus Fratribus ſuis minor, Viris clariſſimis Franciſco, & Joſepho: Illo quidem ex quatuor Comitibus Metropolitani Capituli, Præpoſiturà Generali Congregationis Oblatorum, aliiſque honoribus & rebus geſtis percelebri: Hoc verò Ambroſianæ Bibliothecæ Præfecturà, quam adhuc magna cum opinione Virtutis apud Suos, atque etiam apud Exteros adminiſtrat, tum ob Literas ſuas multas, eaſque publicas ſpectatiſſimo. Ille igitur peritiſſimus pingendi Artifex, Ambroſii egregia facinora ordine proſequens, hìc ſuſceptos, mandante Valentiniano Imperatore, Faſces, quibus Liguriæ, Æmiliæ, & Inſubriæ Populos regeret, eoſdemque paulò poſt depoſitos, ut ad Eccleſiæ Clavum ſederet, Deo ad id muneris planè cogente, qui tanti Viri operam difficillimis temporibus reſervaverat: Hìc Virginali ſe induentem Velo Marcellinam, hìc ejuſdem

Am-

Ambroſii, hìc Sanctæ Sororis illatum tumulo Corpus effinxit, albentes udo tectorio colores inducens, quorum gratia, acceſſu, receſſuque, ac repercuſſione umbrarum, adeò clareſcit, ut eminentes quodammodo, & ex arenato exeuntes figuras vel perfectior obtutus, innocenti Artis calliditate deceptus, facilè ſibi ſuaderet. Ubi flectitur in abſidem paries, Sanctiſſimi Præſulis, nec non Sanctorum Protaſii, & Gervaſii Sepulcrum claudens, adhuc expectatur Altare, cujus in gremio noſtræ Heroidis Oſſa recondantur, ut ex conjunctiori ſocietate Cinerum, ac quaſi novâ germanitatis acceſſione major nobis, & fortior ſpes fulgeat individui Patrocinii. Et quidem ſelectum jam, probatumque eſſet Exemplar, jam in lævigandis, perficiendiſque Marmoribus induſtrior Faber ſudaret, jam huic ultimo, & digniori Monumento abſolvendo, prope diem, in promptu omnia forent, niſi ex inopinato, & citiùs, quàm timere poteramus, graviora rerum momenta, indicta ſcilicet de Romano Pontifice eligendo Comitia, Archiepiſcopum noſtrum a nobiliſſimis incæptis avocaſſent. Cum autem tanti operis coronidi impedimento eſſet aurei pluſquam Pignoris cuſtos Arca, ex priſco amovenda loco fuit, honeſtiori ut ſtatueretur in ſede, quemadmodùm ſupra laudatus Borromæus Antiſtes monuerat.

De

De Arca, & Corpore S. Marcellinæ ex eadem Confeſſione educto.

§. III.

XV. Qua regione imum Ambroſianum Sacellum orientem excipit Solem prominebat Marcellinæ Sepulcrum e pavimento in altitudinem circa unciarum triginta, in latitudinem verò unciarum viginti a pariete, ut fatetur Puricellus (*a*), per Ambroſium antiquitus, cum Baſilicam iſtam conſtrueret, circumjecto modicè diſtans, quem tamen ex parte Superiores noſtri evertère, ut, curvato in arcum muro, parvula patefieret feneſtra, quam jam innuimus in ampliorem nuperrimè formam extenſam. Nihil autem erat videre, niſi cæmentitium opus in triangularem figuram aſſurgens, cujus poſteriori in ſuperficie, ut ex ſupracitata viſitatione anni IX. Seculi ultimò elapſi, hæc Inſcriptio ferme vetuſtate exeſa legebatur: = *HIC JACET CORPUS S. MARCELLINÆ* =. Puricellus, circa annum XXXVI. notati Seculi, paulò longiorem aliam excripſit: = *HIC JACET S. MARCELLINA SOROR S. AMBROSII* =: Nos autem hanc aliam vidimus: = *HIC JACET CORPUS S. MAR-*

D *CEL-*

(a) *Diſſert. Nazar. cap. 56. pag. 327.*

CELLINÆ VIRGINIS SORORIS S. AMBROSII =.
Cum nempe a ſubterranei aeris edacitate diù ſe tueri nequiret lateribus calx ſuperinducta, eidemque commiſsi characteres, qui Tumuli cuſtodiendi onus ſuſceperant, unà ſimul cum arenato, Epigraphes ſemper reſtituere ſtuduerunt, mutatis, additiſque perpaucis verbis, quæ abſconditi dignitatem Theſauri clariori locutione teſtarentur. In apice illitus nigro colore hic alius titulus & Puricello, & nobis in conſpectu fuit: = *VIRGO MARCELLINA, DIVI AMBROSII SOROR, ET A DIVO SIMPLICIANO HIC SEPULTA* =. Quà deinde idem Sepulcrum in Occidentem obvertebatur, a Sanctorum Ambroſii, Protaſii, & Gervaſii Tumulo decem circiter paſſus procul poſitum, excipiebat, ſextantis menſurà, ſuperinductum Altare, eidem Virgini nuncupatum, cujus in fronte impreſſa triplex objiciebatur imago: Medium quæ locum tenebat, Lilium manu gerens procul dubio ejuſdem Heroinæ caſtiſsimos referebat Vultus: Aliæ in utroque latere effictæ duorum ſpeciem Virorum exhibebant, quorum dexteræ Liber inſerebatur: Haud tamen arguere potuimus (culpà ne temporum, an Pictorum ignotum manet) cuinam inſervirent exemplari. Cætera ſive penicillo diſtributa, ſive muralis artis labore compacta adeò ſqualentia, tabida, corrupta, ut nonniſi ab inimica vetuſtate acceptas injurias explicarent.

XVI. Dirutà de Eminentiſſimi Principis noſtri mandato Arà XVI. Cal. Octobres anni MDCCXXII.

in

in veſperis, confractoque integumento cæmentitio, quo includebatur, Arca ante oculos fuit ex vulgari, & negligenter præparato lapide (vulgò Sariccio) longitudinis unciarum vigintiquatuor, latitudinis quatuordecim, altitudinis verò quatuordecim cum dimidia, emensâ ſimul altitudine graviſſimi operculi ejuſdem materiæ, habentis intus, & foris triangularem formam. Nulla ſuper eandem nota, nullus titulus, nullum, quo muniretur, ſignum. Intererant huic operæ nomine Secularis Collegii D. Præpoſitus Reyna Vicecomes, D. Canonicus Vandonus, & nomine Collegii Regularis Don Innocentius Gradignanus, & Don Alanus de Maculanis, ambo in hoc Ambroſiano Cœnobio Sac. Theol. Magiſtri, qui omnes, ut, undique funibus circumvolutis, tota Arcæ moles ſtatim, firmèque colligaretur, curavere, appoſitis etiam utriuſque partis Sigillis, donec eàdem vectibus, multoque conatu, ac diligentià in Canonicorum Sacrarium translatà, ut erat in votis utriuſque Capituli, res integra, quemadmodum ſequenti manè evenit, ad Purpuratum Præſulem deferretur.

XVII. Ut primùm die decima ſeptima nocturnæ tenebræ terris obductæ fuerunt ipſemet, de feliciſſimo exitu minimè dubitans, Princeps Eminentiſſimus in rem præſentem ſe contulit. Inhærebant ejuſdem veſtigiis D. Gaſpar Reyna Vicecomes Præpoſitus hujus Baſilicæ, & DD. Canonici Dominicus Madernus, & Ambroſius Rozzonus: Cum his adfuere pariter D. Don

Severinus a Porta hujuſce Monaſterii, & dictæ Baſilicæ Ambroſianæ Abbas, ac ſupra nominati duo Sacræ Theologiæ Magiſtri. D. Joh: Maria Macinagus S. T. D., Cæremoniarum Magiſter in Templo Metropolitano, honorarias vices Apoſtolici Notarii hac occaſione ſuſtinuit: Nec officium ſuum deſiderari paſſus eſt R. D. Paulus Bonomius, in componendis, coordinandiſque SS. Corporum Oſſibus peritiſſimus. Teſtes demum habuimus Nobiles DD. Comitem Don Johannem a Porta, & Don Antonium Corbellam.

XVIII. Invocato itaque S. Spiritus auxilio, per duos Fabros, haud modico niſu, ſublatum fuit magni ponderis integumentum, occurritque primo aſpectu Sacra Marcellinæ Calva, cæteraque ſubinde Oſſa, & expectatiſſimi Cineres, quorum major portio, quaſi in unum collecta, viſa eſt in ea parte Arcæ, in quam primitus conceſſum fuit impatientem moræ oculorum aciem defigere. Ut enim & hodie penes aliquas Religioſas Familias moris eſt, & ut eruimus ex menſura ejuſdem Arcæ, quæ reſpondere nequit emortuo adultæ ætatis corpori in longum protenſo, cum depoſitum fuerit Virginale Cadaver in modum ſedentis, hinc ſuperiora ejuſdem membra, annorum curſu diruptà compagine, ſubſedere quaſi in unum cumulum, cui ſuperſtabat Venerabile Caput. Effluentibus præ gaudio lacrymis, thure cremato debitas Deo grates egere, ac præſentes coluere Exuvias, ſimul cum Eminentiſſimo Paſtore, quotquot ibi ejuſdem vel fruebantur

con-

conſortio, vel Dignitati ſerviebant. Nec Æra tacuere Campana; Nocte enim quamvis intempeſtà, utraque Templi Turris totam Urbem noſtræ, ac communis felicitatis pleno, feſtivoque ſonitu admonuit, multis ſibi facilè perſuadentibus id contigiſſe omnino cœlitùs, ut quo die Urbs noſtra Satyri votiva Solemnia peregerat inclytæ Sororis Lipſana, mercedem magnam nimis, aſſequi, amplectique meruerit. Excepta inde, unà cum Cineribus, Oſſa partim credidere capſulis, partim lineis pannis collegere, omniaque ſtatim Veſtiario condita, & Sigillo Præſulis noſtri munita fuerunt, clave penes eundem ſervatà, donec ad diligentius ſingularum partium judicium ex Anatomicorum ſententia deveniretur.

XIX. Examen iſtud planè accuratiſsimum contigit Idibus Septembribus anno MDCCXXIII. in ſupra jam memorato Canonicorum Sacrario. Aſſidebant D. Gaſpar Reyna Vicecomes Præpoſitus, Septimius a Laude Archipresbyter, & Dominicus Madernus Canonicus Capituli Secularis, Roccheto, & Superpelliceo, ut in Choro moris eſt tempore æſtivo, induti, quos opportuna ad hoc authoritate munierat Purpuratus Hierarcha. Implebat Cancellarii munus S. T. D. Decius Ferrarius Canonicus S. Mariæ Pedònis, unàque aderat ſupradictus R. D. Bonomius, qui Sacra Oſſa ex noviſſimis arculis reciperet, ſubjiceretque Peritorum diſquiſitioni, quorum duo in hoc negotii excellentiores a Majori Noſocomìo hujus Civitatis accerſiti ſunt, ſcilicet Paulus Antonius Raymundus de Carnellis, & Abundius Deſen-

Defendens Briuſcus, ambo Chirurgiæ Doctores. Teſtes fuere Nobiles DD. Abbas Don Joh: Baptiſta Friſianus, & Comes Don Antonius Variſius de Roſate. Circumſtabant DD. Carolus Franciſcus Marianus, Johannes Antonius Carpanus, & Ambroſius Rozzonus ex Canonicis hujus Baſilicæ: De Capitulo autem Monachorum Don Innocentius Gradignanus, Don Alanus de Maculanis Sac. Theol. Magiſtri, Don Petrus Paulus Burronus tunc Pro-Priore, nunc Viſitator ſecundus, & Don Laurentius de Georgiis Moralis Theologiæ Lector. Prælecto per dictum D. Canonicum Ferrarium Diplomate Delegationis, nec non interminatione ab Eminentiſſimo expedita gravioris Anathematis ipſo facto incurrendi a quolibet ex præſentibus, qui auſus fuiſſet vel minimam harum Reliquiarum portionem ſibi uſurpare, exploratum fuit ab iis, quibus, ut ſupra innuimus, hæc provincia demandata erat, num integra adhuc ſigna forent Seræ Veſtiarii impreſſa, poſt primam Viſitationem, Sigillo Antiſtitis noſtri. Cum igitur nihil vitii compertum fuiſſet Clave, per eundem Eminentiſſimum commiſsâ D. Canonico Ferrario, apertum fuit Repoſitorium, quod inſignem hanc Gemmam ſervabat. In fronte Sacrarii capax menſa, quæ excipiendæ Miſſarum Conventualium ſupellectili deſervit, hac occaſione ſuſtinens in argenteis Candelabris accenſas ceras, ſupra conſuetum Tapete linteo induebatur. Altera pariter medium occupabat prægrandis tabula conſultò appoſita, holoſerico Damaſceno aureis tæniis

de-

deſcripto obtecta, cui ſuperinducta erat puriſſima ex lino mappa, quæ tamen coeunte ad invicem, ope ſubtiliſſimi glutinis, multiplici candida papyro obducebatur, ut attentiùs, ſi quis ex imponendis Lipſanis decidiſſet, minuſculus etiam pulvis religiosà avaritià colligeretur.

XX. Statim ac in priori menſa collocavimus refertas Cœleſti Theſauro capſulas, præmiſſa recitatione antiphonæ de Virgine, & Orationis propriæ de hac Heroide, eas ſupplici thure Nobilis D. Præpoſitus Reyna Vicecomes adolevit. Tranſtulimus deinde in aliam menſam, in qua, reverentià, qua par erat, dictus D. Bonomius ſingula caſtiſſimi Corporis Oſſa diſtribuit recto ordine, quo humanum plaſma efformatur, ſingula Anatomicorum oculis, & inquiſitioni ſubjiciens, ac ſuo peculiari diſtinguens vocabulo, antequam congruenti ſedi aptaret. Hoc modo quamlibet partem, propriis accomodatam locis, iterum ſolertiſsima acie ſcrutati ſunt Periti, iterum uniuſcujuſque nomen pronuntiarunt, nec non ex earundem minutiſsimo, cautoque examine, expenſa qualitate, quantitate, ac comparatione, declaravere eſſe unius duntaxat, & ejuſdem Corporis Oſſa, reſpectu etiam fœminei ſexus, brevis ſtaturæ. Haud diſsimili exinde lege hæc in una tantùm, de induſtria præparata, ex ligno Capſa, tribus circiter cubitis oblonga, interiùs candido bombicino panno undique obtecta, ac ſtrata goſsipio, depoſuimus, adoravimus iterato thure, occluſimus ferrea clave,

ac circumvolutas ex albenti ſerico vittas quinque in locis Archiepiſcopali Stemmate obſignavimus. Cineres etiam, cæteraſque exiles particulas collegimus in arcula unius circiter cubiti, quam circumdedere ſimiles vittæ, eodem munitæ Sigillo, totumque ſubinde Theſaurum commiſimus Conditorio, quod plura alia Sanctorum Lipſana tuetur. Quæcumque verò in hac ſecunda Viſitatione recognita fuere, examinata, ac ſuo quæque nomine, vernaculà linguà, ab Anatomicis enuntiata hìc a nobis latino idiomate fideliter recenſentur.

Calva, ſeu Caput integrum.

Mandibula inferior intacta.

Viginti octo Dentes, ſcilicet quatuordecim ordinis ſuperioris, & totidem inferioris.

Tres Vertebræ Colli.

Duæ Claviculæ.

Duo Oſſa poſteriora humerorum.

Duæ Scapulæ.

Os Sternum.

Coſtæ

Coſtæ integræ ſexdecim, & in partes fractæ octo.

Duodecim Vertebræ, ſeu Spondyli Dorſi.

Duo Oſſa Adjutoria Brachiorum, ſive Oſſa majora.

Unum Focile majus, altero deficiente.

Duo Focilia minora.

Os ſacrum prorſus inviolatum, cujus Vertebræ deſunt.

Os Pubis.

Duo Ilia, ſeu Iſchia.

Duo Oſſa Coxendicum.

Unum Scutum Genu: Aliud deſideratur.

 Duę

Duę Tibię, & duo Focilia Crurum.

Duo Tali.

Diverſa Oſſa, quæ conſtituunt Carpum, & Metacarpum Manuum, cum pluribus Articulis.

Diverſa etiam Oſſa Tarſi, & Metatarſi Pedum, cum pluribus pariter Articulis.

Varia alia minuſcula Fragmenta oſſeæ compaginis, in quæ etiam imminutę creduntur Vertebrę, & Oſſa non inventa.

Notabilis portio Cinerum, ac Pulveris, in qua diſcernuntur plures particulę tum Oſſium, tum ligni, quę levi digitorum attritu in pulviſculum attenuantur.

Hæc tamen fruſtula lignea argumento quidem eſſe poſſunt ſuppoſitam fuiſſe humando Corpori ſubtilem aliquam, & in brevi menſura ſectam Tabulam, non autem ex aſſibus formatâ jam quieviſſe in Capſa, dum in lapideum Tumulum induceretur; In majorem enim procul dubio pulveris, & fragminum copiam hæc materia abire debuiſſet.

XXI. Quæſivimus demum ab Anatomicis, an habiti examinis ratio nos certos reddere poſſet Fœmineum verè eſſe hoc Corpus, qui faſſi ſunt non adeò facili judicio rem hanc poſſe ſtatui; In nonnullis enim Oſſibus ſanè indicium aliquod Natura inſculpſit: Sic Claviculæ magis curvantur in Maſculis, ut expeditiora ad motum ſint Brachia, minùs in Fœminis gratià venuſtatis. Os Ilion latiùs patet, ſpinaque muliebris dorſi magis in latera protenditur, ut conceptu fœtu tumens uterus innitatur ſecuriùs. Pariter Os Pubis ampliori in iiſdem forma diſponitur, quàm in Maribus, ut puerperii promptiùs niſibus obſequatur. Aſt minuta nimiùm, & vel acutiores oculos fallentia ſigna quis certò aſſequi poterit? Quis ſententiam ſuam imperterritus proferet, ubi vix levibus cauſa agitur conjecturis eruendis præſertim ex Artubus a ſceleto expeditis, ac tredecim pluſquam Seculorum vitio, & ſenio ſaltem aliqualiter attenuatis? Adeò ut mirum videatur, ac non ſinè Divinæ Providentiæ beneficio eveniſſe, ut ferè omnes illibati hujus Corporis partes infractæ, inviolatæque in ſubterraneo, humidoque Hypogæo conſervari potuerint.

An publicè venerationi exponi poſſit Corpus Sanctæ Marcellinæ.

§. IV.

XXII. PRoductum, occaſione, & modo ſupra enarrato, ſecretiori e Sacello, ſeu verius ab illa tenebrarum indignitate Corpus Sororis Ambroſii poſſe Aris imponi, ac publicis ſupplicum Populorum obſequiis offerri, nullà alià vel Apoſtolicà, vel Epiſcopali expectatà ſanctione, quæ rem totam abſolvat, nemo inficias ibit; Neque enim has dixeris novas, & recèns inventas Reliquias, nimirum alicujus emortui hominis, ſed necdum Albo Sanctorum adſcripti, ut obſervat Suarez (*a*), Azorius (*b*), & cum aliis Barboſa (*c*), quibus thura palàm, preceſque deferre vetitum eſt, minimè audito Romanæ Sedis Oraculo, quemadmodum in Concilio Generali Lateranenſi contra Vigilantium, Eunomium, & Euſtathium Sebaſtienſem, alioſque Iconoclaſtas declaravit Innocentius III. (*d*). Imò nec

(a) *Tom.* 1. *in* 3. *part. quæſt.* 25. *art.* 6.

(b) *Lib.* 9. *Inſtitut. Mor. cap.* 8. *quæſt.* 2., *& ſeq.*

(c) *De Offic.*, *& Poteſt. Epiſc. alleg.* 97. *num.* 13.

(d) *Cap. cum ex eo de Reliq. Et Cap. Audivimus pariter de Reliq.*

nec prudenter connumerabis in earum claſſe, quæ licet terris relictæ ab aliquo celeberrimæ integritatis Viro, quem inter Aſtra locatum enuntiaverit Eccleſia, communiter credantur, tamen primò prodeunt in lucem, atque idcirco, ne iiſdem in aperto nuncupentur vota, cultuſque inſtituantur, antequam ab Epiſcopis, ex conſilio etiam Theologorum, & inſignium pietate Sacerdotum, recognoſcantur, & approbentur, decrevere Tridentini Patres (*a*), ut Lutheri, & Calvini, cæterorumque ex hac colluvie os iniqua loquentium obſtruerent. Etenim prope finem Seculi XVI. S. Carolus Borromæus jam Virginale hoc Plaſma in Ambroſiana Confeſſione, ac in Tumulo ſupra adnotato poſitum, & quieſcens faſſus erat in Viſitatione hujus Baſilicæ, his verbis: = Sub dicto Altari dicitur eſſe Corpus S. Marcellinæ, prout ex Hiſtoria S. Simpliciani =. Jam initio ſuperioris Seculi, ut ex aliàs citata, & ſæpius citanda aurea ſanè Viſitatione, (*b*) peritiſſimus æquè, & exactiſſimus Sacrorum Canonum, & muneris ſui obſervator Federicus pariter Borromæus indixerat præclarum hoc Pignus = transferendum, & alibi recondendum, vel ſaltem Altare prædictum, unà cum Arca in nobilem, & decoram formam redigendum =, eò quòd, ut ſtatim mentem ſuam aperit, in miſerrimo illo Aræ, & Tumuli ſtatu nulla ferè eſſet Populi veneratio. Exploratum namque, imò pro certo ſe habere teſta-

(a) *Seſſ. 25. de Reliq., & invocat. Sanctor.*
(b) *§. De Altari S. Marcell.*

teſtatus eſt (*a*), in hac Arca latêre Cœleſtis Sponſæ mortale Spolium, ibidem ab optimo Ambroſii primo Succeſſore collocatum. Quàm magni autem documentum hoc momenti ſit, nemo non videt; Si enim Commentaria Viſitationum pleniſſimam fidem facere declarant Rot. Rom. (*b*), Panvin. (*c*), Marius Anton. (*d*), Zerola (*e*), & cum utriuſque Juris Doctor. Barboſa (*f*), quanti æſtimanda erunt ab eruditiſſimo, & vigilantiſſimo Præſule exarata, qui ſummâ ſemper ſollicitudine fuit, ut Oecumenica Placita, iiſdemque conformes Provincialium Conciliorum Canones, paulò ante ejuſdem Pontificatum evulgati, humiliori fronte exciperentur, nihilque vel levi perſtringendum cenſurâ permitteretur in Eccleſia, quæ tanto Capite regebatur. Attamen, ut clariùs innoteſcat qua firmitate rationum, quibuſve præſidiis, non tam Civitas iſta, & Ambroſianum Templum, quàm ipſiuſmet Templi Confeſſio poſſeſſionem Oſſium Marcellinæ ſibi indubitatè vindicet, eaque communi gratulationi, & cultui proponenda expoſtulet, ex antiquis ſimul, ac recentioribus Authographis, Codicibus, Tabulis, cæteriſque gravioribus Monimentis, quæ ad rem hanc illuſtrandam invenimus,

(a) §. *de Sanctorum Corporibus.*

(b) *Noviſs. deciſ.* 189. *num.* 5. *part.* 1., *&* 340. *num.* 1., *& ſeq.*

(c) *De Viſit. quæſt.* 4. *num.* 24., *&* 34.

(d) *Reſolut.* 110. *num.* 2.

(e) *Prax. Epiſc. part.* 1. *Verbo Viſit.*

(f) *De Offic.*, *& Poteſt. Epiſc. alleg.* 73. *num.* 43.

mus, ea brevitate efferremus, quam dignitas, & ratio argumenti pati poſſit.

XXIII. Neque verò in Avorum, quibus progenita fuit, nobilitate excutienda, ejuſdemque aut Vitæ crepundiis, aut maturioribus, & caſtigatiſſimis ſtudiis, queis uſque in admirabilem ſenectam mores ſuos compoſuit, inquirendis immoramur. Qui Sanctorum Res geſtas vetuſtis in memoriis percurret, nullo diſcet negotio Marcellinam Romana in Urbe, inter domeſticos Faſces, & cognatas Trabeas, in lucem editam Ambroſii Filiam, Satyri, & alterius Ambroſii, cujus Pontificatu, & paterno pluſquam patrocinio Sancta Mediolanenſis gloriatur, & exultat Eccclesia, Sororem natu majorem. Ipsà puellari in ætate ſolidioribus Catholicæ Diſciplinæ rudimentis enutrita, annos Virtute ſupergreſſa eò Sanctitatis profecit, ut gemmeo pluſquam dotata cenſu Dominicæ Nativitatis anniverſaria die Virginale induens Flammeum, cum Sponſo Jeſu immortales jungere quàm auſpicatiſſimas nuptias promeruerit, mirante Roma, & Sanctiſſimo Papa Liberio laudante. Quæ poſtea fuerint ejuſdem curæ, quænam pudoris ſollicitudo, quæ præcipuè molli in ſexu, & in clariſſimæ Progeniei Sobole perardua patrii luxus, & omnium rerum humanarum contemptio ex eo conjicies, quòd rectiſſimus Virtutum æſtimator, & morum cenſor germanus Præſul, neutiquam carni, & ſanguini adhærens, eam Virginum Magiſtram, & Exemplar, eam integritate Venerabilem, eam SAN-

CTÆ,

CTÆ, ac SANCTITATIS honorificentiſſimo nomine nobiſcum adhuc verſantem, in ſcriptis ad ipſammet epiſtolis, nec non in Fratris Epicedio, appellare minimè dubitaverit.

XXIV. An autem ſeptenos inter Colles, vel in hac Inſubrum principe Civitate probatiſſimæ vitæ curſum impleverit nonnulli certare viſi ſunt. Baronius (*a*) Epitaphium refert hujus Illuſtris Fœminæ Tumulo a S. Simpliciano inſcriptum poetico ſtylo, quod ſe accepiſſe tradit ex Codice Bibliothecæ S. Petri, exaratum in calce ejuſdem Vitæ (*b*). Deinde hæc addit: = Apparet ex his S. Marcellinam, Romæ cum Virginibus Sacris degentem, noluiſſe Paterno Sepulcro condi, ſed Mediolanum transferri Corpus ſuum, ponique apud Sanctos Satyrum, & Ambroſium Fratres, æquè juxta SS. Martyres (ſcilicet Protaſium, & Gervaſium) tumulatos =. Hinc, ut liqueat quomodo ex hoc funebri carmine opinionem ſuam eruerit Eminentiſſimus dignitate, & eruditione Scriptor, opportunum cenſuimus hoc loco idem exponere.

Marcellina, tuos cum vita reſolveret artus,
Spreviſti Patriis Corpus ſociare Sepulcris,
Dum pia Fraterni ſperas conſortia ſomni,
Sanctorumque cupis carâ requieſcere terrâ.
Nil longinqua domus caſto decerpſit amori:
Affectus nec morte perit; nam munere lethi

Rurſus

(a) *Ad ann.* 383. *num.* 17.
(b) *In lib. de Vit. Sanctorum lit. C. pag.* 147.

Rurſus juncta Soror fraternæ redderis umbræ,
Quamvis Roma pio ſuſpiret magna dolore,
Tertia quòd Sacri patitur jam damna ſepulcri.
Nec tamen anguſtam ſedem quis dixerit Aulæ:
Corporis hęc domus eſt, nam te, Pia Virgo, ſupernum
Accipit imperium placidæ poſt munera mortis.
Æternæ Chriſtus pretium tibi deſtinat Aulæ,
Præmia dans caſtis intactæ Matris honorem.
Te medius, Juli, tranſcendit, fervide, curſus,
Et te, Virgo, tuus tranſvexit ad Æthera Sponſus.

XXV. Cum Puricellus anno MDCXLV. (*a*), fretus auctoritate Mombritii, Hilarionis, & antiqui cujuſdam Codicis in Vita S. Marcellinæ, nec non inhærens phraſi Ambroſii de exceſſu Fratris Baronium redarguiſſet erroris, eò quòd ex mox relatis carminibus inferret eandem, nunquam Mediolani commoratam, Romano ſub Cœlo Spiritum Deo reddidiſſe, calamum acuit (ut ex Libro edito anno MDCLVI., cui titulus = S. Satyri Tumulus illuſtratus =) Don Raphael Moneta Congregationis Olivetanæ, nobilitate, ſapientià, morum caſtimonià, virtutumque omnium culturà celeberrimæ Monachus, nedum ut inuſtam Baronio notam abraderet, ſed pro aris, & focis dimicans, nimirum ut decus Sepulcri S. Satyri Portianæ ſuæ Baſilicæ, ſeu, ut nunc dicitur, S. Victoris ad Corpus vindicaret. Hinc ſupra citatos Scriptores, ac antiquiores Paginas cæcitatis damnare, quemadmodum clarum fit Face ſecunda dicti

F Ope-

(a) *In Monum. Ambr. num. 19.*

Operis: Eloquium Mellifluì Doctoris, in textibus à Puricello adductis, tanquam ſub obſcurum (quod, ut ait, magnis ingeniis, profunda ſenſa volventibus, frequentiſſimum eſt) explicare ſuo marte, ac interpretari: Nec non proferre Epiſtolas anno CCCLXXXVIII. ad Sororem miſſas ex hac Metropoli. Objicit inſenſam Ambroſio, atque idcirco intimioribus præcipuè ejuſdem Conſanguineis Juſtinæ imperantis potentiam, ferventis Julii, vel Auguſti prope lethales romanis in agris æſtus, quo tempore domeſticis e laribus, de adventu ſollicita, diſceſſura fuiſſet: Ipſummet Sanctimoniale Inſtitutum eò maximè caſtris ſuis militare oſtentat, quod, licet ſtrictiori receſſui non manciparet juratam Deo Virginem, raro tamen procedendi in publicum veniam impertiebatur, aliaque non diſſimilis ponderis argumenta congerit, quæ ab oblongo, & arduo itinere vel paratam abſterrere debuiſſent. Contendit annò CCCLXXXIII. terris ereptum Satyrum, cui proinde morienti, adeſſe non poterat amantiſſima Soror, quæ, etiam ad mentem Adverſarii, Mediolanum ſe contuliſſet, repertis jam SS. Protaſii, & Gervaſii Reliquiis, quod nonniſi anno LXXXVI. dicti contigit Seculi (*a*). Demum Baronii tutelam arripiens totis nititur viribus, ut ex recitata ſepulcrali Inſcriptione concludat Romæ mortuam Marcellinam, ac translatum poſtmodum, ſic eàdem in ſuis ultimis Tabulis decernente, in hanc Baſilicam venerabile Corpus.

XXVI.

(a) *Ambroſ. Epiſt. 22. ad Soror. ann. 386.*

XXVI. En ipſiſſimas voces, quibus Moneta Puricellum, citatà jam Face, alloquitur: = Vellem abs te doceri, quid ſibi velint verba illa

Tuos cum vita reſolveret artus,
Nil longinqua domus caſto decerpſit amori.

Aut ego alius ſum, nec latina intelligo, aut ſibi volunt, quòd deſpectio Patrii Sepulcri, & electio Fraterni apud Exteros facta eſt a Marcellina dum moreretur in longinqua domo: Ergo non eſt mortua Mediolani. Pergamus: Quid ſibi volunt ſequentia?

Nam munere lethi
Rurſus juncta Soror fraternæ redderis umbræ.

Sanè nihil aliud dicunt, quàm beneficio mortis conſecuta es vicinitatem Fratrum pariter defunctorum, qua fueras prohibita dum viveres. Clariſſimus eſt ſenſus, nec video obſcuritatem ullam in iis verbis. Immeritò ergo a te vapulat Baronius &c. =.

XXVII. Hæc tamen tela, & impetus ingenioſiſſimi Hoſtis minimè veritus Inſignis Laurentianæ Baſilicæ Archipresbyter, iterum in arenam deſcendit, ac pugnam inſtauravit, corpore quidem, ſed non animo tremens, malà, & multà jam ætate laborans, ipſomet fatente initio hujus novæ Lucubrationis (*a*), ſed ingenio florens. Quæ de S. Satyri Tumulo Ciſtercienſis potiùs Ordinis, quàm Olivetani Monachis adjudicando problematicè protulerat argumenta vividiùs explicare, cumulare præſidia, intortaque robore adverſo ſpicula aut per-

 frin-

(a) *S. Satyri Tumulus reſtitutus &c.*

ſtringere ſtuduit, aut hebetare. Verùm hæc nihil moleſtiæ nobis faceſſunt. Marcellinam ultimos ſuos dies in hac Urbe vixiſſe (quod ad rem noſtram non parùm videmus intereſſe) magis, ac magis demonſtrare conatur, documenta documentis addens, ac præſertim oſtendens ſumpta ex ſermone Ambroſii verba de exceſſu Fratris nulla indigere interpretatione, ut intelligantur, cum ea non occurrant penitiora, & profunda ſenſa, quæ nonniſi ſubobſcuræ locutionis involucro obducta, quaſi Delphici reſponſa Tripodis, in lucem queant exire; Si enim fides Auguſtino (*a*) deferenda eſt, fuit Ambroſius = fundens eloquentiæ lucidum, & perſpicuum Flumen =, & ex Caſſiodoro (*b*) = lactei ſermonis emanator, cum gravitate acutus, in perſuaſione dulciſſimus =. Revocat pariter ad trutinam Epitaphii carmina, quæ a contrariæ ſententiæ Vindice arbitratu ſuo indolet explicata, & longinquam domum, nimirum Romanam, nihil caſto Marcellinæ amori decerpſiſſe docet, eò quòd ex mortali vita decedens quaſi oblita eſt, contempſitque patrios Colles jam procul ab eadem poſitos, cum Mediolani corpore, neceſſitudine, & affectu detineretur. Nec aliter *lethi munere* rurſus junctam Sororem *fraternæ umbræ reddi* dicit, niſi quia mortis ſuæ beneficio iterum dilectiſſimo Fratri propinqua fiat, e cujus conſortio, quod cum Ambroſio adhuc ſuperſtite vità proprià carius habebat, flebat avulſa;

Illud

(a) *Lib. 2. contra Julian. cap. 5.*

(b) *Lib. 1. Divin. inſtit.*

Illud quippe adverbium *Rurſus*, non ſolùm apud Juris Conſultos, quos citat Anfoſſius (*a*), ſed etiam apud Tullium (*b*), idem eſt ac *Secundò*, ſeu *Secunda vice*. Hinc patet enucleatos ex utraque parte Verſus magis Puricelli opinioni, vel ſaltem utrique poſſe opitulari.

XXVIII. Non igitur adeo facilè exſibilari debet aſſertio, cui non ſolùm immeritò damnati a Moneta, Mombritius, Hilarion, & adductus a Puricello antiquus Codex ſuffragantur, verùm non pauci etiam alii, qui tum ante, tum poſt Baronium, inclytæ Virginis præclara facta, ejuſque obitum literis conſignarunt; Alter enim Codex MS. anno MCCCCLXXXI., qui in Ambroſiana Bibliotheca cuſtoditur, fol. decimo ſexto paginâ primâ hæc refert: = Indulgentia S. Carpophori, quia fuit habitatio S. Ambroſii, Sathiri, & Marcellinæ. Indulgentia fuit appoſita ob reverentiam tantorum Virorum =. Philippus Jacobus Bergomenſis Ordinis Eremitarum S. Auguſtini in Libro de claris, & electis Mulieribus ad Beatricem Aragoniam Hungariæ, & Boemiæ Reginam, qui e Typis exiit anno MCCCCXCVII. inter cætera hæc tradit: = Vitam autem ſuam in primis apud Romanam Urbem cum Parentibus, dum vixere, deduxit inſignem, quibus diem claudentibus, apud Germanos Ambroſium, & Satyrum Mediolanum conceſſit, & ibidem, poſt eorum mortem, vitam finivit =. Anno XV. Seculi XVI. in eoſdem ſenſus conſentit

ſentit

(a) *De ſacr. Reliq. cultu.* §. 31. *num.* 16.

(b) *Primo de invent. cap.* 39.

ſentit alter Libellus Ambroſianæ Bibliothecæ, qui agens de jam memorata Eccleſia Parochiali, Italico, ſed barbaro (prout illorum temporum calamitas ferebat) ſermone, ita ſe exprimit: = La dicta Gieſa fù habitatione di Sancto Ambroſio, e di Sancto Satiro, e de Sancta Marcellina, & hà granda indulgentia =. Breviarum Ambroſianum typographo prælo Venetiis elaboratum anno MDXXXIX. lectioni ſecundæ de noſtra hac Heroina his finem imponit: = Mediolanum dilectiſſimis ſe contulit Fratribus =, & paucis interpoſitis: = Ad ultimum dilectos Fratres & ipſa ſubſecuta eſt, cujus Virgineum Corpus venerabilis Antiſtes Simplicianus juxta Fratris Tumulum repoſuit decimo ſexto Cal. Auguſtas =. Demum Paulus Morigia in ſuo Civitatis, ac Diœceſis Mediolanenſis Sanctuario, quod in publicum prodiit vix enato Seculo XVII., verba faciens de eadem S. Carpophori Æde inquit: = Quiui vicino habitò Sant Ambrogio, e S. Marcellina =: Et revera prope idem Templum penultima ex parte Meridiei domus, nobili artificio conſurgens, perennis aquæ puteum exhibet, qui communiter S. Marcellinæ uſque in hodiernum diem appellatur. Scimus his teſtimoniis de domo, & puteo, utpote valde recentibus, modicè fidendum: Vel iiſdem tamen traditionem corroborari, quod in re præſenti haud infirmum ſubſidium eſt, quilibet agnoſcet. Hucuſque Auctores attulimus, miſſis aliis compluribus facilè adducendis, qui ante Baronium ſcripſere

XXIX.

XXIX. Emortuo deinde tanto Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Principe, Philippus Ferrarius in Sanctorum Italiæ Catalogo, quem luce donavit anno XIII. Seculi XVII., mentem ſuam ſic aperit: = Quaſi in Cœnobio (nimirum Romæ) unà cum aliis Deo dicatis Virginibus vitam egit, donec, Ambroſio ad Epiſcopatum aſſumpto, deſiderio non tam illius videndi, quàm ſub tanto Magiſtro magis proficiendi causâ, Mediolanum ſe contulit =: Et poſt pauca: = Sancta Virgo utroque Germano, quos unicè diligebat, orbata, tota in officiis pietatis, & nunquam ferè ab illorum Tumulo recedens, denique & ipſa migravit ad Sponſum XVI. Cal. Auguſti, poſt annum CCCXCVII. a S. Simpliciano apud S. Ambroſium ſepulta. Ex Breviario Mediolanenſi, & ex Libro Virginum Romanarum, Auctore Antonio Gallonio =. Ne autem ſuſpiceris ipſummet Ferrarium latuiſſe contraria Baronii Scripta, expende quæ ſubdit in ſequenti annotatione: = Eadem Marcellina Romæ, non Mediolani obiiſſe a Baronio in Annalibus ad annum Domini CCCLXXXIII., quo Satyrus deceſſit, commemoratur; ait enim illam voluiſſe Corpus ſuum Romà Mediolanum transferri, & apud Fratres condi, cum tamen ex Vita, Libro de Virginibus Romanis, & Breviario Mediolanenſi eam Mediolani migraſſe appareat =. Cur igitur verendum eſt, infandum veluti piaculum, ab hac Baronii ſententia recedere, quam mox laudatus Auguſtinianus Cœnobita, Sacrorum ejuſdem Annalium apprime peritus, ſecurè omnino, conſtan-

terque

terque rejecit, poſthabuitque documentis derivatis tum ab Eccleſia noſtra, tum a Gallonio Romanæ Congregationis Oratorii Sacerdote eruditiſſimo, qui jam Librum ſuum prope finem XVI. Seculi excudi juſſerat. Adde clariſſimas teſtificationes Monachorum S. Benedicti ex Congregatione S. Mauri in Vita Ambroſii, ex ejus potiſſimum Scriptis collecta, ac præcipuè num:VIII., in quo hæc leguntur de Marcellina: = Romæ quidem commorabatur eadem Virgo, ſed Fratri ſemper (ſermo eſt de Ambroſio) intimo quodam animorum nexu conjuncta fuit, ita ut ejus, ſi quando ipſum in Urbem traheret neceſſitas, conſpectu minimè contenta, ſubinde Mediolanum itaret ad eum inviſendum =. Idem colligitur pariter num: XXXIV., ubi Satyri lethalis morbus deſcribitur, & obitus his verbis: = Ambroſius, ac Marcellina triſtiſſimo illo potiti fuerunt ſolatiolo, quòd Fratri tam tenerè dilecto omnia miniſterii, ac ſedulitatis obſequia, & ægrotanti, & demortuo exhibuerunt =.

XXX. Verùm, quod haud infirmum opinionis noſtræ adminiculum eſt, ne apicem quidem de translatione hujus Sanctiſſimi Corporis veteres, vel recentiores calami nobis reliquere. Nemo enarrat qua ætate, quis detulerit pretioſiſſimum Pignus, quo ſenſu, ac teſtimonio lætitiæ effuſa in amplexus, & venerationem hæc Civitas, Populuſque exceperit, defunctam licet, Sororem Paſtoris, ac Parentis, cujus præproperæ mortis invidiâ erepti ſummo, ardentique adhuc amore fervere potiſſimùm tunc temporis debuiſſet. Nunquid hoc igno-

ignobile nomen, nunquid flocci pendendum pingui hæreditate æſtimabilius Legatum, nunquid nullius prorſus momenti hi Sacri Cineres, ut eorum ad nos traductio turpi, & ingrato ſilentio prætermittenda fuiſſet? Hæc fortaſſe plura, quàm inſtituti noſtri ratio poſtularet, cum ſcilicet poſſeſſionem ter magni Corporis, quod hujus unicè eſt operis, ex omnium ſententia indubitatam habeamus. Attamen amori noſtro erga clariſſimam Urbem facilis venia danda erit, cui quidem quanta fiat gloriæ, & honoris acceſſio, ſi Marcellinam adhuc verſantem in rebus humanis nobis vindicemus, unicuique compertum erit. Sed redeamus ad nos.

S. Marcellinæ Virginis Corpus Mediolani in Ambroſiana Baſilica humatum.

§. V.

XXXI. EXteri quidam Scriptores in Martyrologiis antiquis diem Marcellinæ obitus decimam ſeptimam Julii unanimiter adnotarunt, locum autem omnino tacuere. Et ſanè avaro hoc ſilentio uſum fuit Martyrologium Roſvueydi, Hagenoyenſe, Matricula

Carthuſiæ Ultrajectinæ, & alii hujus claſſis Auctores. Plerique etiam Mediolanenſi in Urbe quieſcere nobiles has Exuvias ſcribunt, ſed proprium non indicant Conditorium, ut obvium eſt legentibus Molanum, Gravenum, Editionem Lubeco--Colonienſem, Franciſcum Maurolicum in ſuo Martyrologio, multò quàm antea emendato, & locupletato anno MDLXX., Arturum de Monſtier in ſuo ſacro Gynæceo, &, cum aliis, Gabrielem Bucellinum in Sacrario Benedictino, qui omnes ſancta hæc Lipſana Mediolani reperiri affirmant, ſed quonam adorentur in Fano unanimi taciturnitate prætereunt; Invaluit ſiquidem hæc conſuetudo apud eos, qui Hiſtorias univerſales, & plurium Cœlitum Catalogos conſtruunt, ut qua in Urbe, vel Oppido diſtributæ ſint venerabiles Reliquiæ oſtendant, certæ verò ſedis nequidem verbum faciant, ut animadvertit ſupra nominatus P. D. Johannes Gaſpar Beretta (*a*).

XXXII. Haud deſunt nihilominus acervatim antiqua, & noviſſima magnæ fidei Monumenta, quæ vetuſtiſſimam hanc Ambroſianæ Baſilicæ & acquiſitionem, & poſſeſſionem demonſtrent, ac fulciant; Etſi enim, quæ non ſemel pulcherrimam hanc Italiæ partem, & dominam Civitatem diripuit, ultimoque penè conſumpſit excidio, bellorum ira antiquiores Tabulas, & Membranas vel dilaceraverit, vel incenderit, vel tanquam opimam, & triumphalem prædam in extera tranſtulerit Archiva, res tamen literaria in miſerrimam

adeò

(a) *In Lychn. chronol.* §. 1. *num.* 9.

adeò pauperiem redigi non potuit, ut non ſuppetant adhuc plurium, ac plurium ætatum teſtimonia votis noſtris opportuna.

XXXIII. Primum itaque fundamentum ſtatuat Miſſale Capituli Metropolitani ad Ambroſiani Ritus normam conſcriptum in pergamena circa annos Regni Caroli Magni, nimirum cadente Seculo VIII., ut colligimus ex Pſalterio conſimilis adamuſſim characteris ibidem reperto, notam dicti temporis præferente; In eo nempe Miſſam invenimus, cujus titulus ſic legitur: = Miſſa in Eccleſia S. Sacerdotis, & Confeſſoris Ambroſii, & SS. Protaſii, & Gervaſii =; Deinde hæc ſequitur ſtatim Oratio ſuper Populum: = Propitiare, quæſumus, Domine nobis famulis tuis per hujus Sancti Sacerdotis, & Confeſſoris tui Ambroſii, & Sanctorum Martyrum tuorum Protaſii, & Gervaſii, atque Virginis tuæ Marcellinæ, qui in præſenti requieſcunt Eccleſia &c. =. In Præfatione pariter, expreſſis nominibus, & meritis eorundem Tutelarium noſtrorum, nec non Marcellinæ, iſta ſubduntur: = Undè & pro eorum veneratione in loco Reliquiarum illorum hæc Sacramenta ſalutis noſtræ tuæ offerimus Majeſtati =: Eadem autem Miſſa exſcripta etiam manet in Miſſali ex pergamena, quod a Munificentia Johannis Galeatii Vicecomitis primi Ducis noſtri hoc Capitulum Seculare accepit, ut dictum eſt §. primo.

XXXIV. In exitu Seculi IX. Anſelmus II. vitæ mortali finem poſuit IV. Cal. Octobres, & = Jacet ad

S. Ambroſium juxta Altare S. Marcellinæ =, ut ex Catalogo Præſulum noſtrorum in Ambroſiana Bibliotheca, excerpto a perveteribus Chronicis exiſtentibus penes quemdam Nob. de Lampugnano Loci Legnani. Landulphus etiam hujus nominis primus Archiepiſcopus anno III. poſt DCCCC. dicitur = ſepultus ante Altare S. Marcellinæ ad S. Ambroſium = in Codice vetuſtiſſimo Tabularii S. Marci hujus Urbis, qui, ut ex eodem eruitur, ex Chronico (ut aſſeritur) Datii defluxiſſe videtur; Tanta quippe Antiſtitum Mediolanenſium animis inſederat erga Marcellinam Religio, ut vel morituri in extremi obſequii teſſeram ad ejuſdem Sepulcrum cineres ſuos advolvi imperarent. Quod autem prope medium ejuſdem Seculi X. præſtatur argumentum ex Teſtamento Attonis Vercellenſis Epiſcopi ſatis patet in expoſitis §. II.

XXXV. Vix orto Seculo XI. in volumine MS. multiplicium Diplomatum, & Privilegiorum, quæ Pontificum, Cæſarum, ac Regum pia liberalitate conceſſa fuere contermino huic Baſilicæ Monaſterio, occurrunt Epiſtolæ Arduini (Ardoinum alii, vel Harduvigum, vel Harduvicum ſcribunt, ut Puricellus (*a*) notavit) Regis Italiæ hoc tenore exſcriptæ ab Exemplari, ut plurimum literis aureis exarato Papiæ anno Coronationis ejuſdem Sereniſſimi Principis MII., quod & hodie viſitur in Aſceterio Monialium S. Mauritii: = Notum ſit omnibus &c. =: Et poſt nonnulla interpoſita: =
Dile-

(a) *In Monum. Ambr. num.* 203.

Dilectum Vuidonem Reverendum Papienſem Epiſcopum Archicapellanum, & Conſanguineum noſtrum nobis recordaſſe Votum, quod vovimus glorioſis SS. B. Ambroſio Pontifici, Satyro Confeſſori, Marcellinæ Virgini Germanis, ac Gervaſio, & Orobaſio Martyribus, ut pro nobis intercedere dignarentur: Oſtendens etiam nobis adeſſe Hugonem ejus fratrem Venerabilem Abbatem Monaſterii prope Eccleſiam præfati Beatiſſimi Pontificis Ambroſii, ubi ejus, & dictorum Protectorum noſtrorum Sacra Corpora venerantur &c. =. Confirmatis exinde collatis jandiu eidem Monaſterio Privilegiis, hæc ſubdit: = Inſuper præfato noſtro Sacro Monaſterio, ejuſque Abbatibus per tempora Curtem noſtram de Suſino, poſitam prope Alpes in Marchionatu noſtro Eporediæ, cum ſuis Capellis, Caſtro, Caſis, & rebus manentibus, & ſe moventibus, cum Oliveto, & manſis decem terræ, & omnibus ad ipſam Curtem noſtram tam vivis, quàm mortuis in integrum pertinentibus, liberaliter donamus, & impartimur, ut de Oliveto continuò Lucernas quinque ardeant ante Corpora dictorum Beatorum Protectorum noſtrorum in eadem Eccleſia quieſcentium &c. =; Adeò quippe conſtans erat vel ipſis in regalibus animis opinio tam ſocietatis Virtutum, quàm viciniæ Sepulcri Marcellinæ cum Sanctiſſimo Parente, ac præcipuis Defenſoribus noſtris, ut eàdem humilitate precum, & Patrocinii certitudine ſimul omnes obſecrandos eſſe cenſerent.

XXXVI. Beroldus (qui etiam peculiares Cleri Me-

Metropolitani Ritus, & Cæremonias anno MCXX. vel XXIII., ut placuit Puricello (*a*), in unum congeſſit, indigitamentum, quod Manuale, & Pontificale Ambroſianum appellavit) in ſuo Martyrologio huic & ipſe Templo XVI. Cal. Auguſtas inſignes has attribuit Exuvias conſuetà hujuſcemodi Scriptorum phraſi: = S. Marcellinæ Virginis ad S. Ambroſium =: Neque vel latum unguem ab eodem diſceſſit, exeunte Seculo XIII. Guiffredus Buſſerus, perbrevi, ac veluti compendiarià vià, mores, & Clariſſimæ Fœminæ res geſtas poſteritati commendans.

XXXVII. Perſpicuum aliud Monumentum nobis offert Benvenutus, cognomento de Rambaldis, Seculo XIV. in admirabilis molis, & eruditionis volumine MS., quod Chronicon Benvenuti communiter dicitur, ſervaturque in Ambroſiana Bibliotheca; Ibi enim de hac agens Civitate, ob oculos priùs poſità familiari, penè ſupra privatæ fortunæ conditionem aſſurgente, plurium Ædificiorum magnificentià, non ſinè finitimarum æquè, & exterarum gentium admiratione, ac invidia, ſic narrationem ſuam producit: = Sed non minùs redditur glorioſa ex Sanctorum Corporibus ibi quieſcentibus, quibus noſcitur prædotata, de quibus aliqua Corpora nominabo, & loca, in quibus quieſcunt: Corpora Sanctorum Gervaſii, & Protaſii, & Sororis B. Ambroſii, nomine Marcellinæ, quieſcunt in Eccleſia B. Ambroſii &c. =. Benvenuto adſtipulatur Galvaneus Flamma, qui

(a) *In Diſſert. Nazar. cap. 98.*

qui in ejuſdem Seculi opuſculo, quo collegit ſeriem plurium SS. Corporum jacentium in Civitate, Comitatu, & Territorio Mediolanenſi, ait: = Feſtum S. Marcellinæ Virginis die decima ſeptima Julii: Jacet ad S. Ambroſium =: Fuſius tamen etiam ſe explicat in ſuo Chronico Majori, ut infra trademus.

XXXVIII. Hoc perſuaſiſſimum ſtetiſſe primùm emergente Seculo XV. in aperto eſt ex Codice pergameno Ambroſianæ Bibliothecæ, in cujus tertia parte continetur = Nomenclatura Eccleſiarum Urbis præſertim Mèdiolanenſis, & Indulgentiarum, & Corporum Sanctorum, quæ in eis requieſcunt =. In exordio autem hujus Nomenclaturæ clarum eſt teſtimonium expreſſum his verbis: = Reperitur in antiquis Romanorum Pontificum Regiſtris, quòd viſitantes Eccleſiam Beatiſſimi Patris Ambroſii, in qua ejuſdem Corpus, nec non Corpora Sanctorum Martyrum Gervaſii, & Protaſii, S. Marcellinæ Virginis, & Sororis S. Ambroſii &c. requieſcunt, omnium peccatorum ſuorum veniam conſequantur =. In fine verò iſta pariter occurrunt: = Hæc ſunt infraſcripta Corpora Sanctorum, quæ jacent in Eccleſia S. Ambroſii Majoris Mediolani. S. Ambroſius irreprehenſibilis Archiepiſcopus Mediolani, Sanctorum Protaxii, & Gervaxii Martyrum, S. Marcellinæ Virginis &c. =. Floruiſſe verò firma, virentique juventa opinionem hanc ſeneſcente eodem Seculo fidem facit Ambroſianum Breviarium ex Tabulario Metropolitani Capituli acceptum, quod anno MCCCCLXXXVII., regnante

regnante Johanne Galeatio Maria Sfortia Vicecomite Duce Mediolani VI., Typographica Arte (quæ huic ætati ſua debet primordia) cudi in membranis curavit in hiſce S. Ambroſii Canonicalibus Ædibus Zentilinus de Mayno, Eccleſiæ Majoris Presbyter, & Cardinalis nuncupatus, nec non, ut in eodem legitur, Divi Ambroſii Eccleſiæ Mediolani Canonicus, & Bruzani Præpoſitus; Ibi ſiquidem XVI. Cal. Auguſtas, redeunte Solemnitate hujus caſtiſſimæ Chriſti Sponſæ, apponitur = Ad S. Ambroſium =, ſcilicet ubi ejuſdem colitur Corpus. Nec ab his minimùm diſſentiunt Sanctæ Mediolanenſis Eccleſiæ Calendaria, quorum plura valde antiqua, ac MS. in pergamena invenimus in Bibliotheca Ambroſiana, in Archivis Metropolitani Collegii, Canonicorum S. Ambroſii, Templi S. Euphemiæ, & Congregationis erectæ ſub titulo Divinitatis; Hæc quippe, uniformi verborum ordine, vel haud admodum diſſimili, ad eandem diem XVII. Julii ita ſe exprimunt: = S. Marcellinæ Virginis: Ad S. Ambroſium =. Superſedemus enumeratione Auctorum ſanè plurimorum a Seculo XVI. uſque in hanc diem, qui in hiſtoricis ſuis Lucubrationibus, quæ præcipuè in hujus Monaſterii Ambroſiani Muſæo videri poſſunt, & a nobis naviter expenſæ ſunt, omnes, vbi de Marcellinæ Tumulo mentio intercidit, unam, eandemque nobiſcum mentem apertiſſimè profitentur.

XXXIX. Nemo interim nobis intemperantiæ vertat alia ex aliis cumulantibus teſtimonia, quæ, cum

quo-

quotidie prope in oculis verſentur, idcirco neutiquam prætermittenda cenſuimus, ne, dum remotas Ætates, & Terras inquirimus, in manibus poſita aut neſcire, aut ſaltem negligere videamur. Hæc autem deſumimus ex duplici Tabella, quarum una reperitur in Oratorio, cui nomen eſt *De Paſſione*, poſito e latere ſeptentrionali Atrii hujus Baſilicæ, in qua MS. in pergamena ſub anno MDXVI., recenſitis Corporibus Sanctorum, quorum poſſeſſionem Maxima ſibi Eccleſia vindicat, ſubjiciuntur, recto ordine, quæ Ambroſii Templum inſigniunt, inter quæ haud vltimum locum tenet Corpus S. Marcellinæ. Altera pariter in pergamena, expreſſa characteribus ultimâ penè antiquitate detritis, manet apud Canonicorum Capitulum, derivata, ut in eadem videre eſt, ex tunc etiam antiquiſſimis memoriis, cujus exemplum prælo confectum affixum eſt in eorundem Sacrario. Initio præfert hæc verba: = Cum juxta veritatem Evangelicam &c. =. Deinde in Cœlitum numero, quorum hic cuſtodita enuntiantur Lipſana, enitet Marcellinæ nomen. Hujuſmodi verò Tabellas, in aperto, ac propatulo loco pendentes, non recentioris luſtri, ſed inveteratæ Religionis curâ, & ſollicitudine exaratas, plenam ſibi, & inconcuſſam fidem arrogare certum eſt ex Bart., & Baldo (*a*), nec non ex aliis Juriſtis, quos adducit, & ſequitur Anſoſſius (*b*) inhærens veſtigiis Baronii, qui, in Notis ad Martyro-

H

(a) *In l. monum. cod. de Reliq., & ſumpt. fun.*

(b) *De SS. Reliq. cult.* §. 34. *num.* 2.

tyrologium, hiſce minimè aut timuit, aut erubuit inniti teſtimoniis, agens de Sanctis Mediolanenſibus, Papienſibus, & aliarum Civitatum (*a*) (*b*)

XL. Nec vel levem moleſtiam ingerit ſive hæ ſchedæ manu Epiſcoporum munitæ fuerint, ſive non; Ut ut enim res ſit, tuentur ſibi victricem auctoritatem, eò quia vel publico ſemper, gravique juſſu impreſſæ præſumantur, vel integerrimam vocatæ ad trutinam, & in Acta Viſitationum relatæ (ut conſtat in noſtro caſu) cujuslibet credi debent expertes erroris, qui ſanè nec minuſculus in tanta, circa res hujuſmodi, noſtrorum Præſulum vigilantia metui poteſt.

XLI. Ex hac igitur plurimorum conſpiratione Auctorum firmiſsimum accedere cauſæ noſtræ fulcimentum nemo non intelliget, ſcilicet Sororis Ambroſii Virginale Corpus nonniſi in Baſilica a ter Maximo Fratre excitata conſervari; Haud enim concuti, vel contemni prudenter poteſt vis probationis ex unanimi tot Scripturarum, Annalium, Codicum ſenſu novem Seculorum ſpatio in hos uſque dies feliciter, conſtanterque deductæ; Ex Chronicis quippe, Hiſtoriis, vetuſtiſſimis Paginis, Diplomatibus, Tabellis firmum omnino argumenti genus trahi perſuaſiſsimum eſt in utroque jure, ut teſtificantur Alex., Bart., Dec., & alii (*c*), quibus

(a) *6. Id. Janu. in V. Maximi Epiſc.*

(b) *7. Cal. Novemb. in V. Fulci.*

(c) *In L. 1. ff. ſi certum petatur.*

quibus ſe ſubſcribit Maſcardus (*a*): Quam prærogativam Scripturis etiam privatis, quæ priſcis ab Ætatibus mutuantur, tribuendam eſſe declarat Jus Canonicum (*b*). Hinc, ut rectus cauſæ noſtræ ordo dictat, oſtendemus nullum Ævum, nullum Auctorem, vel Cultorem extitiſſe, qui crederet, aut nequidem ſuſpicaretur Sacra Marcellinæ Oſſa alibi unquam quieviſſe, quàm in Confeſſione Inſignis hujus, & Imperialis Baſilicæ, ac in Tumulo, a quo, ut dictum eſt, anno MDCCXXII. educta fuere.

In Ambroſianæ Baſilicæ Confeſſione oſtenditur Tumulus, & Corpus S. Marcellinæ.

§. VI.

XLII. QUamvis nec e peregrinis, nec e civilibus calamis vel guttula quidem memoriæ excidiſset certi loci, qui Marcellinæ Cineres fortunatiſſimo foverit amplexu, ſatis adhuc, ſuperque eundem indicaret fama a primævis nobilis Sepulturæ annis, uſque

H 2 in

(a) *De probat. concluſ.* 287.

(b) *Ex Cap. cum cauſam. §. mandamus, & cap. ad audientiam de præſcript.*

in præſentem diem, glorioſo hoc in officio perſeverans; Quis enim in Hiſtoria etiam rudis, ubi ad ſacra hæc Limina acceſſiſset, illico non eſt admonitus qua in parte Cœleſti dives Margaritâ Monumentum veneraretur? Quem non tam Civium, quàm Advenarum inſonans auribus hic rumor in ſubterraneam Ædem non impulit, ut inter Sanctitate Inſignes Fratrem, & Sororem ſua partiretur obſequia? Hæc una vox omnium ſemper fuit nonniſi in penitiori hoc Sanctuario juxta Pontificis Germani Tumulum conditas fuiſse Clariſſimæ Virginis Exuvias. Certi ergo felicitatis noſtræ, & decoris ſumus, aſtipulantibus Panormitano (*a*), Angelo (*b*), & Antonio Butrio (*c*), cum aliis utriuſque Juris Peritis. Nec innumeri deeſsent teſtes, ſi de hujus famæ veritate, vel levis poſset controverſia inſtitui, cum tamen duos ſufficere Maſcardus (*d*) defendat: Imò unius etiam duntaxat confeſſio ſatis certam conſtituit ejuſdem exiſtentis famæ probationem, dummodo idoneus reputetur, ut declarat Durandus (*e*), cui conſonat Gloſſa (*f*), Card. (*g*), Cepolla, & alii.

XLIII. Neque in excutiendis Scriptorum monimentis

(a) *In cap. cum contingant. num. 4. de reſcript.*
(b) *In L. Athletas. §. calumniator. ff. de infam.*
(c) *In cap. 2. de calumn.*
(d) *Conſ. 749. V. fama igitur. num. 1., & duob. ſeq.*
(e) *Spec. lib. 3. tit. de not. crim. §. nunc de occult.*
(f) *In Cap. 1. V. Famam. extra. de appell.*
(g) *Conſ. 9. circa fin.*

mentis altior nobis pulvis colligendus eſt, ut doceamur quo in Templi angulo hæc Arca emineret; Muſæa quippe adeuntibus, frequenti agmine, obvii fiunt peregrini, cognatique Auctores, qui non minori fidelitate, quàm facilitate, tanti voti compotes reddant. Et ne iterum ad vexilla compellamus, quos a Seculo IX. uſque ad XIII. nobis militaſſe intelligi poteſt ex dictis §. II., Signifer in præſens erit Galvaneus Flamma, qui in ſuo Chronico Majori (*a*), elaborato circà XL. annum Seculi XIV., poſtquam Ambroſii obitum, & Sepulcrum in hac Baſilica deſcripſit (quod idem, juxta communiorem tunc opinionem, de Satyro cenſuit) hæc ſubdit: = Ultimò B. Marcellina juxta eos tumulata eſt =. Mombritius Seculo XV., cujus auctoritas (quidquid contra ſentire viſus ſit Moneta in ſupra relatis) permagni ſemper a Literatorum cœtu habita fuit, & a doctiſſimo Baronio commendata in ſuis Notis ad Martyrologium, de eadem ſic loquitur (*b*): = Corpus verò ejus a Venerabili Antiſtite Simpliciano reconditum, & Fratris (nimirum Ambroſii) Tumulo Sororis Tumulus eſt appoſitus =. Sub idem tempus Jacobus Philippus Bergomenſis, in ſuo opere jam citato ad Beatricem Aragoniam, eodem modo mentem ſuam aperit, adjectis duntaxat nonnullis circumſtantiis, quæ puriſſimæ Mulieris Sanctitatem clariorem faciunt: En ejuſdem verba: = Cujus Corpus Aromatibus delibutum

S. Sim-

(a) *De Morte Ambr. Cap.* 123.

(b) *In Legend. SS. T.* 2. *pag.* 98.

S. Simplicianus Pontifex, S. Ambroſii immediatè Succeſſor, juxta Fratres appoſuit, ubi, eorum intervenientibus meritis, Dominus beneficia plurima Fidelibus rependit =. Plures, ac plures hujus rei teſtes recenſere poteſt Seculum XVI.; In Martyrologio enim MS. Bartholomæi Peregrini, recognito a Petro Galeſinio, XVI. Cal. Auguſtas dicitur: = A Sanctiſſimo Simpliciano XIV. Archiepiſcopo Mediolanenſi ſepulta juxta Fratrem ſuum (Ambroſium), ut legitur in Breviario Ambroſianæ Eccleſiæ =. Paulus Morigia (*a*), agens de hoc perinſigni Templo, & Corpora Sanctorum in eodem obdormientium recolens, inquit: = Ci ſono ancora in queſta Chieſa altri Corpi Santi, cioè il Corpo di S. Marcellina Sorella di S. Ambrogio, meſſa quivi da S. Simpliciano, e giace nello Scurolo =. His adde Antonium Gallonium ſupra citatum numero XXIX., & Bonaventuram Caſtillionæum in Vita MS. S. Euſtorgii pagina nobis 151. In ipſis deinde crepundiis Seculi ſuperioris ipſemet multoties laudatus Baronius, quamvis, ut obſervavimus, Romæ mortuam Marcellinam innuerit, apertè nihilominus confitetur = noluiſſe Corpus ſuum paterno Sepulcro condi, ſed Mediolanum tranſferri, ponique apud Sanctos Satyrum, & Ambroſium Fratres, æquè juxta SS. Martyres (Protaſium, & Gervaſium) tumulatos =. Baronio conſentit Johannes Baptiſta Cariſius Mediolanenſis Sacerdos in ſuo Martyrologio MS. Sanctorum, de quibus in hac Urbe, ac

in

(a) *Sanctuario della Città, e Dioc. di Mil. pag. 89.*

in ejus Diœceſi (utimur verbis in ejuſdem fronte inſcriptis) ſit Officium, vel Templa, Altariaque conſecrata ſunt, vel Corpora, aut inſignes Reliquiæ aſſervantur, ex variis Martyrologiis, Calendariis, Tabulis, Monumentiſque Eccleſiarum, nec non Vitis eorundem impreſſis, tum ex probatis, gravibuſque Scriptoribus collecto &c.; In eo namque iſta ad propoſitum noſtrum perſtringuntur XVI. Cal. Auguſtas: = Mediolani S. Marcellinæ Virginis, S. Ambroſii Archiepiſcopi Sororis, quæ Romæ in Baſilica S. Petri, die Natali Chriſti, a Liberio Summo Pontifice Velum Conſecrationis accepit, cujus Corpus a S. Simpliciano Archiepiſcopo ſepultum in Baſilica Ambroſiana ad Monumentum S. Ambroſii Fratris pia veneratione adhuc aſſervatur =. Perſpicuum eſt aliud teſtimonium Philippi Ferrarii jam adductum §. IV., nec non Roberti Ruſcæ (*a*), Placidi Pucinelli (*b*), Gualdi Comitis Priorati (*c*), & aliorum, quæ libenter omittimus, ne inanis, ac ſupervacanei laboris apud præcipuè emunctæ naris Viros inſimulemur.

XLIV. Attamen, & ſi timendum meritò nobis eſt, ne in re, quæ in tuto videtur, prolixior probatio tædio ſit, præterire non poſſumus perſuaſiſſimum ſemper toti S. Eccleſiæ Mediolanenſi fuiſſe, nonniſi in celebri hac Confeſſione collocatas prope Sepulcrum Ambroſii Sororis

roris

(a) *Deſcriz. del Moniſt. di S. Ambr. pag.* 18.

(b) *Zodiaco della Chieſa Milan. pag.* 29.

(c) *Relaz. della Città, e Stato di Mil. pag.* 39.

roris Reliquias fuiſſe, decernente nimirum, quæ forti ſimul, ſuavique conſilio omnia regit, Providentiâ, ut individuus contingeret honor obſequii, quibus eadem penè fuit morum integritas, & amplitudo Meritorum. Hinc viſitur Volumen MS. in Bibliotheca Ambroſiana continens lectiones de geſtis Sanctorum, cum commentariis ad modum Martyrologii, exſcriptum, ut docemur ex ibidem expreſſis, ex alio antiquiſſimo in pergamena, quod cuſtodiebatur (ſed hodie inveniri nequit) in Eccleſia Parochiali S. Euphemiæ, in quo tertia lectio in Officio ſolemni hujus & Sanguine, & Sanctitate Nobiliſſimæ Virginis ſic clauditur: = Ad ultimum dilectos Fratres & illa ſubſecuta eſt, cujus Virgineum Corpus Venerabilis Antiſtes Simplicianus juxta Fratris Ambroſii Tumulum, ſummo cum honore, repoſuit &c. =. Nec inter ſe diſſentire viſa ſunt Breviaria cùm in lucem edita ante Galeſinium, tum ab eodem elucubrata, quorum ſenſa, ſi non adamuſſim verba, referuntur adhuc in noviter excuſis, quæ tertiæ lectioni ad Matutinum ejuſdem Virginis his finem ponunt: = Tandem Dei benignitate meritis cumulata quievit in Domino, a B. Simpliciano ſepulta ad Monumentum B. Ambroſii Fratris =. Quis igitur vel ſomnians effinget ſibi poſſe Baſilicam hanc, aut ejuſdem Confeſſionem tantæ poſſeſſionis ancipitem reddi, cujus undique ſecuram, quantumvis tum allata hactenus, tum producenda documenta nutarent, abundè efficit ſenſus, ac traditio S. Mediolanenſis Eccleſiæ, plurium Ætatum

tum

tum firmata ſuffragiis, nullo vel minimæ auctoritatis, ac fidei nequidem tentata argumento, demum aperto, vel tacito Præſulum noſtrorum ſibi longo ordine ſuccedentium unanimiter comprobata conſenſu? Utimur, quod fas eſſe cenſemus, Chryſoſtomi verbis (*a*): = Traditio eſt: Nil quæras amplius =; Quamvis enim Traditio hæc ſit particularis Eccleſiæ, plenam nihilominus dignitatem, gravitatemque præſefert, ut facillimum eſſet oſtendere, ſi ex Baronio in Notis ad Martyrologium Romanum (*b*), & ex Anſoſſio (*c*) paria placeret exempla proferre.

De Loco Loci in eadem Confeſſione.

§. VII.

XLV. UT omnigenæ lucis affuſione ſacra hæc Specus clareſcat, qua in ſede jacêrent, ubinam in ejuſdem gremio Majores noſtri Marcellinæ Lipſana, priſcis ab annis derivatâ religionis certitudine, adoraverint, firmum nobis non pauca, eaque magni momenti teſtimonia reliquere, quod non adeò frequenter

(a) *Hom. 4. in 2. ad Theſſal.*

(b) *Idib. Maji V. Torquati &c., & 16. Cal. Auguſt. V. Generoſi, & T. 7. Annal. ad ann. 526.*

(c) *De Sac. Reliq. cult. §. 22. num. 19.*

ter ſolet ſimili in materia contingere. Quot enim Superûm Oſſa e caſtigatis ad unguem membranis didicimus quo in Fano recepta ſint, penitus tamen locum ignorantes, qui eadem complectatur? Sapientiſſimi Eccleſiæ Doctoris Hieronymi Corpus ad Baſilicam S. Mariæ Majoris e Bethleemico Rure translatum ſibi Roma gratulatur: Quam verò ibi plani portionem exornet accuratiſſimè perquirenti Clementi VIII. P. M. patêre non potuit. Hæc ipſamet Sacra Ambroſio Aula (ut domeſtica proferamus, urgente acutiſſimi doloris ſtimulo, inſortunia) inter cæteras, quibus locupletatur, Cœlitum Exuvias, humatos propria ſovet inter viſcera Manſuetum, & Benedictum hujus nominis primum, non minùs Sanctitatis, quàm Scientiarum famà celeberrimos Ambroſiani Gregis Paſtores: Pio tamen mœrore torquetur, quòd necdum datum ſit tantorum invenire Parentum Loculos, quos debito honore, & reverentia proſequatur; Hæc enim invaluit, penes etiam diligentioris ſtyli Hiſtoricos, conſuetudo, ut vix cum natalis Cœli ornamenta recenſent has quoque circumſtantias ſuis inſerant chartis, minutimque enuntient quæ Lipſana patriis in Aris claudantur, a quo poſita, qua in Theca, quo die, & Conſule.

XLVI. Inter hos igitur Johannes Franciſcus a Baſilica Petri, in ſuo parvo Opere italicè edito anno MDLXXVI., de nonnullis Mediolanenſibus Eccleſiis ad hanc gradum faciens, his cauſam noſtram illuſtrat: = Nella Confeſſione, che diciamo Scurolo è il Corpo della

della S. Vergine Marcellina in capo al detto Scurolo in un' Arca grande, ſopra una parte della quale è un' Altare ſotto al ſuo nome =. Exeunte Seculo eodem, vel vix ſuperiori enato, Jacobus Philippus Beſta in ſua Mediolanenſi Hiſtoria MS., quam in Tabulario PP. Reformatorum S. Franciſci (vulgò del Giardino) invenimus, hujus Baſilicæ ornamenta evolvens (*a*), ait: = Ha queſta Chieſa di S. Ambrogio molti Altari, e fra gli altri quello di S. Marcellina nello Scurolo, ove ſta ripoſto il Corpo di detta Vergine =. Nemo autem fuſiùs, & luculentiùs Puricello rem hanc proſecutus eſt cùm in Monumentis Ambroſianis (*b*), tum in Diſſertatione Nazariana (*c*): En ad literam ejuſdem deſcriptionem, ex ſecundo hoc opere acceptam: = Cæterum ad caput ejuſdem Confeſſionis lateritius, ad binos circiter cubitos, eminet e pavimento Tumulus, a pariete per Ambroſium antiquitùs, quando Baſilicam ipſam conſtruxit, circumjecto modicè diſtans, & indè in longum deductus, cujus anteriori parti ſuperſtructum eſt Altare, quod Sanctæ Marcellinæ appellatur. In eo igitur Tumulo mortales Marcellinæ Exuvias conquieſcere creditum eſt. Ac ne ipſi quidem Tumulo nunc deſunt literarum teſtimonia &c. =. His ſubſcribunt Johannes Baptiſta Villa (*d*, Johannes Antonius Caſtil-

 lionæus

(a) *T. 1. lib. 4. cap. 8.*

(b) *Num. 19., & 98.*

(c) *Cap. 56. pag. 327. lit. a.*

(d) *De ſeptem Eccl. Station. pag. 42.*

lionæus (*a*), qui tamen adjacentis Altaris mentionem non habet, & Ripamontius (*b*) confeſſus Altare, quod ex errore inædificatum putat a Johanne Antonio a S. Georgio, de quo ſermo erit ſequenti paragrapho.

XLVII. Anne putas citra impudentiæ labem tot eruditos, probatoſque teſtes, ac in evolvendis Patriæ ruderibus experientiſſimos damnari poſſe violatæ veritatis, ac ſi unanimi conſpiratione in fraudem, & mendacia calamum obfirmaſſent, ut noſtræ Baſilicæ glorioſis incrementis ancillarentur? Nonne nos ipſi oculis noſtris perſpeximus cuncta diſtinctim, quæ doctis in paginis ad Poſteros tranſmittere ſtuduere? Anne cavillandi, rejiciendique tanquam ambiguæ, nulliuſque fidei Hiſtoriographi, qui hoc ſaltem ſuis Regionibus fœnus rependunt, ut eorundem viciſſitudines, ac prærogativas ex diſperſis hàc, illac rerum antiquarum fragmentis in unum conferant, colligantque Æternitati commendandas, ac ſi inſanus adeò, & audax in iis Patriæ amor ſit, ut nullam veri curam, nullum ſtudium pati ſoleat? Suſpenſo igitur animo excipienda forent, quæ Ambroſius tum de Caſtimonia, & integritate Sororis in Libris de Virginibus, in exaratis ad Syagrium Veronenſem Præſulem, aliiſque ad eandem datis Epiſtolis, tum de Sanctimonia Fratris in Tractatu de ejuſdem exceſſu, & Reſurrectione Mortuorum protulit, cum utriuſque ardenti adeò tene-

(a) *De antiquit. Baſil. Vicent. faſcic. 6.*
(b) *Hiſtor. Eccleſ. Mediol. Decade* 1. *lib.* 5.

teneretur benevolentia, ut nihil in rebus humanis haberet pretioſius, nihil amabilius, nihil carius. Parvipendi deberet Gregorii Nazianzeni Epicedium, quo ultima Gorgoniæ Germanæ perſolvit officia, tanti tamen a Baronio (*a*) æſtimatum, ut, deſumptis ab eodem documentis innixus, Sanctorum Albo inſerendam intrepidè declaraverit. Imò tota fluctuaret (quod acerbiſſimum eſſet Catholicæ Eccleſiæ vulnus inflictum) ipſiuſmet Eminentiſſimi Scriptoris auctoritas, eò quòd, innato erga Dominam Terrarum Urbem, & Purpuratum ſuum Ordinem ſtudio, dici poſſet ultra veritatis confinia ejuſdem jura, & Apoſtolici Imperii poteſtatem, dignitatemque amplificaſſe. Non hanc tamen benemeritis Patribus, aliiſve, qui patriæ Regionis decora erudito calamo proſecuti ſunt, impinxit maculam Anfoſſius in Opere ſupra laudato (*b*), ubi eò certiorem judicandam eſſe Civitatum Hiſtoriam profitetur, quòd ab Incolarum pervigili labore intexta ſit, quos Latores legum præſumunt de his longè præ alienigenis inſtructiores, ſecurioreſque, ut firmat ex Felino (*c*), Menochio (*d*), Rotâ Romanà (*e*), & aliis ibidem citatis.

XLVIII. Verùm forſitan quis poſſe nos redargui cogitabit, eò quia ſi mordicùs tueri velimus ut indubiæ

(a) *In annol. ad Martyrol. Rom. 5. Id. Novemb. V. Gorgoniæ.*

(b) *De SS. Reliq. cultu* §. 13. *num.* 14.

(c) *In cap. quoſdam. in princ. de præſump.*

(d) *De arb. Iud. lib.* 2. *caſ.* 223. *num.* 8.

(e) *Deciſ. 6. de jure patron. num.* 2.

biæ fidei nonnullas ex teſtificationibus jam expoſitis, ac præſertim ex Flamma, Mombritio, Jacobo Philippo Bergomenſi, Baronio, & aliis, admittendum pariter foret Satyrum etiam in eodem ſubterraneo receſſu, unà cum Ambroſio, & Marcellina conditum, vel ſaltem in contermino Sacello ejuſdem Satyri nunc nomine notiſſimo; Germana ſiquidem Virgo conſtanti horum locutione Auctorum enuntiatur juxta, ſive apud SS. Fratres poſita, & humata. Antequam tamen reſpondeamus.

XLIX. Nemo, ut credimus, inficias ibit certum, ac communiter receptum eſſe, non alibi Maximi Pontificis, & Parentis noſtri Ambroſii Corpus reperiri, quàm ſub Ara principe hujus ſuæ Baſilicæ, ſub qua primò collocatum fuiſſe Paulinus ſcribit (*a*) contemporaneus Auctor, & oculatus Teſtis. Haud ſanè nos latet quemdam ſuperioris Seculi ſtylo aliunde, & mente præſtantem Virum ſummatim, & quaſi incidenter, ſinè alicujus Hiſtoriæ, aut alio quopiam publico, privatove nequidem probabili documento, muſſitaſſe hoc quidem loco conditum, Paulino inſpiciente, Sanctiſſimum Pignus, ſed aliò poſtea aſportandum, & fortaſſe aſportatum. Aſt quilibet cordati ingenii eum videt adverſo navigantem flumine, communique perſuaſione, & auctoritate damnatum; Ab anno ſiquidem DCCLXXXIV. innumeris propemodum authenticis, ac omni exceptione majoribus Tabulis, Codicibus, Anna-

(a) *In Vita S. Ambroſii.*

Annalibus, Pontificum, ac Principum Reſcriptis, aliiſque omnimodæ firmitatis teſtimoniis uſque ad annum MCLXII., quo ferale, & Seculis omnibus deflendum bellum, & excidium, præſente, ac imperante Friderico Ænobarbo, Urbem hanc expugnavit, evertit, ferroque, & igne penitus delere contendit, manifeſtè demonſtrat Puricellus in Monumentis Ambroſianis, ac pluribus in locis Nazarianæ Diſſertationis inoffenſum undique manſiſſe ſepulcrum Ambroſii, quod neque poſt direptam tunc, ac quaſi in cineres redactam Urbem quiſpiam auſus fuit ſacrilega, rapacique manu violare. Imò nec illuc aditum patuiſſe apertè docet, ex quo, circa annum XXX. Seculi XII., S. Bernardus Cardinalis, & Epiſcopus Parmenſis, annuente Anſelmo Archipræſule hujus nominis quinto, ſacros receſſus penetravit magna Lipſana veneraturus. En verba Puricelli (*a*) ex vita ejuſdem Antiſtitis à contemporaneo Scriptore elaborata: = Aliquando, cum Mediolani pro hujuſmodi negotiis (ſcilicet pro pace, & concordia ubique reformanda) per dies aliquot moraretur, Archiepiſcopum rogavit, ut ſibi B. Ambroſii Reliquias videre permitteret: Quod cum in die propter Populi frequentiam fieri non valeret, noctis medio, paucis ſecum junctis, accenſo lumine, quia locus erat obſcurus, cum ad Corpus Sanctiſſimum propinquaſſet, repente lumen extinctum eſt. Cumque Vir Dei hoc eveniſſe ſuis delictis cum lacrymis quereretur, ſubitò ibi ſufficiens lumen appa-

(a) *In Monum. Ambr. num.* 18., *&* 312.

apparuit, ſicque votum ſuum, Deo auxiliante, complevit =. Hinc prodigii magnitudine haud abs re conjicientes, qui Eccleſiæ præerant, nolle Deum, provido conſilio, ut in ſacram Specum daretur ingreſſus, occluſa fuit quælibet via, adeòut, poſt Parmenſem Hierarcam uſque ad hæc tempora, nullius ad nos memoria pervenerit, qui, nec ope Miraculorum, ad magna hæc Pignora contuenda deductus ſit. Iter quidem tentavit Marchio Alphonſus Vaſthius circa annum MDXLI., ſed incaſſum. Prout res contigerit en tibi ex elegantiſſima, graviſſimaque deſcriptione Joſeph Antonii Saxii Ambroſianæ Bibliothecæ Præfecti (*a*): = Cum Marchio Alphonſus Vaſthius, Mediolanenſis Provinciæ Supremus Moderator S. Ambroſium præcipuum bene gerendæ rei Patronum elegiſſet, atque ideo ipſius Sacrum Corpus colendi propiùs, videndique deſiderio incenſus petiiſſet ab Hippolyto II. Eſtenſi Archiepiſcopo ut ſibi adire liceret S. Antiſtitis Sepulcrum, obtinuit quidem: At, cum parietes interjectos disjicere conarentur, qui operi manum intendebant, paulatim oculis caligare, ac ſuccreſcente ſenſim viſus hebetudine offundi: Cumque non minùs ab infelici labore abſtinerent, penè cæcitate perculſi ſunt, donec admonitus triſti eventu pius Gubernator ab incæpto opere deſiſtere juſſit, ſtatimque, iterato prodigio, ſubrepens cæcitas fugit, redditumque oculis amiſſæ lucis beneficium =. Hucuſque doctiſſimus, atque erga nos humaniſſimus

(a) *In Diſſert. apogol. cap. 6. num. 94.*

niſſimus Diſſertator ex Jacobo Philippo Beſta in Codice ſuperiùs citato (*a*), & ex Placido Pucinello (*b*). Adeò ne igitur cordi eſſe Superis poterat Tumulus ſoliûs honorificentiæ causà erectus, & vacuum Monumentum, ut ipſamet Miracula ejuſdem præſidio excubare juberentur, & eà quidem vigilantià, quæ non tam impiorum conatus, quàm religioſiſſimorum cultus procul teneret? Anne vel Prodigiorum ſuco decipienda erat Mediolanenſium pietas, & tanti momenti celandum ſurtum, ac ſi timendum fuiſſet ne alias ad Aras translata Ambroſii Oſſa venerari dedignaretur? Quis ſanæ mentis hæc ſibi ſuadeat?

L. Satyri autem emortuos Artus haud hinc procul quieſcere opinio plurimorum fuit, a qua tamen non pauci diſceſſere. Indè ingenioſa Ciſtercienſis inter, & Olivetanæ Congregationis Monachos diſſidia, contendentes ex utraque parte proprium Templum de tanti Corporis poſſeſſione ſecurum. Prænobili huic concertationi finem poſuiſse videbatur diligentiſſimus in Sacrarum Reliquiarum diſquiſitione, & recognitione S. Carolus Borromæus die XX. menſis Julii, anno MDLXXVI., cum in Baſilica veteri Portiana, effoſso Sepulcro, quo SS. Victoris, & Satyri Cineres occludi ſatis vulgata vox erat, verè eoſdem ſe ibidem conditos reperiſse exultaverit, exploratiſque antiquiſſimis Sigillis, declaraverit palàm, indictâ etiam in ſequentem diem ſolemni translatione, quam eà, cui nunquam

K in

(a) *Part.* 1. *Lib.* 4. *cap.* 121.

(b) *Zodiac. della Chieſa Mil. part.* 3. *pag.* 375.

in rerum Sacrarum cultu parcebat, Munificentiâ celebravit. Verùm, & ſi ſuperſtite Carolo, nec non per aliquos poſt annos alienæ fortunæ acquieſcere credebantur, qui, ut pronuntiatum erat, causà exciderant, denuo itum in arenam, inſtauratum incruentum bellum, & utrinque nova, ut jam innuimus, accita ſubſidia, hinc ne everſa videretur poſſeſſio, illinc ne tanto firmata Judice nutaret. His, prout ſuſcepti inſtituti ratio imperabat, delibatis, occurrimus iis, quæ poſſunt objici.

L I. Qui gravibus ſanè fundamentis innixi (ut conſtat ex allatis, ac præſertim ex Diplomate jam citato Arduini Regis, & ex Epiſtola Seculo XII. data ad Martinum Præpoſitum hujus Baſilicæ, de qua infra numero LXIII.) in Ambroſiana Baſilica, vel prope ejuſdem fines humatum Satyrum autumarunt, humatam pariter Marcellinam juxta ambos Fratres ſcripſere. Error tamen, ſi quis eſt, circa Satyri Tumulum neutiquam nos cogit, ut pariter de veritate Tumuli Sororis dubitemus. Hunc quippe, dic ſodes, ubinam inſtructum declararunt? Nonne in hoc Templo? Nonne in ejuſdem Confeſſione, quæ ſunt præcipuæ Loci deſignationes? Anne omnis fides hiſce etiam in propoſito noſtro neganda eſt Auctoribus, quòd non ſatis oculatè perſpexerint ubinam jacêret Satyrus? Haud nos latet, ex ſententia Flavii Vopiſcui in Vita Aureliani Imperatoris, quemlibet ex Hiſtoricis, cum præſertim in excutiendis Antiquitatis ruderibus inſudaverint, potuiſſe aliqua in parte decipi, & innocenti

men-

mendacio Poſteritatem decipere. Cum enim (ut animadvertit Leo Oſtienſis (*a*), adductis pluribus exemplis, ac maximè Pauli Diaconi) in rerum geſtarum narratione opinionem vulgi non ſemel ſequantur, nihil mirum ſi ab hujuſmodi duce, in quo, teſte Tullio (*b*), = non eſt conſilium, non ratio, non diſcrimen, non diligentia =, in nonnullos trahantur errores: Quapropter Lopez Madera, in ſuo Opere hiſpanicâ linguà excuſo (*c*), prudenter docet in hac materia rerum remotarum, ordinariè loquendo, corrigendos eſſe Scriptores Hiſtoricos per Inſcriptiones, & Monumenta antiqua, in quibus error evidens non appareat. Attamen, quantumvis in alicujus facti circumſtantia, & nequidem gravis momenti (ut in caſu noſtro) a vero diverterentur, abſit ut, non dicemus in totius Voluminis mole, ſed neque in facti ipſius ſubſtantia tanquam ſuſpectæ fidei condemnandos cenſeas; Ex eò quòd enim in una, vel altera pagina inſimulare falſitatis Hiſtoriam poſſis, ne totam propterea ut mendacem proſcribas monent, junctis manibus, utriuſque Juris DD., Bartolus (*d*), Baldus (*e*), Antonius de Butr. (*f*), Barbat. (*g*), & alii.

(a) *Chron. lib. 2. cap.* 44.
(b) *Pro Planc. c.* 4.
(c) *De certitud. Sac. Reliq. cap.* 60. *pag.* 20.
(d) *In l. ſi ex falſiſ. Cod. de tranſact.*
(e) *In l. ſi cum. Cod. de condict. ob cau.*
(f) *In cap. fraternitatis. col. 2. de Hæret.*
(g) *In repet. rub. in Clement. de reſcript.*

De Antiquitate Epitaphii, Altaris, Sacrificiorum, & Feſtivitatis Sanctę Marcellinæ ad confirmandum Locum Loci.

§. *VIII.*

LII. JActuram veterum Monumentorum, quæ, vel in Eccleſiaſticis Tabulariis commiſſa fidelibus membranis, vel in Templis, ac Cœmeteriis marmori inciſa, inſcripta parietibus, aut ſuperinductæ Sanctorum Sepulcris calci impreſſa erant, uberrimis deflendam lacrymis, utpote graviſſimum Catholicæ Reipublicæ infortunium, cenſet Johannes Ferrandus; His ſiquidem (ut ejuſdem phraſi utamur (*a*)) ſive temporis edaci dente corroſis, ſive hoſtili flamma redactis in cinerem, ſive Infidelium rabie corruptis, ſive Clericorum, ac Præſulum, quorum intererat, incuria neglectis, vitiatis, deperditis, ſive alio quovis infortunii, caſuſve genere peſſundatis, & attritis, alta adeò Sacras Reliquias alicubi ſurripuit oblivio, ut vix Cœlitum nomina, quorum forſitan tenent depoſitæ mortalitatis Spolia, ſoleant infelices incolæ venerari. Aſt nulla vel Seculorum, vel hoſtium ira, ac invidia in miſe-

(a) *In diſquiſ. Reliq. lib.* 1. *cap.* 6.

miſerandas adeò calamitatum anguſtias Urbem Mediolanenſem conjecit, ut careret etiam ſincero teſtimonio, ac fida Epigraphe, quæ latentes Marcellinæ Cineres eidem indicarent.

LIII. Si credimus Sigeberto (*a*), ipſemet Apoſtolorum Princeps feliciſſimo Sarcophago, quo claudebatur Petronillæ Corpus, titulum addidit hoc lemmate: = Aureæ Petronillæ dilectiſſimæ Filiæ =. Godefridus autem Henſchenius in Vita hujus Virginis ad diem XXXI. Maji, cenſet nonniſi imprudenter Petro attribui poſſe Epigraphem hanc, eò quòd Romanam potius elegantiam ſapiat, quàm Chriſtianam primi Seculi ſimplicitatem. Nihilominùs negari non poteſt invaluiſſe ſuccedentibus Luſtris laudatam conſuetudinem inſcribendi Sanctorum Loculis, Urniſque Elogia, ac Epitaphia, queis inſtrueretur ipſa Poſteritas quales, ac quo cultu dignæ in eorum ſinu cuſtodirentur Exuviæ. Hinc diligentiſſimus piarum traditionum obſervator Simplicianus, ut jam diximus, cum primùm terrenis nexibus expedita noſtræ Virginis Anima migravit ad Sponſum, Tumulo inferens puriſſimos Artus, poeticis adſtrictum numeris Epitaphium addidit, ut ex Baronio retulimus §. III., cujus etiam perſpicua eſt mentio apud Gruterum (*b*), Heribertum Roſveydum (*c*), & alios.

(a) *In Chron. ad ann.* 707.

(b) *In Monum. Chriſtian. de Templo Ambroſ. pag.* 1055.

(c) *In Notis ad Paulin.*

alios. Imò Alciatus (*a*), & Beſta (*b*), quo tempore eruditas ſuas Elucubrationes abſolvebant, ſcilicet circà ultimos dies Seculi XVI., & Templum hoc, & Virginale Conditorium illuſtri adhuc exornatum carmine ſe vidiſſe confitentur. Reſpondent his duo antiqua Volumina MS. Bibliothecæ hujus Monaſterii Ambroſiani, unum nempe, cui titulus = Antiquarium Mln. = pagina XXXVIII.: Alterum verò continens Monumenta, & Epitaphia ſelectiora, quibus hæc Baſilica exornatur, ubi de eodem Epitaphio.

LIV. Quo fato autem, qua temporum injurià, aut hominum ſocordià ereptum nobis facundum hoc Monimentum fuerit neſcimus; Elingues quippe ſuccedentium Ætatum Scriptores, ac hebetes omnino in hoc rei, ſiccoſque comperimus calamos. Facile tamen creditu erit inſcriptam calci ipſius Tumuli, vel proximi parietis, ut priſci moris fuiſſe tradunt Gregorius Turonenſis (*c*), & Sauſſayus (*d*), Epigraphem, unà cum ipſamet calce, concluſi tunc nimium, nitroſive aeris malignitate dejectam fruſtillatim periiſſe, abſque eò quòd, quibus Templi cura incumbebat, cordi foret ut ſtatim in priſtinum reſtitueretur. Nihilominus hujuſmodi fulcimentum haud penitus everſum nobis fuit. Qua parte ſiqui-

(a) *In ſuo Antiquar. MS. pag.* 28.
(b) *In Hiſtor. Mediol. cap.* 8.
(c) *De gloria Confeſſor. cap.* 36.
(d) *In Martyrol. Gallic. ad diem* 31. *Decemb.*

ſiquidem caſtiſſimo referta Theſauro Arca orientem Solem reſpiciebat initio Seculi XVII. (ut ex §. II.) ſervabat adhuc, ſervàvitque uſque in hos dies, paucioribus licèt verbis conſtructum, titulum, qui nos integræ fortunæ certiſſimos redderet. Si igitur, teſte ſupra notato Ferrando, ex ſepulcralibus Elogiis, ac Inſcriptionibus, quæ Cryptis, Mauſoleis, ipſiſque Sanctorum Lipſanothecis incidi ſolent, certò docemur quæ, ac quorum ibidem quieſcant ſpectabiles Exuviæ, quis dubius erit, ne non Heroidis noſtræ Oſſa ſemper clauſerit felix Tumulus, a quo appoſita Simpliciani ſtylo, ac nullo uſque ad exitum Seculi XVI. corrupta vitio carmina, nec non aliæ ipſimet Federico Borromæo probatæ Epigraphes omnem prorſus ſuſpicionem prohibuiſſe cognoſcimus?

LV. Gradum hinc facimus ad aliud non inæqualis præſtantiæ teſtimonium. Nemini Eccleſiaſticorum Annalium perito obſcurum eſſe poteſt olim in uſu apud Catholicos manſiſſe, ut vel Beatorum Civium Sepulcra vices, ac munus Altarium ſuſtinerent, (quemadmodum de duorum Apoſtolorum Principum Urna docet Hieronymus adversùs Vigilantium, & de Senoch Abbatis funebri Arca Gregorius Turonenſis in ejuſdem Vita), vel ipſiſmet Cœleſtis Agni Menſæ ſuperextruerentur, ut Eulaliæ, & Hippolyti Martyrum triumphos deſcribens Prudentius cecinit (*a*). Quapropter Auguſtinus (*b*) San-

(a) *Hymn.* 3., *&* 11.
(b) *Serm.* 11. *de Sanctis*.

Sanctis Innocentibus Epinicium recitans = Videte (ait) quem iidem locum apud homines mereantur, qui apud Deum locum ſub Altario meruerunt =, & inviсtiſſimi Martyris, ac Carthaginenſis Epiſcopi laudes proſequens, inquit: = In eo loco, ubi Cyprianus poſuit carnis Exuvias, ibi hodie venerans multitudo concurrit, in quo propter Natale Cypriani Sanguis bibitur Chriſti &c. =. Hoc autem decore cumulatam videre Majores noſtri, vidimus nos ipſi Marcellinæ Arcam, adeò ut nullus Codex, Hiſtoria, vel documentum exhibeatur (quorum, ut liquet, non exiguus eſt numerus præcipuè a Seculo IX. uſque in hæc tempora) recenſens vetuſtiſſimi Sanctuarii noſtri Altaria, quod ſimul hoc dicatum Nobiliſſimæ Fœminæ non meminerit, ut clariſſimum eſt in ultimis Tabulis Attonis Vercellarum Præſulis, in Proceſſu ſcripto anno MCC., in Privilegio conceſſo huic Monaſterio ab Innocentio IV. anno MCCLI., nec non apud Bernardinum Arlunum, Beſtam, Puricellum, & alios, quos ſuperflui laboris eſſet iterum in arenam deducere. Quod nemini, ni fallimur, ſubmoleſtum erit, repetimus verba mox citati Borromæi Antiſtitis, expreſſa in pluries notata Luſtratione de hoc Altari: = Ex illius inſpectione valde antiquum videtur, &, ut ex diverſis traditionibus habemus, fuit primum Altare conſtructum, poſt tranſitum Beatiſſimi Præſulis Ambroſii =.

LVI. Nec ſacratiſſimæ huic Aræ honor, & cultus defuit ſive incruenti Sacrificii, quod in eàdem Supremo

mo Numini libaretur, ſive Lampadis, quæ Regio ſumptu accenſa perenni luce fulgeret, ſive ſolemnium Supplicationum, ſive publicæ Feſtivitatis, redeunte ſingulis annis ſpectatiſſimæ Virginis natali Die; Adeò quippe non tam Mediolanenſis Populi, quàm Exterorum etiam animis ſemper inſedit ejuſdem veneratio, ut non ſatis ſe coluiſſe Ambroſium arbitraretur, qui unà ſimul vectigalem Sorori non adſterneret frontem. Rem claram faciunt Legatum mox etiam adductum Attonis Epiſcopi, & Literæ Arduini Regis Italiæ, quarum ſermo incidit §. V. Præterea Johannes Antonius a S. Georgio, qui & Juriſprudentiæ ſtudio, in qua ardua ſimul, & nobiliſſima Facultate ut Princeps habitus fuit, & Præpoſiturali hujuſce Secularis Eccleſiæ dignitate inſignis, cooptatus fuit ab Alexandro VI. in Sacrum Purpuratorum Ordinem (*a*), ac poſtmodum Albani, Præneſtini, & Sabini Epiſcopatus Tiarâ, & regimine exornatus: Eximius hic Princeps, & Præſul hanc ipſam Aram, & Arcam & inſito primis ab annis, & ſuccreſcente poſtmodum affectu Romanis è Collibus reſpiciens, eo cenſu dotavit, quo ſacrificanti quotidie Sacerdoti tunc temporis ſatisfieret, ut exponunt Joh: Baptiſta Villa (*b*), Eminentiſſimus Borromæus (*c*), Ripamontius (*d*), & alii. L LVII.

(a) *In Vit., & reb. geſtis R. Pontif. & S. R. E. Cardin. anno 1493. Ciaconii.*

(b) *De ſept. Eccleſ. Station.*

(c) *In ſupra cit. Viſit. ann. 1609.*

(d) *Dec. 1. lib. 5. in deſcript. Baſil. Ambr.*

LVII. Quàm verò perenni, peculiarique obſequio annuam tantæ Virginis Celebritatem utriuſque Capituli huic Choro adſcripti Clerus egerit, transfuſo identidem in Urbis, ac præcipuè Nobilium Matronarum præcordia conſtantiſſimæ pietatis ſenſu, abundè oſtendit confeſſio Teſtium in pluries nominato Proceſſu examinatorum. Inter cæteros autem Manfredus cognomine Oculi Blanci, qui jam ſupra quadraginta duos annos verſabatur in hiſce Ædibus Canonicalibus, & Guidfredus inter ſeniores Canonicos Cimeliarca, Teſtis uterque juratus, fatentur conſueviſſe Seculare Collegium, eàdem prorſus & Solemnitatis, & Eccleſiaſticarum Veſtium pompà, ſcilicet cum Alba, Dalmatica, & Diacono (quod tunc nonniſi dignioris Sacerdotii privilegium erat (*a*)) canere = duas Miſſas in Natali Domini, & ejus Octava, in Epiphania, & in Feſtivitatibus duabus S. Ambroſii, & in Feſtivitate SS. Martyrum Protaſii, & Gervaſii, & in Feſtivitate S. Andreæ, & S. Marcellinæ &c. =. En igitur ut incolume a ferali calamitate, & clade, quæ circa medium XII. Seculi Metropolim hanc funditùs penè everterat, eo Ambroſianum Templum religionis apparatu ſuæ Heroinæ Feſtum Diem celebrare proſequebatur, quo devotas ſublimioribus Redemptionis Humanæ Myſteriis, vel Tutelaribus ſuis, ac pretioſioribus ſuorum Altarium Theſauris Solemnitates ſervabat. Tanti ſiquidem habebat ſibi cuſtoditum ſemper Virginale Corpus,

quanti

(a) *Ex lit. S. Gald. Archiepiſ. ad Metropol. Capit. anno* 1172.

quanti pendit Apoſtolicum, quo ditatur, Mentum, nec non Ambroſii, Protaſii, & Gervaſii cariſſima Lipſana, & Ancilia.

LVIII. Et re vera non ſolùm nullo temporis intervallo excidit cordibus fortunatiſſimi cultus concepta primò ſollicitudo, ſed potiùs ſuccedentium Ætatum munificà magis religione convaluiſſe in comperto eſt; Quemadmodum enim legimus in MS. Bibliothecæ hujus Ambroſiani Cœnobii, elaborato anno MDCXX., ab ipſis ſuperioris Seculi primordiis in more poſitum erat (cui & in præſens inſiſtimus) ut biduo ante hilari ſonitu pulſata in utràque Baſilicæ ſacrà Turri Æra campana prænuntiarent imminentem Celebritatem, ut multiplici Sacrificio & coleretur honeſtatum diviti ſuppellectile Altare, & accurrentis Populi ſatisfieret votis, ut demum ſolemniori ritu, muſicoque concentu & primæ Veſperæ, & natalis Diei tam matutina, quàm pomeridiana ab utroque Capitulo Officia ad ejuſdem Tumulum perficerentur. Cur igitur peculiaris decretus honor, inſtituta, ac nunquam intermiſſa Feſtivitas, ſi vel inanis Arca, vel honorarium duntaxat, juxta phraſim Svetonii, Sepulcrum fuiſſet, vel aliæ in eo conditæ, quæ Marcellinæ non eſſent Venerabiles Exuviæ?

Adducuntur alia Documenta ad magis illuſtrandum Locum Loci.

§. IX.

LIX. FIrmum argumenti genus ad oſtendendos Civium Beatorum Cineres certa quieſcentes in ſede deſumi pariter Joh: Ferrandus (*a*) putat ex veteribus præſertim Picturis, ac Sigillis, quibus multoties Templorum parietes illuſtrantur; Etſi enim *Pictoribus*, *atque Poetis quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas*, juxta decantatam Venuſini Vatis poeſim, attamen hac uti venia nequeunt intra Sacrarum Ambitum Ædium, a quibus exulare debet, & ſolet quodlibet vel ingenioſiſſimum mendacium. Hinc prudens illa, & antiquiſſima conſuetudo effingendi, inducendique vultus Sanctorum, ubi eorundem reperiuntur exanimes Artus, cujus indubium exhibent teſtimonium Prudentius (*b*) Caſſiani, Euthimius Diaconus (*c*) Anaſtaſii, Aſterius Amaſiæ Antiſtes (*d*) Euphemiæ, Gregorius Niſſenus (*e*) Theodori

(a) *In diſquiſ. Reliq. lib.* 2. *priori parte cap.* 1.
(b) *Himn.* 6.
(c) *Action.* 4. *in Synodo* 2. *Nic.*
(d) *In eadem Synodo.*
(e) *Orat. in ejuſd. Marty. laudem.*

dori imaginem appoſitam referentes Conditoriis, quæ eorundem diteſcunt Oſſibus; Solet enim, eodem Niſſeno docente, etiam Pictura tacens in pariete loqui, maximèque prodeſſe, = ipſæque Sanctæ (ſunt verba Theodoſii Ammorienſis Epiſcopi (*a*)), atque colendæ Imagines, & Picturæ, & materiales ſcriptiones, atque Muſiva ad noſtram doctrinam, & æmulationem, & formam ſunt, & ſcripta conſiſtunt =. Præterquamquod nonne vetuſti Codices, & gravi, conſultoque ſtylo exeſis inciſæ chartis memoriæ plenam apud Eruditorum conſeſſum auctoritatem habent? Cur non ergo Catholico deſcriptæ penicillo Tabulæ, ſacræque Effigies hac vi, meritoque pollebunt, cum inſignium Reliquiarum veritatem facunda taciturnitate, hoc eſt ſui aſpectu, nos edocent? Hac ſcilicet ratione adumbratas, illataſque in Delubra cenſet Damaſcenus (*b*), ut = nobis ad rerum occultarum demonſtrationem, atque notitiam, tanquam itineris Duces, aditum patefaciant =. Quapropter hujuſmodi arguendi methodo ſecuri ab omni erroris metu uſi ſunt in ſimili materia Baronius (*c*), Anſoſſius (*d*), Villega (*e*), & alii.

LX. An autem in Ambroſii Baſilica deſiderari paſſi ſint Deceſſores noſtri valida hæc præſidia, ſuſpicari dun-

(a) *Apud Joh. Ferrandum in diſquiſ. Reliq. lib. 2. cap.* 1.

(b) *Orat.* 3. *de SS. Imaginibus*.

(c) *T.* 9. *Annal. ad ann.* 544.

(d) §. 35. *num.* 11., *&* 35.

(e) *In præfat. Vitæ S. Chriſtophori*.

duntaxat poſſent, qui nunquam ejuſdem limina ſalutaverint, vel deſidi nimiùm, ac incurioſa prorſus religione ita ſe ſe animo, oculiſque aſſuderint ejuſdem Aris, ut ne cruſtulam quidem antiquorum Operum, quibus referta eſt, vel oſcitanter examinaverint. Ingredienti enim princeps hoc Mediolanenſis pietatis Sanctuarium ſe ſe perſpicua objicit, haud mediocri orbe incluſa, celeberrimæ Virginis Imago ſuperiori in Odeo, qua parte ſupra prægrandis feneſtræ coronidem concamerato elaboratum in faſtigio mirabile Opus Muſivum, multicoloribus lapillis, in ſpeciem antiquæ Picturæ, coaleſcit jam hodie ab undecim ferè Seculis, ut colligitur ex eruditiſſimo documento Patris Stavoli Societatis Jeſu, quod Eminentiſſimus Federicus Borromæus Ambroſianæ Bibliothecæ inſeri juſſit. Aliam in Aræ Maximæ operimento (communiter Tribuna) ſiniſtro in latere erectam tantæ Advenæ haud hinc procul jacentis frontem efferre credit Puricellus (*a*), qui pariter operimentum hoc ante medietatem Seculi IX. Porphireticis Columnis ſuperpoſitum confitetur (*b*). Plures etiam hujuſmodi ſpecies in conſpectum dabat penitius Sacellum cum in Ædicula in abſidem curvata ante Sanctorum Ambroſii, Protaſii, & Gervaſii Sepulcrum, ut ex eodem Puricello (*c*), tum inter varias Cœlitum, quos hæc Metropolis Aſtris donavit, formas, queis totam

(a) *In Monum. Ambroſ. num.* 72.

(b) *Ibidem num.* 62.

(c) *In Diſſert. Nazar. cap.* 110. *num.* 4.

totam impleverat teſtudinem Seculum XIII., ut credidit Corius (*a*), vel enatum vix XVI., ut mox citatus Puricellus, tum præcipuè in anteriori parte Altaris glorioſiſſimo ſuperincumbentis Tumulo, quod opus ſanè, & ſtudium fuit vetuſtiſſimæ Ætatis, ut oſtendimus §. II. Nonne igitur hæc priſca ſollicitudo, & cura pingendi, efformandique, multiplicis etiam magiſterii dictamine, Marcellinæ Imagines, non tam in uno, eodemque Templo, quàm circa eandem Templi partem, nos abundè inſtruit ubinam hactenus ſederint Virginales Cineres, ipſæque, elingues licèt, Artes non ſilent, quod & loquax fama, & facundis credita paginis innumera penè deprædicant documenta?

LXI. Accedunt in cauſæ noſtræ tutelam ipſæmet S. Eccleſiæ Mediolanenſis inſtitutiones. Triduo Litaniarum (quod primò S. Lazarus tanquam firmiſſimum adversùs Barbarorum impetus, quibus tota teterrimis illis temporibus quatiebatur Inſubrum Regio, tutamen, in hac ejuſdem Paſtorali vigilantiæ commendata Diœceſi in jejunio, & cinere celebrari mandavit (*b*)) inſtitutum eſt ut ſingulis in Delubris, quæ Clerus, Populuſque adire precabundus ſolet, ea præſertim invocentur Supêrum nomina, quorum ibidem foventur Oſſa, præſcriptis idcirco pro qualibet ſtatione ſpecialibus litaniis. Quis verò noſtrorum gnarus Rituum neſciat primâ ſolemnium harum Supplicationum die,

(a) *Ad annum* 1233.

(b) *In Act. Mediol. Eccleſ. in Tab. Archiep. pag.* 975.

die, in ſerie Cœlitum muliebris ſexus, digniori loco in Ambroſiana Baſilica Marcellinæ nomen coli, opemque depoſtulari, eàdem peculiari obſequii, & fiduciæ ratione, qua, poſt Ambroſium, Tutelarium noſtrorum Protaſii, & Gervaſii, aliorumque hìc quieſcentium Sanctorum ſingillatim depoſcimus patrocinium? (*a*) Imò qualibet etiam die in Litaniis, quæ, juxta derivatam a majoribus noſtris religioſam conſuetudinem, in Choro canuntur poſt horam Nonæ, in ordine Beatorum, quibus quotidianus honor, velut in teſtimonium grati animi, ob demandatam his Aris ſuarum Exuviarum, non ſinè ingenti gloriæ, & utilitatis noſtræ fœnore, cuſtodiam defertur, clariſſimam magnæ Virginis mentionem adhiberi cuilibet notum arbitramur. Ecce igitur quomodò (utimur verbis Athanaſii (*b*)) nos quidem de Patribus ad Patres per manus traditam hujus illibatiſſimi Corporis ſententiam habemus.

LXII. Juxta Tumulum itaque germani Pontificis in hujus Templi Confeſſione Marcellinæ Corpus ſepulturæ traditum, quam nos pluſquam auro, & lapide pretioſo ditatam vidimus, docet appoſitum a Simpliciano Epitaphium, inoffenſaque uſque in hos dies Epigraphe, docet ſuperædificatum Altare minimè ſecundum poſt obitum Ambroſii, docent legatæ a Vercellenſi Præſule annuæ ſupplicationes, docet accenſa Regali liberalitate Lampas, docet decretum a ſapientiſſimo,

(a) *Beroldus pag.* 213. *primo die Lit.*

(b) *Lib.* 1. *contra Euſeb.*

tiſſimo, & probatiſſimo Cardinali rerum noſtrarum affatim conſcio quotidianum Sacrificium, docent celebrata quotannis natalis Dies, frequens imago, publicæ, privatæque preces, illæ Antiſtitum noſtrorum imperio inſtitutæ, hæ firmatæ conſenſu. Cui ergo de glorioſa hac poſſeſſione poterit minuſculum etiam dubium ſuboriri? Timendum forſitan ne vel inimicorum impià audacià, qua Sacra, prophanaque omnia peſſundari aliquando, ac proteri ſolent, vel ſacrilegà Hæreticorum veſanià Sanctorum Lipſanis mordicùs infensà perierit nobis cariſſimum Pignus? Aſt nec antè Ænobarbi memorabile, totique poſteritati deflendum excidium, nec ab ipſo Ænobarbo, nec poſt eum ab ullo hujus Civitatis, vel Eccleſiæ hoſtè occupatam, direptamque unquam legimus inſignem Baſilicam, prævalidà nempe Conditoris, ac Præſidis ſui tutelà ſecuram. Anne occulto ſcelere nobis ereptum, ac aliò translatum aſſeres? Quo tamen, faveas, fundamento, quibus indiciis, quo Scripturarum, vel Auctorum documento ſuffulta ſtabit levis, ac nimiùm infirma opinio, ne dicamus ſomnium, aut figmentum? Translatio ſiquidem ſacrarum Reliquiarum ſi Viros teſtes non habet, nullos habet, cum, ut concludunt Juriſtæ (*a*), qui diù poſſedit adhuc præſumatur poſſidere, niſi robuſta in contrarium pugnent argumenta.

LXIII. Præterquamquod non mirati ſumus viduam Arcam, nec in ea ſolius jacturæ noſtræ lacrymabile

M teſti-

(a) *Archid. in cap. Pontifices 7. q. 1.*

teſtimonium; cum præſente Eminentiſſimo Principe, & Archiepiſcopo noſtro, ut dictum eſt, elevatum fuit pergrave integumentum. Quotquot ibi tunc aderant Sacrum intuiti ſunt Caput, cæteraque penè Oſſa dinumeravere. Diceſne hæc fortaſſe ſuppoſititia? Apage: Haud nobis latet eveniſſe aliquando ut, quò feliciùs occuleretur alicujus Sacri Corporis furtum, alterius Lipſana ſubſtituerentur: Sic ex Tabulis Bibliothecæ Vaticanæ narrat Baronius (*a*), Stauratium, & Theodoricum, ut Alexandriæ Ægipti Corpus S. Marci Venetias deportandum ſurriperent, in ejuſdem Loculo collocaſſe B. Claudiæ Artus e proxima erutos Specu, in eadem Evangeliſtæ Clamyde eâ diligentiâ compoſitos, quæ nullum piæ fraudis ſuſpicandæ locum relinqueret. Quàm crebra tamen induſtrii aſtus in Hiſtoriis mentio? Quàm patens, perenniſque hilaritas, qua Adriatici Maris Regina Civitas teſtatur adhuc nullam ditiori tumentem præda, vel debellato Thrace triumphalem Claſſem littoribus ſuis appuliſſe? Nos verò ſimili fraude deceptos quibus, te amabimus, in Membranis, qua ætate aut lamentati ſunt domeſtici Annales, aut exteri promulgavere? Quæ Regio, quæ Provincia, quæ Fana, in Ambroſiani Templi perpetuum dedecus, & mœrorem, ſuis Theſaurum hunc arreptum finibus nequidem ſubmurmurare audiuntur? In Codicum, Hiſtoriarum, & aliorum Monimentorum non modicâ copiâ, a nobis ſeriò, & ſincerè excuſsâ nec mu

qui-

(a) *Annal. T. 9. ad ann.* 820.

quidem offendimus hujuſce vel Aris noſtris ereptæ, vel aliis acquiſitæ poſſeſſionis. Scriptis ad clariſſimi nominis, & eruditionis Viros Epiſtolis ultro percunctati ſumus ex Belgio, ex Galliis, ex Romana, Florentinaque Urbe, nec non ex aliis ab Inſubrum Cœlo ſemotis Athenæis num iis innoteſcerent contraria ſenſui noſtro documenta, num, ad dolorem, & invidiam Mediolanenſis Populi, alienis nobile pretium Altaribus facerent Corpus, Oſſave aliqua, vel modicus ſaltem inclytæ Virginis Cinis, ne quis autumaret nos totum gloriæ, & propriæ fortunæ ſtudium deferre, nullum veritati: Ex humaniſſimis tamen reſponſis nec verbum accepimus, quod, non dicemus metum aliquem, ſed ne quidem minimum dubii aculeum, aut ſcrupulum injiceret animis. Gratulati ſunt omnes decori noſtro, adverſatus hactenus nemo eſt. Intelleximus Avitam ejuſdem Domum, Romæ prope Forum Piſcarium poſitam, tranſiiſſe in Aſceterium Virginum Ordinis S. Benedicti, & Templum Fratri dicatum Antiſtiti, a quo nomen habet S. Ambroſii in Maxima. Nullam tamen vel particulam poſſidet Virginalis Corporis Parentis ſuæ, ut nos certos reddidit P. D. Don Joachimus Beſutius Procurator Generalis Congregationis Ciſtercienſis Provinciæ Lombardiæ, & in Alma Urbe Abbas Monaſterii nuncupati S. Crucis in Jeruſalem Epiſtolà nobis ſcriptà pridie Cal. Octobres anni ſuperioris. Imò ipſæmet feliciſſimæ hujus Domus Moniales Principem, & Antiſtitem noſtrum etiam, atque etiam deprecatæ ſunt, ut perparum

 ſaltem

ſaltem tanti Theſauri, futurum maximum earundem Votis, & pietati ſolatium, ac decus, largiri dignetur: Ex quibus apertè liquet hallucinatum fuiſſe Carolum Bartholomæum Plateam in ſuo Libro Italicà linguà edito, cui titulus = Emerologio Sagro di Roma Criſtiana &c. =, in quo de hujus præſtantiſſimæ Virginis noſtræ Feſto, ac de memorato Aſceterio agens, inquit: = Quì ſono ſue Reliquie trasferite da Milano &c. =. Guiffredus Buſſerus in ſuo opere de Vitis Sanctorum exarato in pergamena Seculo XIII., quod in Archivo Metropolitani Capituli reperimus, nonnulla recenſet intra hujus confinia Diœceſis Delubra, & Aras eidem peculiari famulatu extructas. In Tabulario hujus Secularis Capituli adeſt Epiſtola ſcripta in pergamena characteribus Seculo XII. familiaribus, quæ ſic exorditur: = Felici M. corpore, nomine, & opere valde congruo, ſuaviſſimi odoris Ambroſio P., & G. alacres adoratores &c. =, ex quibus eruitur datam fuiſſe Martino Præpoſito Ambroſianæ Baſilicæ, ad quem alias eorundem P., & G. exaratas habemus, ejuſdem nomine, non tantum per literam initialem M., ſed per extenſum expreſſo: Clauditur his deinde eadem Epiſtola: = Cereo globo, in Purificatione S. Mariæ per miniſterium noſtrum ſanctificato, ſalutamus ſplendores Sanctorum tuorum, imò & noſtrorum, ſcilicet Ambroſii, Gervaſii, & Protaſii, Satyri quoque, & Marcellinæ, cujus adhuc Reliquiis inviti caremus =. Hinc videre eſt quanta etiam apud Exteros tunc temporis foret exiſti-

exiſtimatio, & cultus, ac quàm ſervens deſiderium Reliquiarum Magnæ Fœminæ, quarum tamen nec exilem hucuſque particulam ulla Regio, quod nobis innoteſcat, aſſequi potuit: Caſtiſſimum quippe, & ter maximum Pignus adeò inviolatum, ac Sanctum primævo, eodemque notiſſimo in tumulo ſervatum ſemper fuit, ut perſpicuum ſit Marcellinam uni voluiſſe Mediolanenſi Civitati, ac in ea uni Fratris Pontificis Templo ſe totam impertiri.

Epilogus Operis.

§. X.

LXIV. MOrtale ſpolium, quod Marcellina Immortalitatem induens depoſuit in Terris, uſque adhuc illud eſſe demonſtravimus, cui, in noſtræ Baſilicæ inferiori Sacello, vetuſtiſſima educto ex Arca, unà cum Optimo Principe, & Antiſtite noſtro XV. Cal. Octobres anno MDCCXXII., humillima cremavimus thura, & obſequia impendimus: Etenim, licèt nulla calamum acueret neceſſitas, nullus concuteret metus, nulla turbatæ aliquando feliciſſimæ poſſeſſionis vel levior animos agitaret ſuſpicio, eà tamen virium contentione ſuſceptum munus obivimus, ut ex ipſis remotiſſimi temporis memoriis, ex diutina

penè

penè conſumptis carie Membranis, altàque in oblivione jacentibus Monumentis evocaverimus præſidia, & teſtimonia, quæ longo Seculorum ordine probata ſuſfragiis, ac Epiſcopalium Luſtrationum ſanctionibus firmata magni Pignoris perſpicuitatem, ſecuritatemque digito quaſi oſtendunt; Ex his quippe intemeratos Artus in hac ampliſſima Urbe, in hoc Inſigni, & Imperiali Templo, in hac Confeſſione, juxta Ambroſii Tumulum, in Sepulcro demum, quod fortunatiſſimo eventu aperuimus, a S. Simpliciano conditos, ac uſque in hanc Ætatem nullà vel inopinati caſus, vel præmeditati ſceleris læſos injurià quilibet deprehendet.

LXV. Anne effingere ſibi non nemo geſtiet nobilium Exuviarum veritatem, ſeu (ut recentiore utamur dialecto) identitatem necdum ſatis patefieri? Quid ſi nullum in hoc ſtudium a nobis, nulla vel leviſſima collocata fuiſſet cogitatio? Anſoſſius, pluries in præſenti opere laudatus, Vir ſolertià multà, & ingenio pollens, ac præcipuè Juris Canonici ſcientiſſimus, Sanctorum Ticinenſium Reliquias pugnaci vindicans ſtylo, hujuſmodi probationum genere minimè opus eſſe in propoſito noſtro teſtatur (*a*). Si enim unanimi conſenſu Legum Interpretes pergrave nimis hoc onus eſſe fatentur, ac proinde neutiquam Scriptoribus imponendum in rebus antiquis, quarum exordia jam ex animis, & hominum memoria excidêre, iiſdemque nihil contrarium obſtrepit, ut ejuſdem Anſoſſii doctrinæ inhærens argu-

(a) §. 21. *num.* 26., *& ſeq.*

argumentatur Joh: Ferrandus (*a*), cur haſce in anguſtias nos adigemur, vindicantes Ambroſianæ Baſilicæ Virginalem Theſaurum, quo donatam fuiſſe, deficiente Seculo IV. ab Æra Chriſti, nec latum unguem invicem diſcedentes tradunt & multo ſenio liventes Paginæ, & recentiorum Ætatum florentes calami, illi verò ereptum, nequidem modica ex parte, aut primo loco motum nullo unquam ſignari apice vidimus? Satis ergo cauſam noſtram, ut docet eruditione, & Oſtro Eminentiſsimus Tuſcus (*b*), ſartam, integramque reddet concurſus circumſtantiarum, quæque præſtò ſunt non paucæ, nec parvi momenti conjecturæ. Ex his namque non ſemiplenæ duntaxat, infirmæque rationis adjutorium emergit (quod tamen in præſens ſufficere animadvertit Lopez Madera (*c*), cum pluribus aliis), ſed robuſtius, ac firmius præſidium, quod in rebus humanis requiri poſſit, ut monemur ex S. Thoma (*d*), & Suarez (*e*). Et ſanè inſtitutus Cardinalium, Antiſtitum, ac Regum Munificentià honos Miſſarum, Precum, Luminum, ſuperædificatum Sepulcro Altare, depictæ in ejuſdem fronte Imagines, perennis Feſtivitatis celebratio, Epigraphes, publica, ac conſtans traditio, & fama, aliaque allata, & quæ ulteriùs afferri poſſent

(a) *Cap.* 12. *art.* 1. *ſect.* 1.
(b) *T.* 4. *pract. Conſil. jur. V. identitas. concl.* 4. *num.* 1.
(c) *De certitud. Reliq. cap.* 5.
(d) 2. 2. *quæſt.* 50. *art.* 2. *in corp.*
(e) *T.* 1. *in* 3. *part. S. Tho. Diſput.* 55. *ſect.* 2. *V. ſed quæret.*

poſſent documenta, majoris etiam, quàm Tridentina, cæteraque Eccleſiaſtica poſtulent placita, fulcimenti unicuique, ni fallimur, videbuntur.

LXVI. Neque verò graves nobis, ac moleſti forent, ſi qui nulla circùm recenter productas Exuvias indolerent edita Miracula, ac ſi ab hiſce tantummodo, quaſi a quodam Supremi Regis Sigillo, poſſeſſio noſtra invictiſſimam firmitatem, dignitatemque mutuare deberet; Non inficiamur enim, ut nonnullæ Cœleſtis Jeruſalem Civium Reliquiæ ab omni falſitatis formidine abſolverentur, hujuſmodi auctoritates, & teſtimonia petita fuiſſe, acceptaque Omnipotenti e Providentia, quam nunquam Eccleſiæ Catholicæ defuturam Divina protulere Oracula. Sic in Concilio Cæſarauguſtano ſecundo, in Hiſpaniis celebrato exeunte Seculo VI., cum rem Sacram Romano in Solio regeret Gregorius I., inter alia notatione, & laude digna, ſtatutum legimus, ut Oſſa, quæ tanquam Sanctorum Lipſana in Arrianis Templis reperirentur, injici in flammas deberent, eaque ab Epiſcopis ſolùm veneratione excipienda declarari, quibus parceret examinator ignis, & inſuetam inertiam ſuam miratum vorax elementum obſequeretur. Beatorum Martyrum Neſtabii, Euſebii, & Zenonis Reliquiis immiſcuerant Gazenſes ex Sceletis Camelorum, & Aſinorum impuriſſima fragmenta, ut Chriſtifidelium religio hæreret in medio, & quod revereretur neſciret: Supremà tamen monſtrante Luce, a pia quadam Muliere diligentiſſimè ſecreta fuiſſe refe-

runt

runt Sozomenus (*a*), Baronius (*b*), Bellarminus (*c*), & alii. Grandius autem, & in manu forti, ac brachio excelſo patratum aliud in hac re Prodigium tradit ſupra notatus Anſoſſius (*d*) ex Catalogo Trevirenſi, quod ſic exponitur. In Paleſtinam profecto Poppone Auguſtæ Trevirorum Præſule, ut Divini Redemptoris illuſtratas Myſteriis, Sudoribuſque, ac Sanguine imbutas Terras inviſeret, & adoraret, ejuſdem vicibus fungens, cum ad Aram Maximi Trevirenſis Templi perageret Sacrum, Metenſis Epiſcopus Dominicæ Crucis Clavum, qui ibidem publicis patebat ſupplicationibus, occultè ſurreptum abdidit in Sinum, &, ne quis fraudi cognoſcendæ locus daretur, ablato ſimillimum, de induſtria paratum, Altari impoſuit. Verùm haud diù latuit ſacrilega calliditas; Repentè ſiquidem e Sacratiſſimo Salvatoris noſtri Pignore ſuperna eductus virtute uberrimus Cruor, ac uſque in terram defluens, & furtum aperuit, & furem, qui proinde coactus plani ramenta pretioſiſſimo affuſa Liquore minutatim colligere, novo infelicis aſtus, & cæleſtis Beneficentiæ Monumento Templum adauxit, exornavitque, quod perpetuo graviſſimæ jacturæ mœrore damnare meditatus erat: Adeò quippe ſemper Deo cordi fuit puritas, ac nitor Eccleſiæ, quam ſibi aſſumpſit in Sponſam, dile-

(a) *Lib. 5. hiſtor. Eccleſ. cap. 9.*
(b) *Ad annum* 362.
(c) *Controv.* 4. *lib.* 5. *de Reliq.*, *&* *Imag. SS. cap.* 3.
(d) §. 21. *num.* 45.

dilexitque velut pupillam Oculi, ut nullum in ea vel nævum erroris diutius inſidentem pati voluerit, ipsâque fortiori Miraculorum ope dolum omnem inſidioſe, tacitèque obrepentem retexerit ſemper, everteritque.

LXVII. In re tamen noſtra, dic nobis, quænam hujuſmodi Signorum neceſſitas? Ut quemlibet docet Angelicus Doctor (*a*), Prodigiis non operatur omnium Parens, & Auctor, quæ inditis a Natura viribus aſſequi facili negotio poſſumus. Erit ne autem ſupra, ſive ſaltem præter humanæ mentis facultatem, ſeriò expenſis, quæ hactenus enumeravimus, documentis, in Ambroſiano Templo poſitum, ac nunquam avulſum ab ejuſdem gremio præſtantiſſimæ Virginis mortale Plaſma dijudicare, illudque ſingillatim idem eſſe fateri, quod, hucuſque in ſubterraneo Sanctuario quieſcens, extraximus antiquiſſimo e marmore, in quo XIII. Seculorum ſpatio Avorum noſtrorum vota, preceſque ſuſcepit? Viros Sacræ ſtudioſos Hiſtoriæ latêre nequit plurima cœleſtium Procerum Lipſana ex Urnis, Cryptis, ac Specubus effoſſa, meritoque Populorum cultu donata, ſolius traditionis indicio, ac famæ confeſſione rem ſatis, ſuperque claram faciente, abſque eò quòd cœcorum oculis inſidentes disjicerentur tenebræ, abſolveretur lingua mutorum, exilirent e loculis, abſterſa ferali ſanie, rediviva Cadavera, aliaque circumſtreperent Miracula, quæ de novo inventorum Cinerum Sanctitatem probarent.

(a) *Prima part. quæſt.* 111. *art.* 4.

barent. = Inter initia quippe (ſunt verba Ambroſii (*a*)) fieri opportuit Miracula, ut fundamenta Fidei acciperent firmitatem: Nunc autem opus non eſt, quia Populus Populum adducit ad Fidem =.

LXVIII. Finem imponimus huic Opellæ Conſtitutione edita ab Urbano VIII. Summo Pontifice III. Id. Martias ann. MDCXXV., quæ incipit *Sanctiſſimus*, & habetur T. IV. Bullarii Romani, in qua pluribus præſcriptis, quæ pernecesſaria erant, ut abraderentur abuſus, & corruptelæ ob inconſultam ſæpe vulgi pietatem in colendis Imaginibus, & Cineribus quorundam non ſinè perraræ probitatis opinione defunctorum, facilè irrepentes, ſubdit: = Quòd per ſupraſcripta præjudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, Virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientià, & tolerantià Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarii coluntur =. Hoc idem ab eodem Supremum Sacrorum Hierarca confirmatum deinde fuit III. Non. Julias anno MDCXXXIV. in alia Conſtitutione, quæ incipit *Cæleſtis Hieruſalem*, pariterque legitur in T. IV. dicti Bullarii, in qua pro ſuperioris decreti clariori intelligentia, hæc adduntur: = Inſuper longiſſimum tempus, illiuſve immemorabilem curſum, de quo in prædicto Decreto intelligi declaravimus eſſe tempus centum annorum metam excedens =. Cum igitur, ut abundè innoteſcit

(a) *In Cap. 12. prim. ad Chorint.*

ex dictis, cauſæ noſtræ ſuffragentur plurium, ac plurium Seculorum ſeries, & probatiſſimæ, eædemque vetuſtate ſua permultum auctoritatis ſibi vindicantes paginæ, & longiſſimi temporis ſcientia, & tolerantia Romanæ Sedis, & Eccleſiæ, ſimulque Præſulum Mediolanenſium conſenſus, placita, cultus: Cum nimiùm etiam palàm antè oculos omnium ſint laudes, & Sacrificia in ejuſdem honorem oblata, inſtituta ad hunc Tumulum Solemnia, erectum Altare, hæcque omnia non paucis ab hinc ætatibus, propterea Virginalis Corporis veritatem vel minimo ſeverioris criticæ examini, ac cenſuræ neutiquam ſubjiciendam eſſe arbitramur.

LXIX. Reliquum eſt, ut reſtituta, ſed nobilioribus Aris, inclytæ Heroidis Oſſa, & expectantium Populorum in conſpectu poſita (quemadmodum brevi futurum credimus, optamus, precamur), ea contentione obſequii ampliſſima, & religioſiſſima Inſubrum Metropolis excipiat, quam tanti Theſauri Pretium, & Sanctitas poſtulat. Delituit hactenus paupere, (dolentes fatemur) & inhonoro clauſum ſilice æſtimabilius auro Pignus: Exeat nunc in lucem cultu, qui nunquam defuit ſe ſe pro merito vividiùs, ac magnificentiùs explicante, oſtendatque ferventior Civium pietas quanti pendat Corpore præſentem Marcellinam, quam Patrocinio præſentiſſimam ſemper habuit. In Regum, Præſulum, exterorum æquè, ac incolarum animis incaluit anteactis temporibus erga Clariſsimam Fœminam amor: Altiùs infixus tamen præcordiis noſtris exardeſcat,

cat, gaudeantque præteritæ ætates ſe a Poſteris vinci æmulatione religionis. Jam a Seculo IX. uſque adhuc (ſi unum excipias, ut dictum eſt, S. Bernardum Cardinalem, & Parmenſem Epiſcopum) neminem ſcimus, cui Pontificis Ambroſii Corpus, ſub Altari principe diligentiſsimè cuſtoditum, videre datum fuerit. Ubi æternæ Beneficentiæ ter maximo munere fulgeret antè oculos hujus Civitatis, quantus, Deus bone, quàm frequens, alacer, effuſus plebis, Procerum, ac Magiſtratuum antè infulatam Frontem cultus, quanta in hoc Templo Celebritas, & ſolemnium Officiorum magnificentia? Cum tamen Divinæ Mentis ſecretiora conſilia occulendos adhuc decreverint optatiſſimos Vultus Parentis, & Paſtoris Sanctiſſimi, ne tarditate pleniſſimi beneficii ſpem, deſideriaque noſtra vel torquere nimis, vel damnare videantur, dimidium nunc Ambroſii in dilectiſſima, ac eidem ſimillima omnino Sorore Mediolanenſium obtutibus deferunt. Qua itaque gaudii pompa, quibus ſupplicis, gratique animi teſtificationibus arripiendum eſt cælitùs impertitum ingens Munus, ſanctiſſimum nempe Marcellinæ Corpus, quod non ſolùm totà ſuà, ſed partim etiam maximi Germani præſentià illuſtrabit Civitatem hanc omnem, & utrique ſemper cariſſimam Diœceſim, ac contra quoslibet vel delictis noſtris irati Numinis impetus validiori præſidio fovebit? = Neque enim (cum Chriſoſtomo (*a*) loqui-

(a) *Homil. in Martyr. Ægipt.*

loquimur) tantùm adverſùs hominum inſidias, vel adverſùs fallacias Dæmonum utilis nobis eſt hæc poſſeſſio: Sed, ſi nobis communis Dominus iraſcatur, his objectis Corporibus, continuò poterimus eum propitium reddere Civitati: Etenim, ſi qui multa præclarè geſſerant, Majorum noſtrorum ætate, Sanctorum Virorum nomina prætendentes, atque ad Abraham, Iſaac, & Jacob appellationem confugientes nonnihil ſolatii ſunt aſſecuti, ac magnam ex horum Nominum commemoratione utilitatem decerpſerunt, multò magis nos, non tantùm nomina, ſed ipſa prætendentes Corpora, Deum propitium habere poterimus, ac placatum =. Hucuſque doctrina, & ſanctitate notiſſimus Doctor.

LXX. Auſpicatiſſimam hanc diem, eà apparatus, ac ſumptuum granditate, qua potioribus Solemniis ſemper adfuit, celebrandam enixè optaverat Federicus Borromæus. Qui tamen S. Eccleſiam Mediolanenſem ſublimioribus adauxit, implevitque pietatis, & generoſiſſimi animi Monumentis, hoc claritatis additamento nitere non potuit, ut ſcilicet MARCELLINÆ OSSA, ab indecoris accepta tenebris, ſtatueret in lucem gentium, & publicum præſidium Populorum; Uni ſiquidem ſervabatur BENEDICTO ODESCALCO hæc laus, & gloria: Par ſanè bravium maximis, & immortalibus Meritis, quæ ſibi, non in priſtinam duntaxat, ſed in ampliorem dignitatem, majeſtatemque reſtitutâ

AM-

AMBROSIANA BASILICA, acquiſierat. Agedum PRINCEPS EMINENTISSIME. Cum primo erectum e lapide Templum hoc AMBROSIUS publica celebritate conſecrare meditaretur, manifeſtatas ſibi Divinitùs per Viſionem teſte Auguſtino (*a*), Protaſii, & Gervaſii Reliquias, inter feſtivas Subditorum acclamationes, in nuperrimè a ſe conditam Aulam intulit, tanquam peculiarem gratiam, Sacerdotii ſui temporibus a Domino Jeſu tributam, ut ipſemet ſcripſit dilectiſſimæ Sorori (*b*). Tibi penè collapſum idem nobiliſſimum Sanctuarium inſtauranti haud impar contigit honos, ac, quemadmodum ille duorum Inſignium Procerum, Tu pariter præſtantiſſimæ HEROINÆ RELIQUIAS ex ignobili Sepulcro excepiſti; Cum enim maximo Parenti, & Pontifici noſtro propiùs accedas cùm cæterarum Virtutum, tum præcipuè munificentiſſimæ Indolis æmulatione, æquum erat ut eundem pariter attingeres peculiaris gloriæ Societate. Eo itaque, quem cœlitùs nactus es, ſpiritu oſtende Tu etiam tua Cœlo trophæa, oſtende Urbi, oſtende Civium, Advenarumque votis, & expectationi. Triumphales Victimas faſſus eſt AMBROSIUS ſe Gregi ſuo acquiſiviſſe, quæ proſint omnibus, quæ perpetuo Civitati, ac toti Provinciæ patrocinio ſint: Videant, ſentiantque omnes, qui a BENEDICTO PRINCIPE, AN-

(a) *Lib. 22. de Civit. Dei. Cap. 8.*

(b) *Epiſt. 22. in edit. PP. Bened. S. Mauri.*

ANTISTITE, ET AMANTISSIMO PASTORE ſe regi gloriantur, Te nobis aſſecutum fuiſſe pretioſiſſimos CINERES MARCELLINÆ, quæ perenni beneficio tuo, nova veluti Judith, ſit Gloria, Lætitia, & Honorificentia Populi, Pontificatus, & Eccleſiæ Tuæ.

FINIS

DIGNITATE, ET SAPIENTIA
INSIGNIUM, ET CLARISSIMORUM
THEOLOGORUM
CLERI CÚM SECULARIS, TUM REGULARIS
DE SANCTISSIMÆ VIRGINIS
MARCELLINÆ
CORPORIS,
EX CONFESSIONE AMBROSIANÆ BASILICÆ
NUPERRIMÈ EDUCTI,
POSSESSIONE, ET VERITATE,
IN SUPERIORI DISSERTATIONE EXPOSITA,
APPROBATIONES, ET SENTENTIÆ.

I.

DOcumenta, & argumenta firmiora, quæ, maximè ſumpta a Viſitationibus, ab Ara, ab Effigie, & a Nomine inſcripto, eruditè congeſta ſunt in eleganti Opere, cui Titulus eſt = *Diſſertatio Hiſtorica de Tumulo S. Marcellinæ Virginis, Sororis Sanctiſſimi Parentis noſtri Ambroſii &c.* = omnia, tanquam ſignacula, & teſſeræ concordes, coaleſcunt ſimul in validiſſimam probationem, & in eam tutiorem, quam Secula remotiora conferre poſſunt, certitudinem Reliquiarum Sacrarum ejuſdem Sanctæ Virginis, ut jam de illis nec prudens ratio ambigendi, nec ulla ſuperſit anſa inficiandi: Ideo voti ſum amodo non opus eſſe de iiſdem diſceptationem proponere, neque licere de gradu, & poſſeſſione vetuſti cultus eas dejicere, ſed enixè agendum eſſe, ut, excitata Populi devotione, honorificè reſtituantur quamprimum publicæ Venerationi.

Pridie Non. Februar. 1725.

Antonius Cornellianus Canonicus Ordinarius Theologus Eccleſiæ Mediolanenſis.

II.

VIſis documentis, aliiſque videndis, conſtat de Identitate Sanctarum Reliquiarum, ſeu Corporis S. Marcellinæ Virginis Sororis Sanctiſſimi Archiepiſcopi, & Parentis noſtri Ambroſii, ejuſque Cultu immemorabili; ideo cenſeo tutò, & palàm poſſe publicæ Venerationi exponi.

VIII. Non. Februar. ann. 1725.

Bartholomæus Craſſus Canonicus Ordinarius, & Pænitentiarius Major in Eccleſia Mediolanenſi.

III.

ERuditiſſimè congeſta in præcedentibus Scriptis ad effectum probandi Identitatem Reliquiarum Sanctæ Marcellinæ Virginis, Sororis S. Ambroſii, ità ut publicæ Venerationi exponi poſſint, non tantùm leviorem, ſeu practicam, & moralem probationem facere, quæ tamen, cum agatur de Sancta ab antiquiſſimo tempore cultum habente, ſufficere deberet, ut, poſt antiquiores, aſſerunt *Barboſ. de Poteſt. Epiſc. part.* 2. *Allegat.* 97. *num* 18. *Pignatel. tom.* 6. *conſul.* 61. *num.* 1., *& ſeq. Paſcuc. ad eumdem Pignatel. p.* 1. *de Canoniz. Sanctor. fol.* 80. *pag.* 1. *circa finem*, *& pag. ſeq.*, *& Monacel. in ſuo formul. legali pract. Tom.* 2. *tit.* 13. *num.* 25. *form.* 2., ſed quin imò eandem Identitatem concludenter probare exiſtimo; quare & ego me libentiſſimè ſubſcribo.

Pridie Id. Januar. 1725.

Carolus Bazetta Eccleſiæ Mediolanenſis Canonicus Ordinarius, & unus ex quatuor Comitibus Præbendatis.

I V.

ROgatus, ut ſenſum meum expromam ſuper Tumulo S. Marcellinæ Virginis, Sororis S. Patris, & Pontificis noſtri Ambroſii, de quo eruditam Diſſertationem elaborarunt Clariſſimi Viri Joſeph Septimius a Laude Ambroſianæ Baſilicæ Archipresbyter, & Don Alanus de Maculanis Ordinis Ciſtercienſis, Bibliothecæ Monachorum Præſectus, eandem legi, perpendique, & ſtante antiquiſſima traditione, poſſeſſione Cultus immemorabili, ac teſtimoniis concordibus Scriptorum, & Viſitationum ibidem adductis, cenſeo citra omnem rationabilem dubitationem poſſe Tumulum nuper apertum in Confeſſione dictæ Imperialis Baſilicæ S. Ambroſii, & Oſſa in eo inventa haberi, & coli tanquam vera prælaudatæ Sanctæ Marcellinæ Virginis, quemadmodum hactenus habita ſunt, & pia veneratione, etiam cum laterent, excepta, quin per tot Secula hujuſmodi perſuaſionem adverſa ulla auctoritas infregerit, aut uſquam emerſerit veſtigium alterius Sepulcri, in quo hújus S. Virginis Exuviæ jacêre cenſeantur; & in hac ſententia me eſſe judico, ſubſcriboque.

Mediolani VI. Cal. Febr. 1725.

Franciſcus Saxius S. Th. Doctor, Canonicus Ordinarius Eccleſiæ Mediolanenſis, & unus ex quatuor Comitibus Præbendatis.

V.

V.

CUM Diſſertationem Hiſtoricam de Tumulo S. Marcellinæ Virginis, Sororis Sanctiſſimi Parentis noſtri Ambroſii, in ejuſdem Imperiali Baſilica humatæ, Auctoribus optimis, & Sapientiſſimis Viris Joſeph Septimio a Laude S. T. D., Archipresbytero in eadem Baſilica, & D. Alano de Maculanis Monacho Ciſtercienſi, & in Monaſterio Ambroſiano Archivo, & Bibliothecæ Præfecto, perlegerim, non modò ſtyli perſpicuitatem, & elegantiam, ſententiarum acumen, & gravitatem, eruditionis delectum, ſed illud præſertim animadverti, ſatis videlicet, ſuperque juxta Canonicas regulas Sacri prælaudatæ Virginis Corporis Identitatem, ut ajunt, atque exiſtentiam in memorata Baſilica demonſtrari. Me tamen prudentiori judicio humillimè ſubdo.

Mediolani. Pridie Id. Januar. 1725.

Jo: Baptiſta Repoſſius Præpoſitus Baſilicæ Apoſtolorum.

V I.

PErlecta eruditiſſima Diſſertatione, ut mentem meam in hac re aperiam, cenſeo nullum fuiſſe opus exacti diligentiſſimi laboris, eò quòd ageretur de Corpore inclytæ Virginis, cujus Cultui ab antiquo aſtipulabantur & fama, & preces, & duorum Antiſtitum Borromæorum Viſitationes, quorum ſtudio,

&

& ſollicitudini in recognoſcendis, examinandiſque SS. Lipſanis, multum deſert Juſtus Fontaninus Vir doctiſſimus, & in hac materia verſatiſſimus, in Diſſertatione, quam edidit de Corona Ferrea: & ideo Cultus antiquus, Fama, & Viſitationes prædictæ certam faciunt dicti Sacri Corporis exiſtentiam, Identitatem, & Sanctitatem, ſicuti per eadem concludit pro veneratione Clavi Dominici, Modoetienſi Coronæ intexti, Fontaninus ſupra laudatus.

Nihilominùs ejuſdem Diſſertationis perpenſis documentis, conſtanter aſſero ſatis, ſuperque per eadem comprobari, & confirmari ejuſdem Corporis S. Marcellinæ, Sororis S. Ambroſii Patroni noſtri, exiſtentiam in Inſigni Ambroſiana Baſilica, veritatem, ac poſſeſſionem, non ſolùm ad effectum ut continuari debeat in poſſeſſione religioſi Cultus (ad tenorem reſponſi dati Sancto Auguſtino Anglorum Apoſtolo per Beatum Pontificem Gregorium Magnum, prout refert Fontaninus in dicta Diſſertatione de Corona Ferrea cap. 12., ubi Pontifex mandat Auguſtino, ne priùs Sixti illius, de quo ſcilicet agebatur, Reliquias venerationi Anglorum ſubduceret, quàm exploratum habuiſſet eas ad Martyrem vindicatum re ipsâ non pertinere), verùm etiam ad oſtendendum, attentis tot documentis, & famâ antiquiſſimâ, tanquam in re clara, & certa, optimè conſultum eſſe a Munificentia Eminentiſſimi Principis, Antiſtitis noſtri, ut ſacrum, & adorabile Pignus prædictum transferatur, & nobiliori in Ara collocetur, prout mens

erat

erat ſapientiſsimi, & prudentiſsimi Cardinalis Archiepiſcopi Federici Borromæi. Ita &c. Me tamen &c.

IX. Cal. Februar. Ann. 1725.

Carolus Ambroſius Curionus S. T., & J. U. D., Prot. Apoſt., SS. Ambroſii, & Caroli Oblatus, in Inſigni Laurentiana Baſilica Præpoſitus.

VII.

DIſſertatio pugnans pro veritate, & poſſeſsione Corporis Beatæ Virginis Marcellinæ, Sororis Sanctorum Ambroſii, & Satyri, eruditè, atque accuratè collecta a Clariſsimis, doctiſsimiſque Viris Joſeph Septimio a Laude noſtræ Congregationis Oblato, S. T. D., & Ambroſianæ Baſilicæ Archipresbytero, ac P. D. Alano de Maculanis S. T. Magiſtro, & in Monaſterio Ambroſiano Archivo, & Bibliothecæ Præfecto, ſive ipſæ mortales Exuviæ, ſive Tumuli locus ſpectetur, tot, tamque validis præſidiis muniri mihi viſa eſt, ut de ejuſdem firmitate dubitare prudenter non ſinat. Cum igitur tot documenta moralem gignere certitudinem videantur, & in re ſubjecta major certitudo non requiratur, ideo cenſeo Sacrum Pignus publicæ Fidelium venerationi exponi, & citra erroris periculum cultu pio excipi poſſe. Me tamen graviori judicio ſapientum Virorum libenter ſubjicio.

VII. Cal. Februar. Ann. 1725.

P. Joh. Baptiſta Sutius S. T. D., Congregationis Oblatorum Præpoſitus Generalis.

VIII.

JUſſus ſententiam meam prodere an Oſſa, & Cineres anno MDCCXXII. XV. Cal. Octobr. reperta in Arca marmorea ſubterraneæ Cryptæ, ſeu Confeſſionis Baſilicæ S. Ambroſii Mediolani exponi poſſint publico Cultui, tanquam verum S. Marcellinæ Virginis Corpus, cum diligenter perpenderim momenta rationum, quas ex Scripturis antiquiſſimis, Traditione perpetua, Viſitationibus Mediolanenſium Archiepiſcoporum, aliiſque monumentis præſentium, ac ſuperiorum ætatum produxere in ſua Hiſtorica Diſſertatione de Tumulo ejuſdem S. Virginis Clariſſimi Viri Joſeph Septimius a Laude, & P. D. Alanus de Maculanis, accedente inſuper ex una parte conſenſu Scriptorum, qui non tam Locum Confeſſionis, ſed Locum Loci in eadem indicant; ex altera ſilentio omnium Hiſtoriarum, quæ nuſquam enuntiant aut alibi fixo datum Sepulcro, aut aliò translatum S. Marcellinæ Corpus, dico tanta certitudine rem hanc muniri, ut nullum omnino prudens dubium in oppoſitam partem oriri poſſe videatur, atque ideo ut publicæ Venerationi, tanquam verum S. Marcellinæ Corpus exponi valeat, favorabilem calculum meum adjicio, cum, juxta Sacri Concilii Tridentini præſcriptum, ac Theologos omnes, in hiſce rebus nonniſi moralis certitudo exigatur. Me tamen ſub cenſura, ac ſaniori judicio ſubſcripſi.

III. Cal. Februar. Anno 1725.

Joſeph Antonius Saxius S. T. D., SS. Ambroſii, & Caroli Oblatus, Collegio, & Bibliothecæ Ambroſianæ Præfectus.

IX.

I. DIſſertationem in decem Paragraphos diſtinctam, cui titulus = *Diſſertatio Hiſtorica de Tumulo S. Marcellinæ Virginis &c.* = a Clariſſimis Viris elaboratam, &, ut de ipſa, an ſuum evincat intentum, judicium proferam, mihi tranſmiſſam, maximo animi mei oblectamento perlegi; Eandem enim reperi undequaque Eccleſiaſtica Mediolanenſi ſcatentem eruditione, qua uberrimè comprobato, Imperialis Ambroſianæ Baſilicæ a fundamentis erectionem, non antè Reparatoris Adventum Ethnicis in falſi Numinis ſive Æſculapii, ſive Liberi honorem, ſed poſt Redemptum Terrarum Orbem ipſi Magno Præſuli Ambroſio tribuendam, egregièque demonſtratâ inferioris Eccleſiæ, ſeu Confeſſionis vetuſtate, de S. Marcellinæ Lipſanis, nuper in ipſa Confeſſione detectis, principaliter, & fuſè diſſeritur.

II. Super hoc autem Opere, cum meum ſenſum promere debeam, utrum præcipuus ſcopus a Doctiſſimis Auctoribus ſibi præfixus obtineatur, hunc duplicem eſſe animadverto: Primum, oſtendere identitatem Reliquiarum, illas ſcilicet Exuvias die XVII. menſis Septembris Anni MDCCXXII. ex Arca lapidea in Confeſſione dictæ Baſilicæ erutas, eſſe S. Marcellinæ mortale Spolium: Secundum verò nullam expectandam fore Sanctionem, ut publicæ Adorationi exhibeatur. Quibus prælibatis, utramque partem rationibus invictiſſimis in dicto Libro perſuaderi, ac roborari aſſero, nec aliter poſſe rationabiliter ſentiri cenſeo.

III. Ut a prima exordiar parte, prænotandum arbitror, quòd paſſim per ora Theologorum, & Canoniſtarum circumfertur, ad probandam Reliquiarum Identitatem ſufficere rationes, quæ moralem inducant certitudinem, hancque ad obtinendam nihil plus expoſtulari, quàm aut conſtantem famam, aut Scriptores fide dignos, aut antiquum aliquod Monumentum, aut tandem Præſulis aſſertionem. Ita *Suarez Tom.* 1. *in* 3. *partem Divi Thomæ*, *quæſt.* 25. *ſect.* 2. *in Diſput. ſupraſcript. art.* 6. *Baronius ad annum* 637. §. 1. *Ambroſius Morales apud Dianam Tract.* 3. *de Poteſt. Epiſcopi Reg.* 91., & nuperrimè *Boldettus in ſuis Italico idiomate confectis Obſervationibus ſuper Martyrum Cœmeteriis. lib.* 3. *cap.* 11. Invictiſſimam ergo illam nuncupabo rationem, ad quam efformandam, ut nunc contigit, tum conſtans Fama, tum Scriptores plurimi, ac graves, tum Vetera Monumenta, tum denique Ampliſſimorum Præſulum teſtimonia conſpirant.

IV. S. Marcellinæ Exuvias in Confeſſione Templi ab Ambroſio confecti, & juxta ejuſdem Tumulum Fratris dilectiſſimi reconditas fuiſſe oſtendunt Sapientiſſimi Scriptores ex perenni Mediolanenſium conſenſu Sacræ Virginis Lipſana ibi venerantium. Proferunt vetuſtiſſimum Epitaphium a S. Simpliciano Ambroſii Succeſſore Tumulo inſcriptum, ab Eminentiſſimo Baronio relatum, quod, utpote ſuis temporibus perſeverans, ſe vidiſſe inter alios teſtatur Vir omnigenæ Eruditionis Alciatus, ſimulque exhibent Inſcriptionem Arcæ

integumento inſcriptam, quam tot ab hinc annis retulit Puricellus. Præter MSS. plures Codices, in medium adducunt Galvaneum Flammam, Mombritium, Philippum Bergomenſem, alioſque, quibus ſubſcribit citatus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Princeps. Suæ aſſertioni validum robur ſubminiſtrant ex Tabulis cùm Attonis Epiſcopi Vercellenſis, tum Arduini Regis Italiæ, qui ſuæ piæ Liberalitatis erga ibi quieſcentis Marcellinæ Reliquias illuſtria dedere ſigna. At in ſententiam compelletur quiſquis ponderans verba, quæ referuntur, Eminentiſſimi Cardinalis, atque Mediolanenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi Federici Borromæi in Viſitatione ab eodem habita initio ſuperioris Seculi. Quæ cum ita ſint, quis non videt Auctores noſtros Doctori Gentium 2. *ad Theſſalon.* 2. præcipienti = Tenete Traditiones, quas didiciſtis = morem optimè geſſiſſe, Sanctæque Marcellinæ Identitatem Reliquiarum ſtrenuè demonſtraſſe?

V. Ad ſecundam partem deſcendo, iterumque pronuntio in dicta Diſſertatione invictiſſimè probari, nullam fore expectandam Sanctionem, pro iiſdem Lipſanis Fidelium cultui exponendis. Duobus ſiquidem ex fontibus oriri poteſt obligatio præſtolandi vel Summi Pontificis Oraculum, vel Eminentiſſimi Archiepiſcopi approbationem: Primò ex *Cap. de Reliq.*, *& Venerat. Sanct.*, ubi dicitur = Inventas de novo Reliquias nemo publicè venerari præſumat, niſi priùs Authoritate Romani Pontificis ſint approbatæ =: Quem textum potiùs dixeris Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. Secundò

dò ex Tridentino *Seſſ.* 25. *de Invocat. Venerat.*, *&* *Reliquiis Sanctorum*, ubi traditur: = Nec novas Reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo =. Utraque verò ſanctio Reliquiarum ſupponit novitatem, qua dempta, ſecludenda pariter erit obligatio.

VI. Novitas porrò in Reliquiis, juxta præcitata Conciliorum verba, biſariam evenit: Vel cum Perſona, cui tribuuntur, nondum Sanctorum Albo adſcribitur, & tunc Sedis Apoſtolicæ audiendum eſt Supremum Verbum: Vel, eſto Perſonæ contigerit Apotheoſis, eædem primò in lucem prodeunt, & Epiſcopi, conſilium præbentibus Theologis, ſufficit determinatio. Nulla ſanè a Doctoribus alia protruditur novitas, ob quam vetitum ſit, antè acceptam facultatem, Reliquiis Thura cremare, ut obſervare eſt apud *Barboſam de Offic.*, *& Poteſt. Epiſc. Alleg.* 97., *Fagnanum*, *Reiffenſtuel in C. cum ex eo de Reliq.*, *& Venerat. Sanct.* Imò in duplici illa novitate fundant ipſi concordiam relatorum Textuum, quorum ſecundus, dum cæteroquin Epiſcopis univerſalem concederet licentiam approbandi Reliquias, primo videretur opponi, ut reflectit ibidem Reiffenſtuel.

VII. Utraque novitas per Diſſertationem Hiſtoricam Sacris Marcellinæ Exuviis adimitur. Etenim quis, etiam non recurrente per Univerſalem Eccleſiam quotannis ſub die XVII. Julii memorià noſtræ Heroidis Sanctorum Faſtis adſcriptæ, Marcellinam nondum inter Divos celebratam affirmabit, cum, præter ea,

quæ

quæ raptim tetigi numero IV., legerit ipſi Delubra dicata, Lampades accenſas, publicas Preces inſtitutas, ac decretum in ejus honorem incruentum Sacrificium? Hæc quidem jam præſtitum Marcellinæ cultum ultro patefacere ambigi non poteſt.

VIII. Non minoris ponderis ſunt documenta, quæ profert hæc Diſſertatio Hiſtorica ad evincendum Sacra Lipſana non recèns inventa, ſed illa eadem eſſe, quæ vetuſtiſſimo cultu ſub Marcellinæ nomine celebrantur. Juxta D. Ambroſium tumulatas fuiſſe Marcellinæ Exuvias Teſtes ſunt Galvaneus Flamma, Mombritius, Puricellus, Philippus Bergomenſis, Morigia, & cum aliis Baronius, iter præmonſtrante Epitaphio a Succeſſore Ambroſii confecto, de quo numero IV. Locus autem, qui *juxta Ambroſium* meritò nuncupatur, is certè eſt, e quo erutæ fuerunt Exuviæ. Quod ſi ſcrupoloſiori indagine Teſtes exoptantur, nuntiantes eandem Arcam, ut amplectentem pretioſa Pignora Sanctæ Virginis, præter unanimem Civium Mediolanenſium vocem ipſam Arcam indigitantem, afferuntur Johan. Franciſcus a Baſilica Petri, Puricellus, Villa, Caſtillionæus, Ripamontius, & alii plures intemeratæ fidei Scriptores. Qua de re, ſi per Gabrielem a S. Vincentio, apud Boldettum loco citato, unus Teſtis ſufficiens eſt ad Reliquiarum Poſſeſſionem, ac Veritatem probandam, ab omni dubii ſuſpicione procul erit Corpus e Tumulo inferioris Eccleſiæ eductum illud idem eſſe, quod a D. Marcellinæ feliciſſimo Spiritu animabatur. Cujuſcumque

cumque tamen ulterioris inquiſitionis viam claudunt Acta Federici Borromæi, de quibus in fine Numeri IV.

IX. Reponet fortaſſe aliquis dicta Lipſana e Tumulo, in quo per tot Secula condebantur, educta Populorum Venerationi tradere, quid novi eſſe. Fateor: At non omne novum de Reliquiis contingens ipſas novas reddit, recènſque inventas in ſenſu Concilii Lateranenſis II., aut Tridentini. Secus a nova contexta Arca, vel a novo erecto Delubro ità innovarentur Reliquiæ, ut Supremæ Sedis, aut proprii Antiſtitis approbationem iterum expoſtularent, quod nemini in mentem venit.

X. Hæc de laudata Diſſertatione Hiſtorica, ut meum promam Votum, paucis attigi, quæ, cum velut Lux meridiana clareſcant, repeto eandem, utpote omnibus numeris abſolutam, intentum, quod ſibi propoſuerat, invictiſſimè obtinere.

Ita pro Veritate dictabam.

Placentiæ in Canonica S. Auguſtini V. Idus Novembr. Anno 1724.

Ego D. Alexander Clappinius, in Congregatione Lateranenſi olim S. Th. Lector, nunc Abbas perpetuus, & Viſitator.

X.

MAximo animi mei oblectamento perlegi, & diſtinctè, àtque attentè examinavi probationes, & argumenta perdoctè, & eruditè a Clariſſimis, Sapientiſſimiſque Auctoribus expoſita in Diſſertatione

tatione Hiſtorica de Tumulo S. Marcellinæ Virginis, Sororis ter Magni Antiſtitis Ambroſii &c. ad probandam Corporis ejuſdem eximiæ Virginis Identitatem, atque individuationem in antiquiſſima Ambroſianæ Baſilicæ Confeſſione; accedente etiam (ut moris eſt, & docent, ſeu præcipiunt Canones, & Jura tum Canonica, tum Civilia) ſpeciali examine Cinerum, & Oſſium, peracto a Viris in re Anatomica peritiſſimis, unanimiter concludentibus eſſe humani Corporis partes, & quidem unius tantùm, & ad fœmineum Sexum comprobandum non leviter aptas, cæteris aliis concurrentibus, quæ ad hanc Identitatem evincendam unicè neceſſaria ab omnibus concludenter admittuntur.

Adduntur quamplurima alia documenta a prælaudatis Auctoribus in prædicto Opere uſque ad ſatietatem. Inter alia, uſque adhuc non interruptus Populi concurſus venerandi causâ tantæ Virginis Reliquias, repetitæ Sacrorum Antiſtitum in Archiepiſcopalibus Viſitationibus comprobationes, Principum munera largà manu in devoti, atque obſequentis animi Monimentum effuſa, incruenta Sacrificia decreta, Lampades ad ejus Tumulum ardentes, ejus Sanctitatem ignitis linguis profitentes, frequentes Civium ſimul, & Exterorum Supplicationes intemeratæ Virginis opem implorantium, Inſcriptiones, atque Imagines ad noſtra uſque tempora deductæ omnium oculis objiciuntur, & alia hujuſmodi, quæ omnia ſingillatim hic enumerare meum non eſt, de quibus omnibus in eruditiſſima Diſſerta-

tione,

tione, cui libenter me ſubmitto, & in qua luculenter comprobatur prædictas Reliquias ab omnibus excolendas eſſe, tanquam verum S. Marcellinæ Corpus, quod & ego conſtanter approbo, & teneo.

Imò, pluſquam par eſt, intentum evincitur ab Auctoribus, cum hìc agatur de Sancta, non de novo Sanctorum Catalogo adſcribenda, ſed jam a tot Seculis adſcripta, & tot ætatum decurſu in Hiſtoriis, Martyrologiis, aliiſque hujuſmodi antiquiſſimis æquè, ac validiſſimis documentis venerata, &, nullo contradicente, admiſſa, & approbata. Idcirco mentis ſum hujus tantæ Virginis Cineres, & Oſſa poſſe, imò deberi publico cultui exponi, & quidem eà majori pompâ, qua decet, quinimò ſpecialiſſimà, cum agatur de Sanctiſſima Sorore Maximi Doctoris Ambroſii, toto terrarum Orbe celeberrimi, & hujus Mediolanenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi Optimi.

IV. Nonas Martii. Anno Jubilæi 1725.

Ego D. Joſeph Maria Giorgi Abbas SS. Spiritus, & Galli Papien. Ord. S. Benedicti.

X I.

MAturè, & accuratè perlegi fundamenta expoſita in Diſſertatione Hiſtorica de Tumulo S. Marcellinæ Virginis, Sororis Sanctiſſimi Parentis noſtri Ambroſii &c., quibus Illuſtriſſimus Joſeph Septimius a Laude S.T.D., & Archipresbyter in Imperiali

Baſilica S. Ambroſii Mediolani, & A. R. P. D. Alanus de Maculanis, ejuſdem Baſilicæ Monachus Ciſtercienſis, Sac. Theol. Magiſter, intendunt probare veritatem, poſſeſſionem, & Identitatem Corporis ejuſdem Sanctæ Virginis in Ambroſianæ Baſilicæ Confeſſione: Maturè, inquam, perlegi, & non modò ſemiplenam probationem obſervavi, ſed evidentem, quaſi dicerem, demonſtrationem vidi. Evidens enim principium apud DD. eſt, quòd poſſeſſor olim, & hodie poſſeſſor præſumitur, ſed rationes adductæ per Sapientiſſimos Auctores oſtendunt, non ſolùm Populum Mediolanenſem, ſed ferè totum Mundum fuiſſe certum etiam olim de veritate, & Identitate Sacrorum Oſſium Divæ Marcellinæ in Celebri dicta Confeſſione, ergo & hodie.

Inſuper in caſu concurrunt omnes conditiones requiſitæ, ut tutà conſcientià exponantur publicæ Venerationi Sacra Oſſa Divæ Marcellinæ; Etenim ille tutà conſcientià procedit, qui prudenter procedit; in præſenti prudentiſſimè procedunt Eruditiſſimi Scriptores in cauſa Identitatis Exuviarum S. Marcellinæ Virginis; Ut enim quis prudentiſſimè procedat, tres actus requiruntur, ut docet *D. Tho: 2. 2. qu. 47. art. 8. in corp.*, nempe conſiliari de mediis, judicare de eiſdem, & præcipere opus. Legat, qui trepidat ubi non eſt timor, hanc Diſſertationem Hiſtoricam de Tumulo &c., & videbit quòd tanta præconſultatione, & circumſpectione circumſtantiarum conſiliantur de mediis, & judicant

de

de iiſdem in ordine ad perſuadendam Identitatem Corporis S. Marcellinæ ſupradicti nunquam ſatis laudati Diſſertatores, ut omnem excludant formidinem. Hinc nihil aliud remanet, niſi quòd Eminentiſſimus, & Reverendiſſimus D. D. Cardinalis Archiepiſcopus tertium ponat actum (qui eſt præcipuus Prudentiæ) præcipiendo ſcilicet, ut dicta Sacra Oſſa publicæ exponantur Venerationi.

Addo: Si quando videmus Sacerdotem ad Altare Sacris Veſtibus indutum genuflectere, elevare Hoſtiam, & illam oſtendere Populo, tantam inducit certitudinem, quòd ibi ſit Corpus Chriſti, quamvis non ſimus certi, quòd talis Sacerdos conſecraverit, ut ſi quis in elevatione Hoſtiæ facta a Sacerdote, quando eſt ad Altare, non oſtenderet aliqua ſigna reverentiæ, eſſet denunciandus ad Tribunal S. Officii: Quomodo tot indicia, tot ſingulares circumſtantiæ, tot præſumptiones evidentes, tot auctoritates Doctiſſimorum Virorum, publica Vox, & Fama fundata in acquiſita Traditione, quæ omnia luculenter aſſeruntur ab Eruditiſsimis Auctoribus, non inducent certitudinem talem, ut conſtanter aſſeramus a dicta Confeſsione erutas Reliquias eſſe S. Marcellinæ?

Nec eſt quærenda phyſica, vel metaphyſica certitudo; hoc enim eſſet impoſsibilia quærere, & licèt poſſet dari, non debemus illam attendere; Ut enim optimè Eminentiſs. meus Cajetanus 2. 2. *q.* 67. *in Commentariis art.* 2. *V. ad*

ſextum, finis juſtitiæ publicæ non eſt veritas facti abſolutè, ſed veritas facti publica homini: Et licèt (infra idem Eminentiſſimus) finis legis ſit reddere unicuique jus verè ſuum, finis tamen juſtitiæ publicæ humanæ eſt reddere jus ſuum, non ſimpliciter, ſed quantum poteſtas, & ſcientia publica ſe extendere poſſunt, neque plùs exigendum eſt ab homine: Et gloſſando tertium argumentum ait: Non tenetur Judex humanus judicare ſicut judicat Deus, ſed tenetur judicare ſicut vult Deus quòd homo judicet: Statuit autem ipſe Deus, ut homo judicet ſecundùm veritatem publicam, ut patet ex eo quòd dixit: In ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum; undè Judex, judicando ſecundùm allegata, & probata, judicat ſecundùm Deum, & conſcientiam publicam.

Hinc Doctor Angelicus *quæſt. citatâ*, *art. cit. ad* 4. ait: Homo de his, quæ ad propriam perſonam pertinent, debet informare conſcientiam ſuam ſecundùm ea, quæ novit; ſed in his, quæ pertinent ad publicam poteſtatem, debet informare conſcientiam ſuam ſecundùm ea, quæ in publico judicio ſciri poſſunt. Et Auguſtinus ſuper Pſalterium dicit: Bonus Judex nihil ex arbitrio ſuo facit, ſed ſecundùm Leges, & jura pronuntiat. Hæc cum ita ſint dignum eſt, ut quam in Cœlo ſurſum Deus glorificat, hìc inferiùs ad ſuum Patrocinium Mundus colat. Quare ſinè ulla formidine poteſt Eminentiſſimus, & Reverendiſſimus D. D. Cardinalis

dinalis Archiepiſcopus Mediolanenſis Reliquias, ſeu Oſſa S. Marcellinæ, ad honorem Dei, & ejuſdem Celeberrimæ Virginis, publicæ adorationi exponere. Ita ſentit

VIII. Idus Februar. Anno 1725.

Fr. Hyacinthus Maria Longhi Ordinis Prædicatorum Sac. Theol. Magiſter, & Regens in Studio Generali S. Euſtorgii de Mediolano.

XII.

JUcundiſſimum mihi fuit legere Diſſertationem de Tumulo S. Marcellinæ concinnatam a Clariſſimis, & doctiſſimis Viris Septimio a Laude S. T. Doctore, Archipresbytero in Ambroſiana Baſilica, & D. Alano de Maculanis S. T. Magiſtro, Præfecto Bibliothecæ in Monaſterio Ambroſiano. Elucet in hoc Opere multiplex eruditio, elegantia ſtyli, &, quod præcipuum eſt, nitida robuſtæ veritatis expreſſio. Fateor me ſuaviſſimè quidem, ſed penitus adductum in eam ſententiam, ut judicem morali certitudine conſtare Reliquias, die XVII. Septembris Anni MDCCXXII. repertas in Arca educta ex Confeſſione Ambroſianæ Baſilicæ, eſſe verum Corpus S. Marcellinæ Virginis, Sororis Sancti Ambroſii.

Cenſeo propterea Eminentiſſimum Archiepiſcopum tutò poſſe, juxta normam a Concilio Tridentino, & Sacris Canonibus traditam, declarare prædictas Reliquias eſſe S. Marcellinæ, & ut tales exponere publicæ Vene-

Venerationi. Et ſanè hìc non agitur de novis Reliquiis, ſcilicet alicujus nondum ab Eccleſia agniti pro Sancto. Agitur de Reliquiis antiquis noviter inventis, ſeu veriùs recluſis ex eodem Tumulo, in quo Ambroſiana Baſilica reconditum a Beato Simpliciano S. Marcellinæ Corpus latêre gloriabatur, & tantæ Gloriæ ſemper perſeveravit in pacifica poſſeſſione. Ejuſdem gloriæ publicam Famam Sanctus Carolus, Veritatem Cardinalis Federicus Borromæus in actuali Archiepiſcopali Viſitatione confirmant. Eandem comprobant antiqua plura Monumenta. Stetit loco conſtans Cultus, honos Miſſarum, & Luminum: Stetit uſque ad effoſſionem Arcæ impoſitum Arcæ, & Tumulo Altare, ſicut prædicta Diſſertatio luculenter demonſtrat. Repertus eſt Tumulus ſignatus binis Inſcriptionibus teſtantibus ibi contineri Corpus S. Marcellinæ. Repertæ ſunt in Arca unius duntaxat Corporis Reliquiæ. Quomodo igitur reluctari poſſimus, quin credere, & fateri cogamur hoc eſſe ipſiſſimum Sanctæ Marcellinæ Corpus, quod ibi ſervari erat jam omnibus perſuaſum, cujuſque conſpectum optabamus omnes, & expectabamus? Nullus planè jam ſupereſt prudenti dubitationi locus; Siquidem & nihil omnino poſitivum obſtat in contrarium, & pro Identitate prædicta, non ſolùm adeſt plena, ac perfecta præſumptio, ſed etiam tale concurrit complexum circumſtantiarum, ut faciat eam moralem evidentiam, quæ in hujuſmodi rebus requiri poteſt. Hanc autem ſplendidam adeò in caſu noſtro veri apparentiam ſatis,

ſuper-

ſuperque eſſe, ut tutò ad approbationem procedi poſſit videtur patère ex recepta in ſimilibus praxi, ex tot gravium Theologorum ſententia, & ex aliis in Diſſertatione allegatis.

Reſtat ut Eminentiſſimus Antiſtes noſter dignetur in hoc citò conſolari pia Populorum vota, & Meritiſſimæ Virginis Sacris Exuviis publici, & ſolemnioris cultus Celebritatem concedere. Ita ſalvo meliori judicio &c.

IV. Non. Januar. anno 1725.

Johannes Baptiſta Muſca Societatis Jeſu, in Braydenſi Univerſitate Theologiæ Moralis Lector, Sacræ Scripturæ Interpres, & Bibliothecæ Præfectus.

FINIS

INDEX
RERUM NOTABILIUM

NUMERUS EST MARGINALIS.

A

ALBERTI DEL FE' Fabrûm Præfecti commendatio. N. 9.

ALTARE Sancto Ambroſio dicatum in Confeſſione Baſilicæ Ambroſianæ. N. 8.

Altare Sanctæ Marcellinæ Sacrum in eadem Confeſſione. Ibidem.

Altare S. Andreæ olim in Ambroſiana Baſilica. N. 11.

Altare S. Juſtinæ olim in eadem Baſilica. Ibid.

Altaria Sepulcris Sanctorum ſuperinducere olim erat in uſu apud Catholicos. N. 55.

Altaris Sanctæ Marcellinæ in Confeſſione Ambroſiana antiquitas. N. 11., & 55.

Altaris ejuſdem antiqui accurata deſcriptio. N. 15.

S. AMBROSIUS quatuor Baſilicas ædificavit. N. 4.

Ejuſdem plana, & admirabilis eloquentia. N. 27.

Ambroſii Sacrum Corpus ſub Ara principe Ambroſianæ Baſilicæ humatum. N. 49.

Ambroſii Sepulcrum vel in miſerrimis, atque cruentis temporibus inoffenſum ſemper remanſit. Ibidem.

Occluſa etiam olim quælibet via in idem Sepulcrum. Ibidem.
Ambroſii Religio, & conſtantia in evertendis Superſtitionibus. N. 1., & 2.
ANFOSSII Elogium. N. 65.
ANGELBERTUS Mediolanenſis Archiepiſcopus ſepultus in Confeſſione Ambroſiana. N. 10.
ANSELMUS Mediolanenſis Antiſtes in Ambroſiana Baſilica juxta Altare S. Marcellinæ humatus. N. 34.
ARCÆ, quæ Sacra Marcellinæ Oſſa includebat, deſcriptio. N. 16.
ARCHIEPISCOPORUM Mediolanenſium erga Marcellinam Religio. N. 34.
ARDERICUS Mediodiolanenſis Archiepiſcopus. N. 10.
ARDUINI Regis privilegio oſtenditur Corpus Sanctæ Marcellinæ in Sacra Ambroſiana Æde requieſcere. N. 35.
Arduinus Lampadem perpetuò accendendã decernit antè Corpus S. Marcellinæ. Ibidem.
ATTONIS Epiſcopi Vercellenſis Teſtamentum. N. 10.
Ex eodem teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Ambroſiana Baſilica. Ibidem.
Atto legat quatuor Valles Capitulo Metropolitano. Ibidem.
Miſſæ Sacrificium celebrandum, & Litanias recitandas quotannis ſtatuit antè Corpus Sanctæ Marcellinæ. Ibidem.

BA-

B

BARONII ſententia aſſerentis Sanctam Marcellinam Romæ defunctam. N. 24.

Erroris redargutus in hoc a Puricello. N. 25.

Prædicta ſententia validiſſimis documentis rejicitur a N. 27. uſque ad N. 30. incluſivè.

Baronii teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Ambroſiana Sacra Æde, imò in Confeſſione ejuſdem humato. N. 43.

BASILICA AMBROSIANA undè, & quando talem appellationem duxerit. N. 1.

Opinio aſſerentium extitiſſe antè Redemptionem Terrarum Orbis Æſculapio dicatam. Ibidem.

Opinio aſſerens olim fuiſſe Delubrum Baccho dicatum. N. 2., & 5.

Ab Ambroſio primis e fundamentis erecta. N. 4.

Baſilicæ Ambroſianæ dignitas. N. 6.

Ejuſdem, quæ ſuperioribus annis imminebat, ruina deſcribitur. Ibid.

Ejuſdem reſtauratio. N. 7.

In Ambroſianæ Baſilicæ reſtauratione publica, & privata liberalitas. Ibidem.

In miſerrimis Mediolani excidiis, nec non in ipſa devaſtatione a Friderico Ænobarbo imperata, ſemper evaſit incolumis. N. 49., & 62.

A BASILICA PETRI Joh. Franciſcus deſignat Tumulum Marcellinæ in Loco Loci in Ambroſiana Confeſſione. N. 46.

S. BENEDICTUS Medio-

diolanenſis Archiepiſcopus in Ambroſiana Baſilica humatus, ſed locus Tumuli ignoratur. N. 45.

BENEDICTI CARDINALIS ODESCALCHI Mediolanenſis Archiepiſcopi multiplex Munificentia, & Pietas. N. 7., & 8.

Munificentia in reſtauratione Ambroſianæ Baſilicæ. N. 7.

Confeſſio (vulgò Scurolum) Ambroſianæ Baſilicæ reſtaurata duntaxat ejuſdem ſumptibus. N. 13.

Sacra Marcellinæ Oſſa ritè recognoſcit: ex Arca lapidea educit, & capſulis ligneis incluſa obſignat. N. 17.

Meritiſſimum ejuſdem Eminentiſſimi Principis Elogium. N. 70.

Ipſius Meritis Translatio ſolemnis Reliquiarum S. Marcellinæ ſervabatur. Ibidem.

Ad eundem deprecatio Auctorum hujus Operis, ſimul & gratulatio. Ibidem.

BENVENUTUS DE RAMBALDIS teſtificatur Corpus S. Marcellinæ in Ambroſiana Baſilica requieſcere N. 37.

S. BERNARDUS Cardinalis Epiſcopus Parmenſis, ope luminis ex improviſo affulgentis, Corpus S. Ambroſii videre meruit. N. 49.

BEROLDI teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Ambroſiana Baſilica. N. 36.

BESTÆ Jacobi Philippi teſtimonium de Loco Loci Tumuli S. Marcellinæ in Confeſſione Ambroſiana. N. 46.

BRE-

BREVIARIUM Ambroſianum teſtatur Corpus S. Marcellinæ in Baſilica S. Ambroſii aſſervari. N. 28., & 38.

BREVIARIA cùm antiqua, tum recentiora teſtimonium reddunt de Corpore S. Marcellinæ apud Tumulum Fratris collocato. N. 44.

C

CALENDARIA antiqua, etiam MSS. in pergamena, teſtificantur S. Marcellinæ Corpus in Ambroſiano Templo requieſcere. N. 38.

CANONIZATIO Sanctorum ad Apoſtolicæ Sedis Oraculum avocata, & quonam tempore. N. 8.

CARISII teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Ambroſiana Confeſſione. N. 43.

S. CAROLI Borromæi teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ. N. 22.

CASTILLIONÆI Bonaventuræ Elogium. N. 1.

Ejuſdem teſtificatio de Corpore S. Marcellinæ. N. 43.

CEREUS GLOBUS pro cultu SS. Exuviarum Sanctorum Ambroſii, Gervaſii, & Protaſii, Satyri, & Marcellinæ ab Exteris ad hanc Baſilicam tranſmiſſus. N. 63.

CIRCUMSTANTIÆ, & conjecturæ aliquando plenam probationem faciunt. N. 65.

B. CLAUDIÆ Artus ſuppoſiti loco Corporis S. Marci. N. 63.

CLEMENS VIII. P. M fruſtra perquirit Corpus

pus

pus Sanƈti Hieronymi in Baſilica Liberiana. N. 45.
CODICIS Bibliothecæ Ambroſianæ teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Eccleſia S. Ambroſii. N. 38.
COLLEGIA Eccleſiaſtica Ambroſianæ Baſilicæ ſententiam de poſſeſſione Corporis Sanƈtæ Marcellinæ a Majoribus ſuis acceptam quotidianis Litaniis confirmant. N. *61*.
COLUMNÆ binæ, una Serpentem præferens, altera Dominicã Crucem, olim extabant in Ambroſiana Baſilica. N. 1.
CONCILII CÆSARAUGUSTANI decretum de veris Sanƈtorum Reliquiis ſecernendis, mediâ probatione ignis. N. *66*.
CONFESSIONIS AMBROSIANÆ ſtatus pridem informis deſcribitur. N. 8., & 13.
Ejuſdem antiquitas coæva Templo Ambroſiano. N. *9*. Comprobatur toto N. 10.
Recens prænobilis reſtauratio deſcribitur. N. 14.
CORIÆ Familiæ commendatio. N. *9*.
CORII, aliorumque Auctorum error de tempore conſtruƈtionis Ambroſianæ Confeſſionis. N. *9*.
Hujus Scriptoris verba de conſtruƈtione prædictæ Confeſſionis quomodo intelligenda. N. 12.
CORONATIO Joh. Galeatii Vicecomitis in Primum Ducem Mediolani in Ambroſiana Baſilica. N. 1.

DO-

D

DOCUMENTA de poſſeſſione Corporis S. Marcellinæ in Baſilica, & Confeſſione Ambroſiana in compendium redacta. N. 62.

DOMUS AVITA Sanctæ Marcellinæ in Romana Urbe tranſiit in Aſceterium Virginum Ordinis S. Benedicti. N. 63.

E

ECCLESIA CATHOLICA quare ſuis in primordiis Miraculis indiguerit. N. 67.

S. Eccleſiæ Mediolanenſis conſuetudo invocandi triduo Litaniarum ſingulis in Delubris Sanctorum nomina, quorum ibi coluntur oſſa. N. 61.

EPITAPHIA inſcribendi laudabilis, & priſca conſuetudo. N. 53.

Olim etiam parietibus inſcribebantur. N. 54.

Epitaphia, & Elogia Sepulcralia certò nos docent Sanctorum Corporum exiſtentiam. Ibidem.

EPITAPHIUM S. MARCELLINÆ Tumulo inſcriptum a S. Simpliciano Ambroſii Succeſſore. N. 24., & 53.

De hoc Epitaphio Sanctæ Marcellinæ plurium Scriptorum teſtimonia. N. 53.

Idem Epitaphium quo infortunio a nobis in Confeſſione non ſit inventum. N. 54.

EXTERI partem aliquam Reliquiarum S. Marcellinæ deſiderant. N. 63.

F

FAMA conſtans tam apud Cives, quàm apud Exteros de Corpore Sanctæ Marcellinæ in Confeſſione Ambroſiana. N. 42.

Fama per duos, vel etiam unicum idoneum teſtem probatur. Ibid.

FEDERICI BORROMÆI Cardinalis verba de transferenda Arca, & Altari S. Marcellinæ. N. 22., & 70.

Ejuſdem teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ. N. 22.

Hujus vigilantiſſimi Præſulis commendatio. Ibidem.

FOEMINEI SEXUS indicia quædam in Oſſibus Natura inſculpſit, difficillimæ tamen cognitionis, præſertim in Artubus magna antiquitate attenuatis. N. 21.

FERRARII Philippi teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ apud S. Ambroſium humato. N. 29.

FESTUM Sanctæ Marcellinæ quotannis peculiari obſequio celebratum. N. 58.

Qua ſolemnitate celebraretur Seculo XII. N. 57., & Seculis ſequentibus. N. 58.

FURTUM Clavi Dominicæ Crucis, ab Epiſcopo Metenſi patratum Auguſtæ Trevirorum, ingenti Miraculo detectum. N. *66*.

G

GALVANEI FLAMMÆ teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Confeſſione Ædis Ambroſianæ. N. 43.

A

A S. GEORGIO Joh. Antonii Ambroſianæ Baſilicæ Præpoſiti, & poſtmodum S. R. E. Cardinalis Elogium. N. 56.
Religio erga S. Marcellinam. Ibidem.
Sacrificium quotidianum Altari S. Marcellinæ idem legat. Ibidem.
GUIFFREDI BUSSERI teſtimonium de Sancta Marcellina. N. 36.

H

S. HIERONYMI Exuvias Romæ in Baſilica Sanctæ Mariæ Majoris aſſervari compertum eſt, ſed Locus Tumuli ignoratur. N. 45.
HIPPOLYTUS II. Eſtenſis S. Eccleſiæ Mediolanenſis Archiepiſcopus. N. 49.
HISTORICI Scriptores, maximè in excutiendis antiquitatibus, poſſunt aliqua in parte decipi, & quare. N. 51.
Quomodo corrigendi. Ibidem.
Non ideo condemnandi in facti ſubſtantia tanquam ſuſpectæ fidei. Ibidem.

I

JACOBI PHILIPPI BERGOMENSIS teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Confeſſione Ambroſiana. N. 43.
IDOLOLATRIA quandonam expiraverit in Civitate Mediolani. N. 20.
IMAGINES SANCTO-

RUM firmum argumentum pro Reliquiis eorundem. N. 59.
Conſuetudo apponendi Imagines Sanctorum, ubi eorum Corpora aſſervantur. Ibidem.
IMAGO S. MARCELLINÆ in fronte antiquiſſimi Altaris eidem Virgini dicati depicta. N. 15.
Ejuſdem multiplex Imago cùm in Ambroſiana Baſilica, tum in Confeſſione. N. 60.
Validum præbet argumentum pro Reliquiis S. Virginis. Ibidem.

L

LAMPAS antè Corpus S. Marcellinæ Regià liberalitate Arduini accenſa. N. 35.
LANDULPHUS Mediolanenſis Archiepiſcopus in Ambroſiana Baſilica humatus antè Altare S. Marcellinæ. N. 34.
LECTIONARIUM antiquum teſtatur Corpus S. Marcellinæ juxta Fratris Ambroſii Tumulum collocatum. N. 44.
LITANIÆ TRIDUANÆ a S. Lazaro Mediolanenſi Archiepiſcopo primùm inſtitutæ. N. 61.
LOCUS LOCI Tumuli Sanctæ Marcellinæ in Confeſſione Ambroſiana oſtenditur. N. 46., & ſequentibus.

M

S. MANSUETI Mediolanenſis Archiepiſcopi Corpus in Ambro-

broſiana Sacra Æde humatum, ſed quanam in ejuſdem parte neſcitur. N. 45.
S. MARCELLINA Mediolani, non autem Romæ defuncta. N. 28., & duobus ſequentibus.
Marcellinæ inter vivos degentis Hoſpitium Mediolanenſe. N. 28.
Fratri Satyro Ægrotanti, & morienti ultimum dilectionis obſequium exhibet. N. 29.
Marcellinæ antiquum Sepulcrum in Confeſſione Ambroſiana deſcribitur. N. 15., & ſequenti.
Marcellinæ Oſſa duo Anatomiæ Doctores exactè recognoſcunt, examinant, ac ſuo quæque nomine enuntiant. N. 19., & ſequenti.
Unius tantùm Corporis Oſſa eſſe declarantur. N. 20.
In ſecunda Viſitatione Delegati ab Eminentiſſimo Archiepiſcopo in lignea Capſa includunt, & Sigillo ejuſdem Eminentiſſimi obſignant. Ibidem.
Singillatim propriis nominibus enuntiata enumerantur, & deſcribuntur. Ibidem.
Ex antiquo Tumulo quandonam educta, quo ritu, qua lætitia, & quibus adſtantibus. N. 17., & ſequenti.
Marcellinæ inſignis Sanctitas innuitur. N. 23.
Marcellinæ Corpus in Ambroſiana Baſilica aſſervari ex antiquis Monumentis MSS. oſtenditur N. 10. Item à N. 32. uſque ad 41. incluſivè.
In Confeſſione Ambroſianæ

ſianæ Ædis requieſcere comprobatur N. 42., & duobus ſequentibus.
Primævo, eodemque in Tumulo intactũ ſemper ſervatum. N. 63.
Marcellinæ Tumulo ſuperinductum Altare. N. 55.
Marcellinæ Aræ, & Delubra in Mediolanenſi Diœceſi dicata. N. 63.
S. MARCI Corpus Alexandrià Ægypti Venetias deportatum, & a quibus. Ibidem.
MARTINO Ambroſianæ Eccleſiæ Præpoſito Epiſtola pro obtinendis Reliquiis S. Marcellinæ. Ibidem.
MARTIROLOGIA S. Marcellinæ Corpus Mediolani requieſcere affirmant. N. 31.
MEDIOLANI deflendum excidium a Friderico Ænobarbo imperatum. N. 49.
MEDIOLANENSIS POPULI Veneratio erga S. Marcellinam. N. 56.
MIRACULA aliquando neceſſaria ad oſtendendam Reliquiarum veritatem. Ibidem.
Miraculorum nulla neceſſitas ad probandam Identitatem Corporis S. Marcellinæ. N. 56., & ſequenti.
Miraculis non indigemus in iis, quæ Naturæ viribus aſſequi poſſumus. N. 57.
MISSÆ SACRIFICIUM antè Corpora Sanctorum Ambroſii, Protaſii, & Gervaſii. N. 10.
Item antè Corpus Sanctæ Marcellinæ. Ibid.
MISSALIS antiquiſſimi teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Am-

Ambroſiano Templo. N. 33.
MOMBRITII teſtimonium de Corpore S. Marcellinæ in Confeſſione Baſilicæ Ambroſianæ. N. 43.
MONETA Raphael calamum acuit in Puricellum, ut ſententiam Baronii tueatur aſſerentis Marcellinam Romæ defunctam. N. 25.
Ejuſdem fundamenta. Ibidem, & N. 26.
MONIALES S. AMBROSII IN MAXIMA de Urbe ne minimam quidem particulam Corporis Sanctæ Marcellinæ poſſident. N. 63.
P. Abbatis S. Crucis in Jeruſalem de Urbe ſuper hoc Epiſtola. Ibidem.
Earundem Monialiū preces Eminentiſſimo Archiepiſcopo Odeſcalco porrectæ pro obtinenda aliqua parte Reliquiarum Sanctæ Marcellinæ. Ibidem.
MONUMENTORUM veterum, & Sepulcralium inſcriptionum jactura defletur. N. 52.
MORIGIA Paulus teſtatur S. Marcellinæ Exuvias in Ambroſiana Confeſſione aſſervari. N. 43.
MUSIVUM OPUS antiquiſſimum in Odeo Ambroſiano. N. 60.
P. Stavoli e Societate Jeſu judicium de eodem Muſivo. Ibidem.

P

PEREGRINI Bartholomæi Martyrologium MS. teſtatur Corpus Sanctæ Marcellinæ in Ambroſiana Confeſſione

ſione aſſervari. N.43.
S. PETRI IN COELO AUREO Papiæ Templum exornatum, non excitatum a fundamentis a Luitprando Rege. N. 12.
S. PETRONILLÆ Epitaphium. N. 53.
De eodem variæ opiniones. Ibidem.
PETRUS, dictus Oldradus, Mediolanenſis Archiepiſcopus Ambroſiani Monaſterii Fundator. N. 6.
PHILIPPI, PORTII, ET FAUSTÆ pietas in Sacris Ædibus ædificandis. N. 3.
PLATEA Carolus Bartholomæus falsò aſſerit reperiri Reliquias S. Marcellinæ in Aſceterio Sancti Ambroſii in Maxima de Urbe. N. 63.
POLYANDRION quid ſignificet. N. 3.
POSSIDERE quis præſumatur. N. 62.
PROBATIO SEMIPLENA ſufficit in materia Reliquiarum. N. 65.
PRECES PUBLICÆ ad Sanctam Marcellinam in Ambroſiana Baſilica quieſcentem. N. 61.
PURICELLUS in Raphaelem Monetam inſurgit, ut oſtendat Marcellinam Mediolani, non Romæ defunctam. N. 17.
Luculenter oſtendit Locum Loci in Confeſſione Ambroſiana Tumuli Sanctæ Marcellinæ. N. 46.

R

RELIQUIARUM SANCTÆ MARCELLINÆ ne quidem minimum
mum

mum ulla Regio, aut Provincia poſſidere dignoſcitur. N. 63.
RELIQUIÆ quænam exponi poſſint inaudito Sedis Apoſtolicæ Oraculo. N. 22.
Quænam deficiente conſenſu, & approbatione Ordinarii. Ibidem.
Reliquiæ Sanctorũ Martyrum Neſtabii, Euſebii, & Zenonis a Gazenſibus immixtæ Oſſibus Camelorum, & Aſinorum, & quonam prodigio diſcretæ. N. 66.
Reliquiæ Sanctorum validum contra Divinam iracundiam præſidium. N. 69.

S

S. SALVATORIS Templum foris, & prope Civitatem Ticinenſem ab Ariberto Rege conditum. N. 12.
S. SATYRI Corpus ſe poſſidere acriter contendunt Monachi Ciſtercienſes, & Olivetani. N. 50.
S. Satyri Tumulus a Ciſtercienſibus, & Olivetanis prætenſus nobis objicitur. N. 48.
Huic objectioni occurritur. N. 51.
De SAXIIS Fratrum Virtus, & Excellentia. N. 14.
SCRIPTORES HISTORIÆ PATRIÆ pluris faciendi, quàm Exteri; Nec ambiguæ, aut nullius fidei ſunt damnandi. N. 47.
SERPENS ÆNEUS Columnæ inſidens in Ambroſiana Baſilica. N. 1.
Ejuſdem Species, & figura. Ibidem.
Ser-

Serpentis, in cujus forma colebatur Æſculapius, Species, & figura. Ibidem.

S. SIMPLICIANUS Mediolanenſis Antiſtes Sanctæ Marcellinæ Corpus Tumulo intulit, & poetico Epitaphio exornavit. N. 24., & 53.

SYNODUS convocata in Ambroſiana Baſilica anno DCCCCXLV. N. 10.

T

TABELLÆ antiquæ teſtimonium exhibent de Corpore S. Marcellinæ in Sacra Æde Ambroſiana. N. 39.

Quantæ fidei ſint eædem Tabellæ. Ibidem.

THOLI (vulgò Cuppola) Ambroſiani Templi antiquitas. N. 6.

PETRI GLUSSIANI error de tempore ædificationis ejuſdem Tholi. Ibidem.

Temporibus Sancti Caroli Borromæi inſtauratus duntaxat, & exornatus, & quorumnam impenſis. Ibid.

TRADITIONIS ſolius, & Famæ indicio Sanctorum Reliquiæ publico cultui aliquando expoſitæ. N. 67.

TURRIS NOVA e latere ſiniſtro Ambroſianæ Baſilicæ, quo tempore conſtructa. N. 5.

V

VASTHIUS Alphonſus Marchio, Provinciæ Mediolanenſis Supremus Moderator, Sancti Ambroſii Corpus

invi-

inviſere tentavit, ſed cœleſti prodigio territus minimè potuit. N. 49.

VISITATIONUM Commentaria pleniſſimam fidem faciunt in materia Reliquiarum. N. 22.

URBANI VIII. Conſtitutiones ad tollendos abuſus in colendis Imaginibus, & Cineribus piorum hominum. N. 58.

Z

ZENTILINI de Mayno Eccleſiæ Majoris Preſbyteri, & Cardinalis nuncupati, nec non ſimul Canonici Sancti Ambroſii, & Præpoſiti Bruzani opera, & ſtudio Breviarium Ambroſianum impreſſum in Ædibus Canonicalibus hujus Baſilicæ. N. 38.

FINIS

DE Mandato Reverendiſſimi Patris M. F. Sylveſtri Martini de Ferraria Inquiſitoris Generalis Mediolani, ejuſque Status, ac Dominii perlegi librum, cui titulus: *Diſſertatio Hiſtorica de Tumulo Sanctæ Marcellinæ Virginis, Sororis Sanctiſſimi Parentis noſtri Ambroſii, Studio, & Opera Joſeph Septimii a Laude S. T. D., Archipresbyteri in eadem Baſilica, nec non SS. Ambroſii, & Caroli Oblati, & D. Alani de Maculanis S. T. M., Monachi Ciſtercienſis, & in Monaſterio Ambroſiano Archivo, & Bibliothecæ Præfecti*, nihilque reperi, quo minus typis mandari poſſit. Ex Ducali Conventu S. Mariæ Gratiarum Mediolani 14. Aprilis 1725.

Fr. Angelicus Thomas Cuneo Ordinis Prædicatorum S. Theologiæ Profeſſor, & Philoſophiæ Lector.

Stante præfata atteſtatione.

IMPRIMATUR.

Fr. Sylveſter Martini Ord. Præd. Inquiſitor Generalis Mediol. &c.

Dominicus Criſpus Par. SS. Vict., & 40. Martyrum pro Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo D. D. Cardinali Odeſcalco Archiepiſcopo.

Gallarinus pro Excellentiſſimo Senatu.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 062525354